

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE EĞİTİM DENETİMİNE İLİŞKİN
YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan YILMAZ

İstanbul
Ağustos-2023

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE EĞİTİM DENETİMİNE İLİŞKİN
YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan YILMAZ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

İstanbul
Ağustos-2023

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

Üye Doç. Dr. Mehmet Akif ERDENER

Üye Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Türkiye’de Eğitim Denetimine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Serkan YILMAZ

ÖN SÖZ

Bu araştırmamda 1921–2022 yılları arasındaki değişim sürecindeki eğitim denetimi hakkında yönetici ve öğretmen görüşlerini inceledim. Nitel araştırma yöntemini kullandım. Araştırmamda İstanbul İli Avrupa yakasında görev yapan 10 öğretmen ve 10 yönetici görüşlerini inceledim. Denetim sisteminin kalıcı ve etkili çözümler bulunması gerektiği kanısına varılmıştır.

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olan desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli ve kıymetli tez danışmanım Doç. Dr. Bilal YILDIRIM'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her alanda olduğu gibi yüksek lisans eğitimim süresince beni cesaretlendiren ve ikinci kez evlat sahibi yapan sevgili eşim Ebru AŐKIN YILMAZ'a, canımdan öte oğullarım Asil Roni ile Arel Rodi'ye, biricik kız kardeşim Ecz. Nupelda YILMAZ'a ve aileme teşekkürlerimi sunarım.

Serkan YILMAZ

İstanbul-2023

ÖZET
TÜRKİYE’DE EĞİTİM DENETİMİNE İLİŞKİN YÖNETİCİ VE
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Serkan YILMAZ

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

Ağustos, 2023–101 Sayfa

Bu araştırma değişim sürecindeki eğitim denetimi hakkında yönetici ve öğretmen görüşlerini incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerine göre olgubilim deseninde tasarlanan araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Avrupa yakasındaki devlet okullarında görev yapmakta olan 10 yönetici ve 10 öğretmen olmak üzere 20 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen veriler içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda; eğitim denetimi en çok önceden belirlenen kurallara uygunluğunu kontrol etmeyi ifade ederken, sonra sırasıyla geri bildirim ve değerlendirme, inceleme yapmak, rehberlik etmek ve diğer (otorite varlığı ve kendine şekil verme) görüşleri ifade etmişlerdir. Eğitimde denetimin önemli olduğunu ancak etkin bir denetim mekanizmasına ihtiyaç duyulduğunu, müfettişlerce yapılan denetimleri genellikle olumsuz değerlendirdikleri, farklı isimlerle yapılan denetimler yerine, tek çatı altında toplanmış etkili bir denetimin yapılması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca denetim sisteminin sürekli değişmesi yerine daha kalıcı ve etkili çözümler bulunması gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Denetimi, Teftiş, Okul Yöneticisi, Öğretmen

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE OPINIONS OF THE EXECUTIVE AND TEACHER ON EDUCATIONAL SUPERVISION IN TURKEY

Serkan YILMAZ

Master, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Bilal YILDIRIM

August, 2023–101 Pages

This research was carried out to examine the opinions of administrators and teachers about educational supervision in the process of change. In the study, which was designed in a phenomenological pattern according to qualitative research methods, the data were collected with a semi-structured interview form. The research was carried out on 20 people, 10 administrators and 10 teachers, working in public schools in the European side of Istanbul in the 2022-2023 academic year.

The obtained data were analyzed by content analysis. As a result of the research; While educational supervision mostly means checking the compliance with the predetermined rules, then they expressed feedback and evaluation, examining, guiding and other (authority and self-shaping) views, respectively. It has emerged that the supervision in education is important, but an effective control mechanism is needed, that they generally evaluate the inspections made by the inspectors negatively, and that an effective inspection gathered under a single roof should be made instead of inspections made under different names. They also stated that instead of constantly changing the control system, more permanent and effective solutions should be found.

Keywords: Educational Supervision, Inspection, School Administrator, Teacher

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	3
1.4. Sayıtlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Eğitim Denetimi	6
2.2. Eğitim Denetiminin Amaçları	7
2.3. Etkili Denetim	9
2.4. Çağdaş Eğitim Denetimi Yaklaşımı.....	12
2.5. Eğitim Denetimi Modelleri	14
2.5.1. Bilimsel Denetim.....	14
2.5.2. Sanatsal Denetim.....	16
2.5.3. Gelişimsel Denetim	17
2.5.4. Farklılaştırılmış Denetim.....	19
2.5.5. Öğretimsel Denetim	20

2.5.6. Klinik Denetim	21
2.6. Türkiye’de Eğitim Denetiminin Tarihsel Gelişimi: Değişim Sürecinin Resmi	22
2.7. Türkiye’de Eğitim Denetiminin Değişim Sürecinin Resmi	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Araştırma Grubu.....	38
3.3. Veri Toplanması.....	39
3.4. Veri Toplama Aracı.....	40
3.5. Veri Analizi	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR	42
4.1. Denetimin Ne İfade Ettiğine Dair Görüşler	42
4.2. Müfettişlerin Ders Denetimi Yapması Uygulaması Hakkındaki Görüşler	45
4.3. Bakanlık ve İl Düzeyindeki Denetim Yapılanmasının Birleştirilmesine İlişkin Görüşler	49
4.4. Türkiye’de 1921-2022 Yılları Arasındaki Denetimlere Dair Görüşler.....	52
4.4.1. Eğitim Denetimi İşini Yapanlar İçin Müfettiş, İlköğretim Müfettişi, Bakanlık Müfettişi, Maarif Müfettişi, Eğitim Müfettişi Gibi Farklı İsimler Kullanılması Hakkındaki Görüşler.....	52
4.4.2. 2022 Yılında Müfettişlik ve Denetim Sistemindeki Yeni Düzenleme ve İyileştirmeler Hakkındaki Görüşler.....	55
4.5. Etkili Bir Denetim Sistemine Yönelik Öneriler	57

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	63
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	63
5.1.1 Eğitimde denetim neyi ifade etmektedir ve Türkiye’de denetimin seyri nasıl olmuştur?.....	63
5.1.2.Müfettişlerin ders denetimi yapması uygulamasının kaldırılması ve alternatif denetim yapma şekli nasıl olmalıdır?.....	64

5.1.3. Bakanlık ve İl düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesini ve nasıl faydalar sağlayacağını belirtiniz.....	65
5.1.4. Türkiye’de 1921 – 2022 yılları arasındaki denetimler nasıl olmuştur ve katılımcıların bu konudaki görüşleri nelerdir?.....	66
5.1.5 Eğitimde Etkili Bir Denetimin Yapılması İçin Nasıl Bir Denetim Sistemi Olmalıdır?.....	68
5.2. Öneriler.....	70
KAYNAKÇA	72
EKLER.....	84
Ek 1 Görüşme Formu.....	85
Ek 2 Anket ve Görüşme Formu Belgesi.....	87
Ek 3 Anket ve Araştırma Komisyon Değerlendirme Formu.....	88
Ek 4 Ölçek Kullanım İzni.....	91
ÖZGEÇMİŞ.....	92

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Yönetici ve Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özellikleri	38
Tablo 4.1: Sizin İçin Denetim Ne İfade Etmektedir? Sorusuna Verilen Yanıtlar ..	41
Tablo 4.2: Müfettişlerin Ders Denetimi Yapması Uygulaması Hakkında Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna Verilen Yanıtlar	44
Tablo 4.3: Bakanlık ve İl Düzeyindeki Denetim Yapılanmasının Birleştirilmesine İlişkin Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna Verilen Yanıtlar.....	49
Tablo 4.4: Eğitim Denetimi İşini Yapanlar İçin Müfettiş, İlköğretim Müfettişi, Bakanlık Müfettişi, Maarif Müfettişi, Eğitim Müfettişi Gibi Farklı İsimler Kullanılması Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna Verilen Yanıtlar	51
Tablo 4.5: 2022 Yılında Müfettişlik ve Denetim Sistemindeki Yeni Düzenleme Hakkında Bilginiz Var Mı? İyileştirmeler Hakkında Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna Verilen Yanıtlar	55
Tablo 4.6: Eğitimde etkili bir denetim için nasıl bir denetim sistemi önerirsiniz? Sorusuna verilen yanıtlar	58

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
KÖ	: Öğretmen Katılımcı
KOY	: Okul Yönetici Katılımcı
KPSS	: Kamu Personel Seçme Sınavı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Okullar belirli amaçları gerçekleştirmek üzere kurulan örgütler olarak eğitimde sağlıklı işleyişin ve sürekli gelişmenin temelini oluşturmaktadır. Okulların amaçlarına ulaşma düzeyinin belirlenmesinde denetimde önemli yer tutmaktadır (Memduhoğlu, Mazlum ve Acar, 2014: 1536). Denetim, bir kuruluşun iş ve eylemlerinin kabul edilen hedeflere göre yerleşik ilke ve kurallara uyup uymadığını anlama süreci olarak ifade edilebilir. Denetimin temel amacı, bir kuruluşun hedeflerine ulaşip ulaşmadığını belirlemek, daha iyi sonuçlara ulaşmak ve süreci iyileştirmek için gerekli düzeltmeleri yapabilmek için veriler elde etme sürecidir (Aydın, 2014: 1). Eğitimde denetim, yönetim yaklaşımları ve teorileri ile birlikte değişerek gelişmektedir. Yönetim teorisinin ilke, varsayım ve yaklaşımlarına göre denetime ilişkin görüşlerde de farklılıklar görülebilmektedir (Aydın, 2013: 3). Devlet Denetim Elemanları Derneği'nin yayın organı olan Denetim Dergisi'nde Denetimin önemi ve yararı aşağıdaki şekilde ele alınmaktadır.

Denetim sadece hatayı ve adaletsizliği ortadan kaldırmakla kalmaz, aynı zamanda adaletsizliği ve adaleti belirler, aynı zamanda karakter ve erdemi de korur. Ulusal ve toplumsal yararı vurgular. Devlete ışık tutar, zararları önler. Hukuksallığı güçlendirir. İş performansını artırır. Kötülüğü, yolsuzluğu ve sakıncaları durdurur. (Özden, 1992: 3). Aynı yazar ayrıca, Diğer faydaların yanı sıra devlet işlemlerinin açıklığa kavuşturulması da vardır. Bu, yaptırımların uygulanabilirliğini ve etkinliğini sağlar. Bu devlete olan güveni artıracaktır. Kontrol olgusu sorumluluk, görev ve çalışma duygusunu harekete geçirir şeklinde denetimi tanımlamaktadır.

1.1. Problem Durumu

Denetimin tarihsel gelişiminin incelenmesi, gerçekleşen aşamaların değerlendirilmesi, denetimin yapısı ve özellikleri hakkında görüş ve düşüncelerin netleşmesine katkıda bulunabilir. Teftiş veya denetim adı altında yapılan araştırmalar diğer alanlarla ilişkisi ile karşılaştırıldığında işleyişin sakıncalı ve faydalı yönlerini görmek daha kolay olmaktadır (Lucio ve McNeil, 1969, akt. Taymaz, 2011). Türkiye'de çeşitli araştırmaların sonuçlarına ve yayınlanan raporlara göre, denetim sisteminin sorunları sistematik olarak incelenmektedir. Türkiye'de denetim,

müfettişin tek faaliyeti değil, eğitim sisteminin hiyerarşik düzeyinde her eğitim yöneticisinin yetki ve sorumluluğudur (Sağır ve Göksoy, 2016: 390). Devamında Türkiye eğitim denetimi mekanizmasının günümüzdeki yapılanma ve işleyişi ele alınarak konuya ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda var olan uygulamanın pozitif ve negatif yanlarının tespiti mümkün olabilecektir. Araştırmamda bu konudaki mevcut kanunlar, yönetmelikler ve çalışmalar incelenerek ve eğitim paydaşlarından bilgi toplanarak yürütülmüştür. Mevcut durumun analizinin daha sağlıklı biçimde yapılabilmesi için eğitim denetimine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin alındığı bir uygulamaya da yer verilmiştir.

Eğitim birey olarak yüksek bir yaşama düzeyi elde etmek, toplum olarak gelişmek ve ilerlemek, ileri ülkeler arasında yer almak için gerekli olan araçlardan en önemlisidir. İnsan ve toplum yaşamının her aşamasında meydana gelen değişikliklere uyabilmek ve demokratik yaşam biçimini yerleştirebilmek için eğitim ortamının çağın gereklerine göre oluşturulması gerekmektedir. Çağdaş ve demokratik toplum düzeni, modern ve bilimsel temellere dayalı olarak oluşturulan eğitim sisteminin etkili şekilde işletilmesiyle gerçekleştirilebilir (Yıldırım, 1996, s. 18). Eğitim, insan hayatında oldukça önemli bir yere sahiptir ve toplum hayatında gerçekleşmesi öngörülen pek çok değişimin ilk sırasındadır. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemiz Türkiye’de de eğitimin üretim aşamasında öğretmenler yer almaktadır (Çetin, 2020:1). Bu sürecin işleyişin nasıl olduğuna ilişkin verilere de sürekli olarak ihtiyaç duyulmaktadır. Bu veriler etkili bir denetim uygulaması ile mümkün olabilir. Henry Fayol denetimi yönetim süreçlerinden birisi olarak görmektedir. Yönetim süreçlerini planlama, organize etme, yöneltme, koordinasyon ve denetim olarak açıklamıştır (Fayol, 2016, s. 78’den akt., Özgenel ve Yılmaz, 2019). Fayol’a göre yönetim, ileriye bakmaktır. Denetimin bir işlevi ise yapılan hataları veya yanlışları bulmak ve yok etmektir (Fayol, 2016, s. 165’den akt., Özgenel ve Yılmaz, 2019). Denetimin görevlerinden birincisi örgütün gelişmesini sağlamak, ikincisi örgütün güç kaybetmesini önlemektir (Aydın, 2005’ten akt., Gündüz, Elma ve Aslan, 2018). Eğitim sisteminin önemli bileşenlerinden biri olan eğitim denetimine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin belirlenip analiz edilmesi eğitimde etkililiğin ve verimliliğin artırılmasına katkıda bulunabilir. Yapılan literatür taramasında eğitimde denetime ilişkin az sayıda araştırmanın yapılmış olması bu araştırmanın yapılmasının gerekliliğini arttırmaktadır. Eğitimde denetime ilişkin tarihsel analize ek olarak

yönetici ve öğretmenlerin denetime ilişkin görüşlerinin belirlenip analiz edilmesi bu çalışmanın özgülüğünü artırdığı düşünülmektedir.

Ülkenin eğitim hedeflerine ulaşma düzeyini belirlemek ve daha iyi sonuçlara ulaşmak için gerekli adımları atmak ve süreci geliştirmek için eğitim denetimin yapılması gerekmektedir. Hedeflere ulaşmada mutlaka eğitimde denetlenmenin yapılması gerekmektedir. Denetlenemeyen her kurum kendi amaçlarından sapar, bir üst seviyede düşünüldüğünde kendi üst örgütünü de amaçlarından saptırır. Bu yüzden gerçekçi eğitim denetiminin amaçlarının hem eğitimin hem de eğitim denetiminin devamlılığını etkileyen döngüsel bir süreç olduğu ifade edilebilir. Öğretim sürecinin daha verimli hale getirilmesi için eğitimde denetimin yapılması gerekmektedir. Hangi denetim yöntemlerini kullanarak eğitimin daha verimli ve problemsiz hale gelmesini sağlamak gerekmektedir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi denetim politikalarının analizinin yapılması ve eğitimde denetime ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin belirlenebilmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Türk Eğitim Sisteminde Cumhuriyet Dönemi denetim politikalarının tarihsel gelişimi nasıldır?
- 2- Eğitim denetiminde 2011 yılı ve sonrası gelişmeler nelerdir?
- 3- Değişim sürecindeki eğitim denetimine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri ne düzeydedir?

1.3. Önem

Eğitim, insan hayatında oldukça önemli bir yere sahiptir ve toplum hayatında gerçekleşmesi öngörülen pek çok değişimin ilk sırasındadır. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemiz Türkiye’de de eğitimin üretim aşamasında öğretmenler yer almaktadır (Çetin, 2020:1).Bu sürecin işleyişin nasıl olduğuna ilişkin verilere de sürekli olarak ihtiyaç duyulmaktadır. Bu veriler etkili bir denetim uygulaması ile mümkün olabilir. Henry Fayol denetimi yönetim süreçlerinden birisi olarak görmektedir. Yönetim süreçlerini planlama, organize etme, yöneltme, koordinasyon ve denetim olarak açıklamıştır (Fayol, 2016, s. 78’den akt., Özgenel ve Yılmaz, 2019). Fayol’a göre yönetim, ileriye bakmaktır. Denetimin bir işlevi ise yapılan hataları veya yanlışları

bulmak ve yok etmektir (Fayol, 2016, s. 165'ten akt., Özgenel ve Yılmaz, 2019). Denetimin görevlerinden birincisi örgütün gelişmesini sağlamak, ikincisi örgütün güç kaybetmesini önlemektir (Aydın, 2005'ten akt., Gündüz, Elma ve Aslan, 2018). Eğitim sisteminin önemli bileşenlerinden biri olan eğitim denetimine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin belirlenip analiz edilmesi eğitimde etkililiğin ve verimliliğin artırılmasına katkıda bulunabilir. Yapılan literatür taramasında eğitimde denetime ilişkin az sayıda araştırmanın yapılmış olması bu araştırmanın yapılmasının gerekliliğini arttırmaktadır. Eğitimde denetime ilişkin tarihsel analize ek olarak yönetici ve öğretmenlerin denetime ilişkin görüşlerinin belirlenip analiz edilmesi bu çalışmanın özgünlüğünü artıracaktır.

1.4. Sayıtlar

Araştırma kapsamında bulunan yönetici ve öğretmenlerin görüşlerini içtenlikle ifade ettikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma, yalnızca İstanbul İlinin Avrupa Yakasındaki okullara uygulanmıştır.
- 2- Araştırma, 10 yönetici ve 10 öğretmen üzerinde yapılmıştır.
- 3- Araştırma, 2022 – 2023 eğitim ve öğretim yılında yapılmıştır. Diğer yılları kapsamamaktadır.

1.6. Tanımlar

Denetim: Eğitimde olumlu ve olumsuz yönlerin belirlenmesiyle başlayan sürecin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi açısından dönüt verilmesi şeklinde döngüsel devam eden bir süreçtir (TDK,2023). Bu çalışmada denetim kavramı eğitim kurumlarında müfettişler ve yöneticiler tarafından gerçekleştirilen denetimi nitelendirmektedir.

Denetçi: Kamu kurum ve kuruluşları ile bazı özel kurumlarda, çalışanlar üzerinde denetim ve sorgulama yetkisine sahip olan meslek mensubu olan kişidir (TDK.2023). Bu çalışmada denetçi kavramı eğitim kurumlarında denetim gerçekleştirilen müfettişleri ve yöneticileri nitelendirmektedir.

Yönetici: Toplumların eğitim ihtiyaçlarını karşılayan genel ve özel hedefleri gerçekleştiren kişilere verilen mesleki bir unvandır (TDK, 2023). Bu çalışmada

yönetici kavramı okullarda görevli okul müdürleri ve müdür yardımcılarını nitelendirmektedir.

Rehberlik: Problem çözebilmesi, bağımsız hale gelebilmesi ve içinde yaşadığı toplumun sorumlu bir üyesi olabilmesi için bireye verilen yardım sürecidir (TDK, 2023). Bu araştırmada rehberlik eğitim ve öğretim işini yapanlara uygulanan yardım sürecini nitelendirmektedir.

Bakanlık: Kamu işlerinin belirli bir bölümünü yürüten ve bir bakanın yönetimi altında bulunan örgüttür. Örneğin, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim Denetimi

Denetim, hayatın her alanında karşımıza çıkabilen bir kavramdır. Hem bir kontrol mekanizması hem de kontrolü sağlayan yegane süreçlerden biridir. Başar'a (2004) göre denetim, kamu yararına olan davranışları kontrol etme sürecidir. Önceden belirlenmiş ilkelere uygunluğun hedeflere göre kontrol edilmesi aşamasını kapsar. Bu nedenle değerlendirme, düzeltme ve iyileştirme süreçlerini uygulama sürecidir.

Eğitim yaşayan, gelişen ve ilerleyen bir süreçtir. Denetim olmadan bu sürecin yürütülemeyeceği söylenebilir. Altunyayla'ya (2012) göre denetimle, bir örgütün başarı kriterlerini ne ölçüde sağladığının belirlenmesi mümkün olabilir Aydın'a (2011) göre eğitim örgütlerinin başarı ölçütü amaçlarıdır. Bu hedeflere ulaşmak için yaratıldılar. Eğitim örgütünün önemli bir bölümünü oluşturan okulların amaçlarına ne ölçüde ulaştığının tespit edilebilmesi için okul girdi, süreç ve çıktılarının belirli ölçütlere göre kontrol edilmesi sürecidir.

Bahçivan, Bayraktutan, Bilbay, Çakırer ve Toprakçı'ya (2010) göre eğitim denetiminin amacı, önceden belirlenmiş standartlara ulaşmak, eğitim sürecinin çıktılarını, eğitimdeki uygulamaların yasal duruma, amaçlara, programa uygunluğunu değerlendirmektir. Davranışı ortadan kaldırmak için tasarlanmış ahlaki kuralların olduğu bir süreçtir. Gündüz'e (2012) göre eğitimde denetim, öğretimin geliştirilmesi ve öğrenci başarısının artırılması için öğretmenleri eğitim ortamına dahil etme sürecidir. Bu bağlamda eğitimsel izleme, kontrol ve iyileştirme süreci olarak tanımlanabilir. Aslan'a (2015) göre süreci kontrol etmek tek başına yeterli değildir. Süreç mentorluk faaliyetlerini de içermelidir. Mentorluk faaliyetleri olmadan eğitim denetimi eksiktir.

Gebhard'a (1984) göre, öğretmen eğitimi için izleme sistemleri için çeşitli seçenekler vardır. Ancak hiç kimse en iyi kontrol modeline veya en iyi kontrol uygulamasına sahip olduğunu iddia edemez. Denetim uygulamaları denetçiye göre değişir. Bununla birlikte, yeni denetim davranışı tarzlarını keşfetmeye ve yaratmaya istekli olmadan, öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleyen denetim davranışlarının sonuçları asla

bilinemez.

Okutan'a (2016) göre eğitim denetimi, bir eğitim organizasyonunu oluşturan tüm unsurların uyum içinde kullanılmasını gerektirir. Bunu yaparken eğitim yönetimleri insan ve malzeme kaynaklarının kullanımını koordine edebilmelidir. Bu şekilde kurumun, aldığı kararlarla amaçlarına ulaşması beklenir. Bu açıdan bakıldığında örgütün belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşmadığı, hedeflere ulaşmak için yapılması gerekenler, düzeltilmesi gereken geri bildirim sonuçları gibi faaliyetler eğitim denetiminin kurumsal yapısını oluşturmaktadır.

Öte yandan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2005), kamu, özel ve yasal kurum ve kuruluşların genel eğitimini; kaynak, imkan ve koşulları, yasal çerçeve ile belirlenen amaçları, öngörülen temel ilke ve hedefler, doğruluğu, düzenliliği, verimliliği, ekonomikliği ve etkililiği; objektif, etkili ve güvenilir ölçütlere göre karşılaştırma yapmak, ulusal standartlar ve planlama ilkelerine uygun olarak durumu ortaya koymak, iyileştirme için yol göstermek olarak tanımlanmaktadır.

Tüm bu bilgiler göz önüne alındığında eğitim denetimi, nihai amacı kaliteyi sağlamak olan, çıktıya ilişkin geri bildirim yoluyla eksik veya hatalı yönleri gidermek amacıyla, eğitim sürecinin girdi ve çıktıları birbirine göre değerlendiren bir süreç olarak yorumlanabilir.

2.2. Eğitim Denetiminin Amaçları

Denetim, durum tespiti, değerlendirme, düzeltme ve iyileştirmeden oluşan döngüsel bir süreçtir. Durum tespiti ve değerlendirme, denetimin temel amacı olan düzeltme ve iyileştirme araçlarıdır. Değerlendirme, denetimin amaçlarından biridir ve bir yargı sürecidir. Çıktıların mevcut standartlarla karşılaştırılmasıdır (Gökçe, 1994). Aydın (2011), bu genel hedeflere ulaşmak için eğitim denetiminin temel amacının, örgütsel hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını belirlemek, daha iyi sonuçlara ulaşmak için gerekli önlemleri almak ve süreci iyileştirmek olduğunu belirtmiştir. Bahçıvan ve diğerleri (2010), kuruluşların amaçlarına ulaşabilmeleri için denetlenmeleri gerektiğini belirtmektedir. Kontrol edilemeyen her örgüt kendi hedeflerinden sapar ve üstler bunu dikkate aldığı anda kendi üst kuruluşlarını da kendi hedeflerinden saptırır. Dolayısıyla gerçekçi eğitim denetiminin amacının, eğitimin sürekliliğini ve eğitim denetimini etkileyen döngüsel bir süreç olduğu söylenebilir.

Eğitim denetiminin bir diğer amacı da öğretim sürecini daha verimli hale getirmektir.

Hizmet içi eğitim faaliyetleri artırılarak; hızla değişen eğitim paydaşlarının ihtiyaçlarının karşılanması ve öğretmenler, yöneticiler müfettişleri arasındaki uyumun sağlanması da izleme amaçları arasında yer alabilir (Gökçe, 1994). Beycioğlu ve Dönmez (2009), eğitim sürecinin hızlı bir değişim ve gelişim içinde olduğunu ve eğitimin değiştirilmesi ve geliştirilmesi için en etkili süreçlerin denetim mekanizması olduğunu belirtmektedir. Denetim hedeflerinin de kaçınılmaz olarak değişim rüzgarlarından etkilendiğini açıklar.

Yalçınkaya'ya (1993) göre eğitim sistemindeki hızlı değişimler kaliteyi de etkileyebilmekte ve bu da denetim yoluyla ortaya çıkabilmektedir. Bu şekilde denetimler, yöneticinin eksiklikleri belirtmek, eksiklikleri gidermek ve olumlu değişimi sağlamak için yeterli bilgiyi elde etmesine yardımcı olur. Bozkurt ve Karabıyık'a (2003) göre bu değişim, eğitim çıktılarının doğru bir şekilde değerlendirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi ile mümkündür. Sağlıklı denetimler ve sağlıklı geri bildirimler, değişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesine yardımcı olacaktır. Eğitim izlemenin amaçlarından biri, başta öğretmenler olmak üzere eğitim sürecinde yer alan kişilere verdikleri eğitimin kalitesi konusunda geri bildirim sağlamaktır. Wanzare ve Costa'nın (2000) tanımladığı gibi, sınıfın eğitimine doğrudan dahil olan öğretmendir. Öğretmenler yürüttükleri eğitime dışarıdan bakma ve dolayısıyla objektif dönüt alma imkanlarına sahip değildirler. Bu bağlamda, eğitim denetiminin temel amaçlarından biri, öğretmenlere mesleki gelişimlerini desteklemek için geri bildirim sağlamaktır. Greene'e (1992) göre, öğretmen denetimi mesleki gelişimi sağlar. Ancak profesyonel gelişim, çoğu kaynak, çaba, iyi niyet, araştırma, öngörülemez bakış açıları ve öğretmenlerin kişisel ve mali iradeleri dikkate alınmadan denetimde kontrol edilemez.

Eğitim denetiminin bir diğer amacı da rehberlik etmektir. Denetim anlayışları geliştikçe eğitim denetimi zaman içinde kontrolden değerlendirmeye, desteğe ve rehberliğe geçer (Tok, 2013). Memişoğlu (2004) tarafından yapılan araştırmaya göre, mentorluk görevini yerine getiren müfettişler üzerine yapılan araştırma, mentorluk faaliyetlerinin sadece ara sıra uygulandığını ve dolayısıyla müfettişlerin mentorluk faaliyetlerini yeterince yerine getirmediğini göstermiştir.

Mazlum ve Memduhoğlu (2014) müfettişleri, mentorluk faaliyetlerine katılmayan ve eğitim süreçlerinde hata arayan baskıcı ve otoriter kişiler olarak tanımlamaktadır. Bu anlamda eğitim denetiminin amaçlarından biri olan yönlendirme ve geliştirme görevi

yasal metinlere yansımaktadır ancak uygulamada yetersiz kalmaktadır.

Rehberlik faaliyeti pratikte giderek önemini yitirmesine rağmen, denetim anlayışının kontrolden yönlendirmeye kayması ve kişilerarası ilişkileri değerli kılmasıyla daha demokratik bir denetim anlayışına geçiş süreci başlamıştır. Müfettişlerde de bu dönüşüm sürecinde öncü rol modeller olduklarını göstermişlerdir (Zepeda, 2016). Muhtemelen, düzenleyici algılardaki niteliksel değişiklikler de düzenleyici hedefleri etkiler.

Erdem'e (2006) göre eğitimin etkililiği ve verimliliğine yön veren önemli değişkenlerden biri de eğitim denetiminin amacıdır. Bu nedenle, etkili öğretim hedefi ile eğitim denetimi arasında yakın bir bağlantı vardır. Eğitim denetimi, eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesinde bir pusula rolü oynar. Denetimin amacı, öğretim sürecindeki yetersizlikleri değiştirmek, düzeltmek ve yeni yollar açmaktır.

Tüm bu hedeflere ulaşmak için, eğitim gözetimi amacına göre işlev görmelidir. Hedeflerin en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için öğretim denetiminin öneminin bilinmesi, denetim sisteminin değişen ve gelişen duruma göre güncellenmesi ve bu değişikliklere gerekli tepkilerin verilmesi gerekmektedir.

2.3. Etkili Denetim

Köklü'ye (1996) göre denetim bir bütün olarak eğitim-öğretim sürecinin etkililiğini sağlamaya yönelik bir adımdır. Denetim görevleri olarak tanılama, değerlendirme, geliştirme aşamaları ifade edilebilir. Bu açıdan bakıldığında denetim döngüsel, teknik ve sosyal bir süreçtir. Denetimin ilk aşaması var olan durumu saptama yani tanılama aşamasıdır. Etkili tanılama için gözlem, inceleme ve kontrol yapılmalıdır. Denetim sürecinin ikinci aşaması değerlendirmedir. Bu süreçte ilk aşama olan tanılama aşamasında elde edilen bilgilerin yorumlanması, daha önceden belirlenmiş ölçütler ile karşılaştırılması işlemi uygulanır. Son aşama ise geliştirme aşamasıdır. Bu aşamada belirlenen durumlarla ilgili olarak müfettişler, öğretmenler veya okul yöneticileri ile görüşmeler yapılır. Görüşmelerde sadece olumsuz yönler değil olumlu yönler de vurgulanmalıdır. Bu sayede öğretmen veya okul yöneticisinin görüşmeye daha aktif şekilde katılımı sağlanabilir. Bir bütün olarak denetleme süreci sonunda müfettişler de denetim süreci içerisinde karşılaşılan sorunların farkına varabilir. Bu vesileyle denetim sürecinin gelişimine ve etkili denetim uygulamalarının hayata geçirilmesine katkı sunulabilir.

Gespas ve Paris'e (2001) göre denetim öğretmenlerin varsayım ve hedeflerine cevap veren, öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılayacak bir gelişim sürecinin önemini vurgulamalıdır. Denetimin özel sorunlarına cevap verecek özel vurgular yapan ve felsefesi olan çalışma yolları bulmaya ihtiyacımız var. Her birimiz farklı ilişkiler ve süreç içerisinde olabiliriz fakat özünde aynı felsefeyi yansıtmalıyız.

Denetim sürecinin etkililiğini, görüşme içerikli sosyal bir süreç olması sebebiyle etkili iletişim de belirlemektedir. Gökçe'ye (2011) göre insanlar arası ilişkilerin sürmesi, sosyal yaşamın devam etmesi iletişim sayesinde. Müfettişin gerek öğretmen gerekse okul yöneticisi ile kurduğu iletişimin iyi olması onun etkililiği açısından önem taşımaktadır. Fakat müfettişlerin iletişim becerileri öğretmenler tarafından etkili bulunmamaktadır. Buna rağmen öğretmenlerin müfettişlerin iletişim becerilerine ilişkin beklentileri yüksektir. Öğretmenler müfettişler ile daha sık ve daha olumlu ilişkiler kurmayı beklemektedir. Bu şekilde kendilerini daha kolay ifade edebileceklerini söylemektedir. Fakat müfettişlerin olumlu iletişim kurmaları geleneksel tutumlarından taviz vermek anlamında algılanmaktadır.

Bu bağlamda eğitim denetimi sürecinin insani ilişkilere daha az önem vermesi, katı resmî tutum ile uygulanmaya çalışılması iletişim biçimlerine yansımaktadır. Müfettişlerin olumlu iletişimi geleneksel tutumlarından taviz vermek olarak algılanması bunun bir göstergesidir. Dolayısıyla iletişim, sosyal bir süreç olması sebebiyle eğitim denetimini etkilemektedir.

Marshal'a (2005) göre geleneksel denetim süreci öğretmenlerin sınıf uygulamalarını nadiren değiştirmektedir. Bu, denetime zarar verir. Alternatif bir teori olarak, öğrenci başarısının yükselmesi için, başarısız öğrencilerin katılımı ve öğretmen gelişiminin sürekli hale getirilmesiyle, öğretmenlerin takım olarak ortak müfredat üzerinden çalışmasıyla sınıf uygulamalarında değişim görmek mümkündür. Öğretmenlerin her yıl ya da iki yılda bir değerlendirilmesi için ilkelere ihtiyaç vardır. Bu ilkeler dürüst ve etkili bir şekilde öğretmenlere geri bildirim verebilmek için gereklidir. Bu konuda tavsiye edilen sistemin öz ilkeleri belirlenmiş bir geçiş sistemidir. Öğretmen grupları tarafından sürdürülen resmi olmayan, dinamik değerlendirme sistemi üzerinde çalışılmalıdır.

Eğitim denetimi sosyal bir süreçtir ve etkinliği iletişim yoluyla arttırılabilir. Etkili iletişim, etkin bir denetimin sağlanmasındaki faktörlerden biridir ve müfettişlerin

denetim sırasında kendilerini daha net ifade etmelerine olanak sağlayacak ve sürecin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacaktır. Köklü'ye (1996) göre denetimin etkililiğini sağlamak için şunlar yapılabilir:

1. Denetimlerde süre sınırlı tutulmalıdır.
2. Müfettiş ile öğretmen veya okul yöneticisi arasında empati, hoş görü ve güven verici bir atmosfer oluşturulmalıdır. Bu sayede müfettiş rehberlik görevini daha kolay yerine getirebilir.
3. Denetim uygulamasından önce ön görüşme yapılmalıdır.
4. Öğretmen veya okul yöneticisinin yapacağı işe odaklanması sağlanmalıdır.
5. Emredici bir tavırdan çok katılımcı bir yaklaşım tarzı benimsenmelidir.
6. Gözlem, kontrol ve tanılama sonucunda ne yapılması gerektiği konusunda görüşler ifade edilmelidir.
7. İlişkiler mutlaka objektif ve yansız olmalıdır.
8. İletişim esnasında müfettiş öğretmen veya okul yöneticisinin olumlu taraflarına da vurgu yaparak değişim ve gelişime açık olması sağlanmalıdır.
9. Nesnel ölçütler kullanılması eksiklik veya yanlışlıkların kabul edilebilir seviyeye indirgenmesine katkıda bulunur.
10. Müfettişin uzman davranışları öğretmen veya okul yöneticisi tarafından kabul edilmesini kolaylaştırır.
11. Denetim sisteminin tek çatı altında toplanması, denetimin etkililiğini artırır.
12. Müfettişlerin uzmanlaşması, akademik becerilerinin artırılması akademik saygınlıklarının artmasını sağlar.
13. Müfettişlerin en az bir yabancı dili iyi şekilde bilmesi kendilerini yenilemelerine katkıda bulunur.

Kayıkçı, Özdemir ve Özyıldırım'a (2018) göre müfettişler, okul yöneticileri ve öğretmenler arasındaki bağları güçlendirecek, eğitimin geliştirilmesine odaklanan kapsamlı planlanmış bir denetim sisteminin kurulması etkin denetim için önemlidir. Bu amaçla, sadece unvanlar gibi yüzeysel iş değişiklikleri değil, tüm eğitim paydaşlarını içeren kapsamlı ve derin değişiklikler gereklidir. Bu sayede lisansüstü

eğitim almış ve mesleki olgunluğa ulaşmış oğretim elemanlarının rehberlik veya rehberlik yoluyla daha ileri adımlar atmasını sağlayacak yapılar oluşturulabilir. Uzman veya m¼d¼r yapıları yeniden etkinleştirilebilir ve koçluk veya rehberlik uygulamalarına entegre edilebilir. Okul y¼neticilerinin liyakat esasına g¼re seğilme ve atanma şekli, oğretimsel liderliğin rol¼n¼ destekleyecek şekilde yeniden d¼zenlenebilir. Okul personeli, ¼z-değerlendirme, gelişim planlarının geliştirilmesi ve uygulanması konusunda eğitim yoluyla desteklenebilir. M¼fettiřlerde ve diğer eğitim paydaşlarında olumsuz duygulara ve iş y¼kleri nedeniyle m¼fettiřlere odaklanamamaya neden olabilecek oğretim faaliyetlerine daha fazla zaman ayırabilecekleri ortamlar oluşturulabilir. Oğretmenler, okul y¼neticileri, il ve b¼lge milli eğitim m¼d¼rleri, ¼ęrenciler ve velilere, d¼zenleyici manzaradaki değişiklikleri nasıl algıladıkları ve bunların nasıl işlediği konusunda danışılabilir.

2.4. Çağdaş Eğitim Denetimi Yaklaşımı

Taşdan'a (2008) g¼re ağdaş eğitim sistemlerinde s¼rekli iyileştirme esastır. Ancak bu şekilde ¼ęrenciler için en iyi eğitim koşulları yaratılabilir. Bu gelişimin sağlanabilmesi için m¼fettiřin, oğretmenin veya okul y¼neticisinin de s¼rekli gelişim içinde olması gerekmektedir. Çağdaş eğitim denetimi uygulaması, t¼m eğitim denetimi paydaşlarının profesyonel gelişimine odaklanmaktadır. Engel oluşturmaya y¼nelik bu klasik kontrol y¼nteminin insanların normal kişiliğine uymadığı, kontrol bakış açısına sahip olduğu ve giderek etkisini kaybettiği s¼ylenebilir. ¼nk¼ klasik denetim metodolojileri artık g¼n¼m¼z denetim ihtiyaçlarını karşılamanın da ¼tesine geçen paradigmaları içermektedir.

Aslan'a (2015) g¼re modern eğitim denetimi, s¼reci kontrol ederek, s¼reteki sapmaları d¼zelterek ve s¼reci iyileştirerek sağlıklı bir yaşamın d¼zenlenmesine yardımcı olan bir eğitim denetimi biçimidir. Aydın'a (2011) g¼re ağdaş eğitim denetimi y¼ntemlerinin ifadeleri, değerlendirme s¼zgecinden geçmiş, araştırmaya dayalı denetim uygulamaları olarak anlaşılmalıdır. Amaç, istenilen sonuçlara ulaşmak için en uygun koşulları ve davranışları oluşturmaktır. Bu yoruma g¼re ağdaş eğitim denetimi y¼ntemlerinin ¼z¼, t¼m eğitim denetimi y¼ntemleriyle elde edilen bilgileri s¼zgeten geçirmektedir. Bu bilgiler, hedeflenen sonuçlara ulaşmak için t¼m uygulamaları içerir.

Başar'a (2004) g¼re klasik denetim y¼nteminde yer alan mevcut durumun ortaya

çıkarılması ve sonuçların raporlanması sürecine modern anlayışla düzeltme, yönlendirme ve geliştirme süreci eklenmiştir. Çağdaş eğitim denetimi yöntemleri arasında eksikliklerin giderilmesi, hataların düzeltilmesi, hedef sapmaların ortaya çıkarılması ve nihayet düzeltme, yönlendirme ve geliştirme yoluyla hedefe ulaşılması yer almaktadır.

Burgaz'a (1995) göre çağdaş eğitim denetiminin amacı, teorik araştırma, öğrenme ve öğretme sürecinin geliştirilmesindeki tüm unsurları bütünleştirerek süreci daha etkili hale getirmek için gerekli adımları atmaktır. Çağdaş eğitim denetiminin etkililiği şunlar yapılarak sağlanabilir:

1. Müfettişler hizmet öncesi eğitim sayesinde denetim rollerini daha etkili olarak yerine getirebilirler.
2. Aynı şekilde, hizmet öncesi eğitimler ile öğretmenler de denetim hakkında bilgilendirilmeli, hatta müfettişlerden yardım isteyebilecek noktaya gelmelidir.
3. Müfettişlere mesleki gelişimlerini artırıcı hizmet içi eğitim verilmelidir.
4. Öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimler sırasında bilgi ve becerilerini geliştirecek eğitimler verilmelidir. Bu sayede müfettişler, öğretmenler veya okul idarecilerinin yükü azaltılabilir.
5. Müfettişlerin sadece hizmet içi veya hizmet öncesi eğitimler ile değil bireysel gayretleri ile de gelişimleri sağlanmalıdır. Bu konuda gayret gösteren müfettişler ödüllendirilmelidir.
6. Müfettişlerin sadece değerlendirme rollerine değil değerlendirme dışında kalan rollerine de odaklanılmalıdır. Bu da müfettişlerin ilgileneceği öğretmen veya okul yöneticisi sayısının azaltılması ile mümkün olabilir.
7. Öğretmenler, müfettişler ve okul yöneticileri iletişim konusunda mutlaka eğitilmelidir. Bu sayede kurulacak olan etkili iletişim ile öğretimsel sorunların akademik çerçevede konuşulup, çözüm bulunduğu ortamlar oluşturulabilir.
8. Müfettiş, öğretmen veya okul idarecilerinin rollerini yeterince yerine getirememesi ise öngörülemeyen eğitim sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olabilir.

2.5. Eğitim Denetimi Modelleri

Bu bölümde alanyazında sıklıkla bahsedilen bilimsel, sanatsal, öğretimsel, klinik,

gelişimsel, farklılaştırılmış ve son olarak çağdaş eğitim denetimi modellerine yer verilmiştir.

2.5.1. Bilimsel Denetim

Bilimsel denetim, 1911'de Frederick Winslow Taylor tarafından önerilen bilimsel yönetim ilkelerini denetim alanına uygulama yöntemidir. Bilimsel yönetimde yönetici tüm planlamadan sorumludur. Çalışan sadece üretim sürecine dahil olur ve ona ne derse onu yapmakla yükümlüdür. İş parçalara bölünür ve her bir iş parçasını tamamlamanın en iyi yolu yönetim tarafından belirlenir. Çalışanlar, işe uygunluklarına göre seçilir, eğitilir ve motive edilir. Kötü performans cezalandırılacaktır. Bu, görev odaklı otoriter bir yönetim yaklaşımıdır (Aydın, 2016).

Bilimsel denetimde yürütme dışındaki tüm sorumluluklar denetçiye aittir. Bir organizasyondaki sorumlu bir yönetici, işin planlanması ve organize edilmesiyle ilgili her şeyi yapmalıdır. Çalışanın görevi, yöneticinin planlarını ve düzenlemelerini gerçekleştirmektir. Yöneticiler tüm işbölümünü belirlemelidir. Denetimde genel geçer kurallara yer verilmelidir. Güç ve sorumluluk dengeli bir şekilde ele alınmalıdır (Başaran, 2000).

Müfettişler, örgütün hedeflerini belirlemek ve yöneticiler sıkıntıya düştüğünde bu hedeflere ulaşmaktan sorumludur. Müfettişin değerlendirme görevi; mevcut durum ne kadar iyi olursa olsun, yöneticilerin kuruluşun gelecekte karşılaşacağı sorunları tahmin etmesine ve ileriye dönük plan yapmasına yardımcı olmaktır. Planlama görevleri; önceden öngörülen bir duruma cevaben yapılacak eylemlerin bir planıdır. Müfettişler bu konuda yöneticilere yardımcı olurken, kendi eylem planlarının da olması gerekir. Bu planları gerçekleştirmek için yaptıkları düzenlemeler, organizasyon ve koordinasyon sorumluluklarının bir gereğidir (Stone, 1991; Savedra ve Hawthorn, 1990; House and Place, 1993; Schesinger, 1982, aktaran Gökçe, 2009).

Bobbitt, 1913'te bilimsel yönetimin düzenleyici ilkelerini okul denetimine uygulayan ilk kişiydi. Bunu yaparak, kafa karışıklığını ve belirsizliği ortadan kaldırmayı hedefliyor. Çünkü 20. yüzyılın başlarında Amerika'nın okul standartları yoktu. Okul amacına ulaşamadı. Bu da verilen eğitimin gelişigüzel ve yetersiz olmasına neden olmaktadır. Öte yandan, belirli standartlar olmadığı için müfettişler bu yapı içinde etkin bir şekilde çalışmamaktadır (Aydın, 2016). Böyle bir ortamda, okullarda asgari standartların sağlanmasında bilim gözetimi dikkatleri üzerine çekmiştir.

Bilimsel denetim, kurallar koymanın, görev vermenin ve öğretmenlerden beklenen davranışları belirlemenin yanı sıra zorluklar yaratır. Bilimsel kontrol gözlemin ötesine geçemez. Amaç ve düşünceyi göz ardı eder ve eyleme odaklanır. Bilimsel denetimde farklı kategori ve branşlar eşit değerde kabul edilir. Bu, farklı disiplin ve değerlere sahip öğretmenleri değerlendirme için eşit bir zemine yerleştirir. Bilimsel kontrol gözleme odaklandığından, her şey gözlemlenebilir olmalıdır. Bilimsel denetim esas olarak öğrencilerin davranışlarını kontrol etmeye yöneliktir (Başar, 2000).

Aydın (2016) bilimsel yönetim ilkeleri, plan ve uygulamanın ayrı tutulması, performansa göre geri bildirim verilmesi gibi 3 ana maddenin hem eğitim yönetimini hem de eğitim denetimini doğrudan etkilediğini ifade etmektedir. Bu tekniğin dayandığı temel, gözlem ve iş analizi olarak nitelenebilir. İş ne kadar standart hale geliyorsa işi uygulamada kullanılacak araçlarda o kadar standartlaştırılmalıdır. İlk yapılması gereken, işi yapmak için en uygun yolun belirlenmesidir. Bilimsel yönetim geleneksel denetim felsefesinin bir temsilcisi olarak ifade edilebilir. Bu denetim felsefesine göre öğretimsel amaçlar önceden belirlenmiştir. Bu amaçlara uygun olarak öğretim işlerini yapanların denetlenmesini ve bu sınırların kesin olarak çizilmesini öngörür. Bilimsel denetim yaklaşımı hem öğretmenler hem de okul yöneticileri için uzmanlaşma, belli başlı standartların belirlenmesi ve bunlara uyma açısından farkındalık oluşturmuştur. Fakat bu şekilde katılaştırılmış uygulamaları, insani ilişkilerin yüksek, duyguların ön planda olduğu bir alanda hayata tatbik edebilmek sıkıcı ve zor hale gelebilir.

Bilimsel denetim asgari standartları yakalamayı sağlayabilir fakat özel alanların ortaya çıkarılmasına katkı sunabilecek başka denetim modelleriyle birlikte kullanılmalıdır. Toker Gökçe (2009) günümüze kadar birçok yönetim modelinin geliştirildiğini fakat kamu kurumlarının yönetiminde bürokrasinin hakim olduğunu belirtmektedir. Yönetimde bürokrasi ise bilimsel yönetim anlayışını, bilimsel yönetim anlayışı ise bilimsel denetimi ortaya çıkarmaktadır. Birçok sınırlı yönüne rağmen okul denetimlerinde neden hala bilimsel denetim anlayışının kullanıldığı sorgulanmalıdır. Eğitim süreci sonunda ortaya çıkan ürün insandır. Bu yüzden önceden tahmin edilemeyen durumlarla karşılaşmak olasıdır. Oysa bilimsel denetim anlayışı eğitimin bu yönünü göz ardı ederek önceden belirlenmiş formlara göre denetimi uygulamaya çalışır.

Sonuç olarak, eğitim gibi önceden tasarlandığı halde, planlarda olmayan işlerin de ortaya çıkabileceği alanlarda bilimsel denetimin müstakil olarak uygulanması asgari şartlara ulaşmak bakımından pratik sayılabilir. Fakat öngörülmesi mümkün olmayan, daha önceden kestirilip planlanması mümkün olmayan uygulamalar ile eğitim faaliyetleri sırasında karşılaşılma ihtimali yüksektir. İnsan ilişkilerinin olduğu, duyguların ve algıların ön planda tutulduğu eğitim atmosferinde esneklik sağlayabilen diğer denetim yaklaşımları ile uygulamaya konulması, özü itibarıyla katılaştırılmış uygulamaları barındıran bilimsel denetim yaklaşımına esneklik sağlayabilir.

2.5.2. Sanatsal Denetim

Eisner'e (1983) göre öğretimin sanatsal bir yönü vardır. Her şey plana göre gitmez. Bunun yerine, koşullar farklıdır. Öğretmenlerin nasıl öğretilmeleri gerektiğine dair net kurallara sahip olmaları, onları dar bir alanda çalışmaya yönlendirebilir (Hopkins & Moore, 1993 aktaran Aydın, 2016). Bu açıklamalara göre sanatsal denetim, bilimsel denetimden daha esnek koşullara sahiptir. Teknik oyunculuktan çok estetik oyuncululuğu savunur. Öğretim sürecinin öngörülemez olduğu ve bütüncül bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Eisner'a (1983) göre (Daresh, 2001'den akt. Aydın, 2016) sanatsal denetim şu şartları sağlamalıdır:

1. Hadiselerin sadece görünür manalarını değil içerdikleri gizli manalarını da önemsemek gerekir.
2. Anlaşılması zor olan noktaları fark edebilmek için Müfettişlerin yüksek uzmanlığa sahip olmaları gerekir.
3. Öğretmenlerin eğitsel gelişmeye yaptığı özel katkılar takdir edilmelidir.
4. Sınıfta yaşanılanların süreç içerisinde ve tekrar gözlenmesine önem verilmelidir.
5. Müfettiş ile öğretmen veya okul yöneticileri arasında güven temelli bir iletişim kurulmasına dikkat edilmelidir.
6. Müfettiş ifade yeteneğini geliştirmiş olmalıdır.
7. Müfettiş olayları anlamlandırabilmeli, bu olayların eğitim sürecine yansımalarını kestirebilmelidir.
8. Müfettiş kendi tecrübelerini eğitimsel durumları algılamada kullanabilmelidir.

Bostancı, Özbey ve Şanlıbulut'un yaptığı araştırmaya (2011) göre müfettişler sanatsal denetimi yeterince yaptıklarını düşünmesine rağmen öğretmenler sanatsal denetimin müfettişler tarafından yeterince yerine getirilmediğini ifade etmiştir. Müfettişlere göre sanatsal denetimin en düşük düzeyde uygulandığı boyut değerlendirme olurken öğretmenlere göre en yüksek düzeyde uygulanan boyuttur.

Eisner (1983) müfettişin eleştirme fonksiyonunu onun en önemli görevleri arasında sayar (Aydın, 2016). İlk olarak müfettiş gördüklerini takdir edebilecek ve açıklayıcı bir dil ile ifade edebilecek eğitimsel uzmanlığa sahip olmalıdır. Gerekirse eleştirme fonksiyonunu kullanmalıdır. Bu açıdan bakıldığında Bostancı, Özbey ve Şanlıbulut'un (2011) yapmış olduğu çalışmaya göre Müfettişler sanatsal denetim yaklaşımını uygularken eleştiri boyutunu yeterince kullanmamaktadır. Bu durumun sebeplerinden biri olarak yeterince uzmanlaşamama gösterilebilir.

2.5.3. Gelişimsel Denetim

Glickman (1981) tarafından geliştirilen yöntemle göre denetim, öğretmenlerin gelişim düzeyini dikkate almalıdır. Denetim düzeyi öğretmene göre ayarlanmalıdır. Gelişimsel denetimin amacı, korkutan, kaygı uyandıran denetim etkinliklerinin öğretmenin ihtiyaçlarına göre tasarlanmış bir süreç olmasını sağlamaktır.

Glickman'a (1981) göre müfettişler bireysel olarak öğretmenlerin gelişimleriyle ilgilenmelidirler. Öğretmenler kendilerine yardım edecek daha yüksek seviyede gelişim sağlamış kişilerle çalışmalıdır. İlk olarak müfettişler her öğretmenin kendi seviyesini belirleyerek ona göre çalışmaya başlamalıdır. Bu durum daha sonra daha az müfettiş rehberliği ve daha çok öğretmenin sorumluluğu almasına doğru değişim göstermelidir. Gelişimsel denetimin özelliği müfettişin rehberlik sürecini üstü kapalı devam ettirmesidir. Böylece müfettişler bu süreci öğretmenin kendi gelişim sürecini kendisi kontrol edebilene kadar devam ettirir.

Öğretmenin nasıl denetleneceğine ilişkin karar verirken dikkate alınabilecek gelişim alanları şunlardır (Aydın, 2016):

1. Bilişsel Gelişim: Piaget bilişsel gelişimi dört safhada incelemiştir. Bunlar; duyuşal devinim, işlem öncesi, somut işlem ve soyut işlem safhalarıdır.
2. Kavramsal Gelişim: Kişiler düşük, orta ve yüksek olarak nitelendirilirler. Düşük kavramsal düzeydeki kişiler basit ve somut, orta kavramsal düzeydeki kişiler soyut

ama dar kapsamlı, yüksek kavramsal düzeydeki kişiler ise soyut ve daha geniş düşünebilme becerisine sahip kişiler olarak ifade edilmektedir.

3. Ahlaki Gelişim: Kohlberg ve Armon (1984), gelenek öncesi, gelenek ve gelenek sonrası seviye olarak üç seviyede irdelemiştir. Gelenek öncesi seviyede kişiler benmerkezcidir. Gelenek seviyesinde toplumun standart kurallarına göre hareket ederler. Gelenek sonrası seviyede ise kişiler ahlaki değerleri en üstün değer olarak kabul etmektedirler.

4. Benlik Gelişimi: Tutarlı olma çabası içerisine giren bir kişinin içsel mantığı ile yaşamın anlamını bir ahenk içerisinde karıştırmaya çalıştığı bir süreç olarak tanımlanabilir.

5. Bilinç/ Farkındalık Düzeyi: Robert Kegan (1994) tarafından insanın bilinç gelişimi beş farklı safhada tanımlanmıştır. Birinci safha düşüncesiz hareket safhasıdır. Refleks ve güdüler bu evrenin belirleyicisidir. İkinci safha hükümdarlık safhasıdır. Kişi bu safhada gereksinim, ilgi ve isteklerine göre hareket eder. Üçüncü safha kişilerarası safhadır. Bu safhada kendi kişiliğinin başkaları tarafından tanımlandığını düşünür. Dördüncü safha kurumsal safhadır. Kişiler kendi kimliğine göre gruplar arasına girmeye başlar. Beşinci safha bireylerarası safhadır. Bu safhada var olan düzene kendi değerleri namına karşı çıkabilir.

6. Mesleki İlgi Düzeyi: Kimpston mesleki gelişimin öz yeterlilik, öğretimsel görev ve öğretimsel etki olmak üzere üç safhada oluştuğunu ifade etmiştir. Öz yeterlilik seviyesinde öğretmen kendisini kanıtlama seferberliği içerisine girmiştir. Öğretimsel görev safhasında öğretmen öğretimi etkileyen her türlü konuyla ilgilenir. Bunların başında disiplin sorunları, öğretim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri gelmektedir. Öğretimsel etki safhasında öğrenciye nasıl etki edeceği ile ilgilenir. Öğrencilerin entelektüel ve duygusal gelişimlerine odaklanır.

Gelişimsel denetim, öğretmenin ihtiyaç duyduğu denetim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve öğretmenin gelişimine en uygun olan değerlendirme aşamalarının belirlenebilmesi adına önemli bir denetim yaklaşımıdır. Bu yaklaşımı uygularken karşılaşılabilecek en zor kısım öğretmenin gelişim düzeyinin doğru saptanmasıdır. Gelişimsel denetim yaklaşımını kullanacak müfettişlerin çok iyi eğitim almış ve yetkin kişiler olması önemlidir (Aydın, 2016).

2.5.4. Farklılaştırılmış Denetim

Glathorn (1984) farklılaştırılmış denetimin, öğretmenlerin alacağı denetim hizmetini öğretmenin seçimine bırakan bir denetim modeli olduğuna dikkat çekmiştir. Etkili okullar, personel arasındaki işbirliği, karşılıklı yardımlaşma ve güvene dayalı ilişkileri destekler. Zepeda (2016), farklılaştırılmış denetime göre müfettişlerin sadece idari uygulamayı yerine getirmek için teftiş yapmaması, öğretmen ve müfettişlerin de deneyimlerinden yararlanmak için zaman ve çaba harcaması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Glathorn (1997 aktaran Aydın, 2016), diferansiyel kontrolü oluşturan maddeleri üç geliştirme seçeneği ve iki değerlendirme seçeneği olarak ayırır. Geliştirme seçenekleri; merkezi geliştirme, işbirlikçi geliştirme ve bağımsız geliştirme olmak üzere üç seçeneği içerir. Gelişmiş çalışma, mentorların gözlemlenmesi ve analizi yoluyla acemi öğretmenleri veya önemli sorunları olan harika öğretmenleri geliştirmek için tasarlanmış bir gelişimsel seçenektir. İşbirlikçi geliştirme seçeneği, öğretmenlerin küçük gruplar halinde birbirlerine yardım ederek geliştirilmesine dayanır. Öte yandan özerk gelişim, öğretmenlerin özdenetim mekanizmaları aracılığıyla kendilerini geliştirmelerini gerektirir. Değerlendirme seçenekleri, Yoğun Değerlendirme ve Standart Değerlendirme olmak üzere iki gruba ayrılır. Tazminat belirlemek ve görev süresini uzatmak veya kısaltmak gibi önemli kararlar almak için yoğun değerlendirmeler kullanılır.

Glatthorn'a (1984) göre, farklılaştırılmış düzenlemenin birçok avantajı vardır. Öğretmenlerin denetim modunu özgürce seçmesine izin verir, böylece öğretmenlerin bireysel ihtiyaçlarını belirler. Farklılaştırılmış denetim, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin en çok neye ihtiyaç duyduğuna odaklanır. Farklılaştırılmış denetimin uygulandığı yerlerde, öğretmenlerin okul iklimi algıları olumluydu. Seçme hakkı verilmesine değer verirler. Farklılaştırılmış düzenlemenin sağladığı profesyonel diyalogu takdir ederler. Diferansiyel kontrolü söz konusu olduğunda sorunsuz bir sisteme sahip değildir. Öğretmenlerin işbirliği yapmak ve kendilerini yönlendirmek için zaman ve enerji harcamaları gerekir. Bazı öğretmenler zaten çok meşgul olduklarını düşünerek isteksiz olabilirler. Maksimum etki için farklılaştırılmış kontrol, yetenekli liderlik gerektirir. Böyle bir lider, var olanla ilgilenir ve diğer zaman alıcı yeniliklere anlayışla girişmekten çekinmez.

Farklılaştırılmış denetim, sorunlu öğretmen adayları ve müdürler için kişisel gelişim fırsatları oluşturur. Buna ek olarak, öğretmenler ekip çalışması yoluyla mesleki gelişimlerini artırmaya da çalışabilirler. Bu denetim yönteminde değerlendirme süreci öğretmenin durumuna ve yeterliliğine göre değişmektedir (Aydın, 2016).

2.5.5. Öğretimsel Denetim

Öğretimsel denetim, bir kurum içindeki çeşitli eğitimciler grubu tarafından gerçekleştirilen geniş bir süreçtir. Öğretmen ve müfettişlerin ortak çalışmalarıyla öğrenciler için nitelikli ortamların oluşturulması temel amaçtır (Aydın, 2011). Zepeda (2016) öğretimsel denetimi öğretmenlerin gelişim, değişim, ilerleme, sorunların çözümü ve kurumlarına bağlılıklarını sağlamak için eğitim paydaşlarının yetisinin geliştirilmesi olarak ifade etmiştir.

Taymaz (2010) denetimi, sınıftaki öğretmeni ve öğrenme sürecini geliştirmek ve öğretim denetimini daha etkili kılmak için yapılan denetimi tanımlamaktadır. Öğrencilerin belirtilen amaçlar doğrultusunda eğitim almalarını sağlamak ve geliştirmek için tüm yetkililer devreye girmelidir. Glickman'a (1990) göre öğretimsel denetim meslektaşların birbirlerine bilgilendirici, devamlılığı esas alan, gelişimsel bir süreç izleyen ve daha farklı yaklaşımlar ile öğretmene öğretim yöntemleri üzerinde derinlemesine çalışmasına imkan tanır.

Bu bağlamda, öğretimsel denetim öğretmen ve müfettiş arasında doğal bir iş birliği kuran ve aktif katılımı sağlayan bir denetim modelidir. Bu açıdan bakıldığında birey ve grup temelli olarak görülebilir. Öğretimsel denetim çağdaş denetim sistemleri içerisinde gösterilebilir. Çünkü öğretim sisteminin iyileştirilmesi için öğretmene yardım etmektedir. Öğretmen aldığı yardımı performansına yansıtması geri bildirim olarak denetim sürecine yansımaktadır. Bu sayede profesyonel bir süreç işlemektedir. Etkili iletişimi bünyesinde barındıran bu süreç yargılamadan veya salt denetimden ziyade iş birliği içerisinde eğitim öğretimi daha etkili kılmaya çabalamaktadır.

2.5.6. Klinik Denetim

Aydın'a (2016) göre klinik denetim; etkileşimli, demokratik, öğretmen merkezli, emredici, otoriter, kontrol merkezli olmayan bir denetim modelidir. Klinik konsepti öğretmenler ve sınav görevlileri arasındaki kişisel iletişimi vurgulamak için kullanıldı. Planlama, gözlem ve geri bildirim aşamalarından oluşmaktadır. Klinik denetimi diğer denetim modellerinden ayıran en önemli özelliklerinden birisi

öğretmen ve müfettiş iletişiminin üzerinde durulmasıdır. Bu sayede öğretmenin mesleki gelişimine vurgu yapılmaktadır.

Cogan (1973) klinik denetimin aşamalarını şu maddeler ile ifade eder:

1. Müfettiş-öğretmen ilişkisinin kurulması
2. Öğretmenle plan yapılması
3. Gözlem stratejisinin planlanması
4. Öğretimin gözlenmesi
5. Öğretim- öğrenme sürecinin gözlenmesi
6. Görüşme stratejisinin planlanması
7. Öğretmenle görüşme
8. Planlamanın yenilenmesi (akt. Aydın, 2016).

Zepeda'ya (2016) göre günümüzde kullanılan klinik denetim modeli, ilk modelin gelişmiş halidir. İlk modelde ortaya çıkan müfettişin liderliği şu an kullanılan modelde öğretmenin daha çok inisiyatif aldığı, sesini daha çok duyurduğu bir noktaya doğru değişim göstermiştir. Öğretmenin bilgiyi inşa etmede iyi bir konuma geldiği bu sistem yetkilendirmeye önem vermektedir. Klinik denetimde öğretmenin konumuna ilişkin yaşanan gelişmeye rağmen müfettişler okullarda klinik denetim programlarını uygulamaya çalışırken bu gelişimi göz ardı edebilmektedir.

Aydın'a (2011) göre klinik denetim amacına şu biçimde ulaşabilir:

1. Okul deneni kurumda bulunan tüm bireylerin orada bulunuş nedenlerini doğru ve tam olarak bilmeleri gerekir.
2. Orada bulunmak isteyip istemedikleri önemlidir.
3. Programa ilişkin önemli görülen sorulara ilgi duymaları gerekir.
4. İçinde buldukları ortamda kendi varlıklarından haberdar olmaları gerekir. Yani gerek müfettişler gerekse öğretmenler klinik denetimde kendilerine biçilmiş rollerin ne olduğunu bilmelidir.
5. Etraftaki grup ile takım ruhu oluşturmaları gerekmektedir.

Bütün bu bilgilere göre klinik denetim tek taraflı olmaktan çok paylaşımcı olan, denetim işlemlerinde öğretmen veya okul yöneticisi gibi eğitim sistemi içerisinde

bulunan kişileri de yetkilendiren, odak noktasını müfettişten çok denetlenene kaydıran demokratik bir denetim sistemidir.

2.6. Türkiye’de Eğitim Denetiminin Tarihsel Gelişimi: Değişim Sürecinin Resmi

Denetim, bir örgütün faaliyetlerinin amaç doğrultusunda uygun ilke ve kurallara uygun olup olmadığını belirleme sürecidir (Aydın, 2011). Bu bağlamda eğitim izleme, öğretim kalitesini ve başarısını artırmak için öğretmenleri ve diğer eğitim paydaşlarını eğitim sürecine dahil etmek olarak ifade edilmektedir (Göker ve Gündüz, 2017).

Taymaz’a (2005) göre denetim, bütün kamu hizmetlerinde görevli personelin görevlerini kanunla belirlenmiş sınırlar çerçevesinde yapmalarıdır. Denetim, personelin görevlerini tam bir şekilde yerine getirmesini, ihmalkar veya dikkatsiz davranmamasını sağlar. Eğer ihmalkar veya dikkatsiz davrandıysa bütün bu durumların tespit edilmesini, kanun veya yönetmelikler çerçevesinde, görevli müfettişler aracılığı ile gerekli cezaların verilmesini ifade eder.

Denetim, kamusal fayda namına yapılan bütün faaliyetleri kontrol etme modelidir. Bunun sebebi ise, engelleyici ve düzeltici eylemlerin sürece dahil olmada ilk şart olmasıdır. Böylece denetim, okul yönetiminin bir kısmıdır (Bursalıoğlu, 2012). Bursalıoğlu’nun bu ifadesinden de anlaşılacağı üzere denetimin eğitim süreci içerisinde önleyici ve düzeltici vazifesi bulunmaktadır. Önleyici ve düzeltici sorumlulukları nedeniyle denetim, bir kuruluşun amaçlarına ulaşmasını sağlamak için gerekli bir sistemdir. Buluç (1997) önleyici ve düzeltici görevi olan denetime ilk olarak Tanzimat Dönemi’nde gereksinim duyulduğunu ifade etmektedir. Tanzimat Dönemi’nde ortaya konulan teftiş ve denetim sistemi yasa ve yönetmelikler ile günümüze kadar kurumsal olarak varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir.

Aydın’a (2011) göre kamu düzeni içerisinde görev yapan her türlü örgüt denetim sistemi içerisinde bulunur, bu açıdan bakıldığında ise denetimsiz örgüt bulunamaz, denetim kurumsal bir zorunluluktur. Taymaz (2005) bu kurumsal zorunluluğun Türk eğitim sisteminde Osmanlı döneminden bu tarafa bulunduğunu, tam olarak başlangıç zamanının, bu işi yapan görevlilere verilen isimlerin ne olduğunun bilinmediğini söylemektedir.

Gönülaçar ise (2018) Osmanlı’da eğitim denetimine ilişkin ilk örgütlenmenin 1838’de kurulan Meclis-i Umur-ı Nafia olduğunu, eğitim denetimine ilişkin ilk

kavramların burada ortaya çıktığını ifade eder. Ulusoy'a (2007) göre Osmanlı eğitim kurumlarında talim terbiye, öğrenci alımı, öğrencilerin ve kurumların güvenliğinin sağlanması denetimin görevidir. Denetim kurumlarının özerk şekilde çalıştığı bilinse de merkezi yönetimin izni ile eğitim kurumlarının denetiminin gerçekleştirildiği söylenebilir.

Akyüz'ün bildirdiğine (2007) göre 1824 yılında II. Mahmut'un ilan ettiği bir bildiriyle ilköğretim mecburi hale getirilmiş, ilköğretimi bitirenler günümüz ifadesiyle bir diploma almış ve sonrasında çıraklığa başlayabilmiştir. Bunun aksi yönde hareket eden aileler okul müdürleri veya mahallenin imamı tarafından tespit edilerek kadıya bildirilmiş, kadıların yaptığı araştırmalar sonucunda gerekli cezalar verilmiştir. Denetimin de bu dönemde ortaya çıktığı iddia edilebilir. Karakaya'ya (1989'dan akt. Şahin, Elçiçek ve Tösten, 2013) göre tam anlamıyla denetim sisteminin kurulması, devletin her alanındaki eğitim kurumlarının teftiş edilmesi 17. yüzyıla denk gelmektedir.

Taymaz (2005), 1846 yılında Mekteb-i Umumiye Nezaretine (eğitim bakanlığı) bağlı olarak Mekteb-i Sıbyaniye Muinliği (ilköğretim müdürlüğü) ve Mekteb-i Rüşdiye Muinliği (ortaöğretim müdürlüğü) adıyla iki birim kurularak, denetim görevini görececek memurlar atandığını ifade eder. 1875 yılında hazırlanan bir tüzük ile müfettişlerin sadece denetim görevleri bulunmadığı, bunun yanı sıra öğretmenlere yardım ve yön tayin ederek rehberlik faaliyetlerinde de bulunmaları gerektiği belirtilir. Bundan dolayı liselerde denetime ilişkin raporların tutulduğu denetim defterlerinin hazırlanması, bu defterlere müfettişlerin denetimlere ilişkin gözlem, görüş ve önerilerinin yazılmasına çıkartılan tüzükte yer verilmiştir.

Aydın (2011), Osmanlı zamanında denetimin idari bir nitelik taşıdığını, bu bağlamda öğretmenlerin yaptığı işin idari denetime tabi tutulması gereken bir iş olduğunu, denetimin uzmanlaşmaya 1900'lerde başladığını, bu zaman dilimi içerisinde denetimin yönetsel görevlerin bir dalı olduğunu, eğitim müfredatında yapılan yenileşme ve değişim çalışmaları ile denetim alanında uzmanlaşmış kişilerin bilgisine ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. 1910 yılına gelindiğinde ilk defa ilköğretim müfettişlerinin görev ve yetkilerini belirten bir yönetmelik olan Mekatib-i İptidaiye Müfettişlerinin Vezaiine Müteallik Talimat'ın yürürlüğe konulduğunu, bu talimnamede denetimle ilgili öncelikle okul binalarının demirbaş eşyalarına, öğretim araç ve gereçleri ile öğretmenin denetiminin yer aldığını belirtir. Ayrıca,

günümüzdeki Talim ve Terbiye Kurulu'nun bir benzeri olan Meclis-i Kebire-i Maarif'in (Eğitim Büyük Kurulu) onaylamadığı kitapların okutulmasının engellenmesi de müfettişlerin görevleri arasında sayılır.(Çetin, S. ve Doğan, A. 2021)

Taymaz (2005) 1923'te Müfettişler Talimatnamesi ile İlk Tedrisat Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimatname yayınlandığını belirtmektedir. Böylece teftiş ekibinin sorumlulukları ve yetkileri, teftiş esasları ve teftiş ekibinin oluşumu ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Memişoğlu (2001) 1929 yılında İlköğretimde müfettişlerin uygulama zorluklarının ortadan kaldırılması, ortak uygulama yöntemlerinin oluşturulması, denetimlerin daha etkin ve verimli olmasının sağlanması amacıyla ilk Tedrisat Müfettişleri Rehberi isminde bir kitapçık hazırlandığını bildirmiştir.

Buluç (1997) 1945 yılında yayınlanan İlköğretim Müfettişlerinin Staj Yönetmeliği isimli yönetmelik ile müfettişlerin kendilerini hizmet içi eğitim yoluyla geliştirmeleri konusunun ilk defa gündeme geldiğini bildirmektedir. Koçer (2003) 1969'da yürürlüğe giren İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği ile teftiş sisteminde İlköğretim Müfettişleri Kurulu adıyla yeni bir birimin oluşturulduğunu açıklar. Öz (2003) ise 1980 yılında hazırlanan grupla teftiş rehberi ile grupla teftiş yapılması sisteminin yeniden uygulamaya konulduğunu belirtmiştir.

1990 yılında yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği ile Millî Eğitim Bakanlığı ilköğretim müfettiş adaylarının nitelikleri, seçimi, yetiştirilme yöntemleri, atanmaları, girişleri, nakilleri, görev, yetki ve sorumlulukları ile ilköğretim okulları yönetim kurulunun kuruluşu, görevleri, çalışma usul ve esasları Maarif müfettişleri düzenlenmiştir (Resmî Gazete,1990). Bu yönetmelik ile Müfettişlerin nasıl görev yapacağına ilişkin birçok belirsizliğin ortadan kaldırıldığı ve denetim sisteminde standartların ortaya konulduğu söylenebilir.

1998 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı İnceleme ve Değerlendirme Biriminin Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönerge yayınlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 1998). 1998 yılında yayınlanan bu yönerge ile Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın nasıl çalışacağına ilişkin daha detaylı bilgiler verilmiştir. Yönerge, Denetleme Kurulu Ombudsmanının atanma şeklini ve görev süresini, denetim, teftiş, soruşturma ve soruşturmalara ilişkin makale, rapor ve usulleri incelerken şekil, usul ve esas dahil olmak üzere uyulması

gereken kuralları kapsar; ayrıntılı Müfettişler ve müfettiş yardımcıları tarafından yapılan işin denetimi ve değerlendirilmesi gibi bilgiler içerir.

1999 yılında İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği yayınlanmıştır (Resmî Gazete, 1999). Bu yönetmeliğe göre, doğrudan İl Milli Eğitim Müdürünün öncülüğünde İlköğretim Teftiş Kurulu Başkanlığı kurulmuştur. Mentorluk ve iş başında eğitime vurgu yapıyor ve teftiş, değerlendirme, teftiş ve soruşturmaların kurul tarafından atanan müfettişler tarafından yürütüleceğini söylüyor. Kurulun görevleri arasında okul yöneticileri, öğretmenler ve diğer personelin iş başında yetiştirilmesi ve rehberlik hizmetinin verilmesi belirtilmiştir.

2011 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği yayınlanmıştır (Resmî Gazete, 2011). Yönetmeliğe göre iller, il Devlet Maarif Bürosu bünyesinde eğitim teftiş ve teftiş kurulları kurar. Her il denetim bölgelerini bölerek denetim ekipleri kurar. Müfettişlerin uzmanlıklarını güncellemek ve geliştirmek ve uzmanlıklarını geliştirmek için iş başında eğitim alabilecekleri söyleniyor. Bu yönetmelik ile müfettişlerin uzmanlaşmasına vurgu yapılması çağdaş eğitim denetimi anlayışının denetim sistemi üzerinde giderek etkisini gösterdiği söylenebilir.

2011 yılı içerisinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevlerini Düzenleyen Kanun Hükmünde Kararname yayınlanmıştır (Resmî Gazete, 2011). Kararname, il eğitim müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının istihdam edilmesini öngörmektedir. Ayrıca il maarif müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının profesyonelleşmesi için gerekli tedbirlerin alınması önerilmiştir. Rehberlik ve Teftiş Dairesi Başkanlığı, daha önce kurulan Teftiş Kurulu Bürosu'nun yerini almıştır.

2014 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Müfettişler Başkanlıkları Yönetmeliği yayınlanmıştır (Resmî Gazete, 2014a). Müfettişler Başkanlığı oluşturulmuş ve ilde bulunan kurumların rehberlik, denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma hizmetlerini planlaması Müfettişler Başkanlığı'nın görevleri arasında sayılmıştır. Müfettişlerin görevleri arasında refakatlerine verilecek müfettiş yardımcılarının yetiştirmelerini sağlamak maddesi eklenmiştir. Bu doğrultuda hem hizmet içi eğitimler hem de usta-çırak ilişkisi ile uzmanlaşma sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca kurumlara özel olarak denetim raporları hazırlanması ve bunların millî eğitim müdürlüklerine öneriler ile birlikte teslim edilmesi ifade

edilmiştir. Aynı yıl içerisinde yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Müfettişler Başkanlıkları Yönetmeliği ile Müfettişlerin Bakanlık tarafından atanacağı belirtilmiştir (Resmî Gazete, 2014b). Bu doğrultuda Müfettişler Başkanlığı'nda görevlendirilecek müfettiş sayısı 100 olarak belirlenmiştir.

2016 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişlikleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayınlanmıştır (Resmî Gazete, 2016). Bu yönetmelikle Müfettişler Başkanlığı'nda görevlendirilecek müfettiş sayısı 300'e çıkarılmıştır. Bu bağlamda sayısal olarak müfettişlerin yetersiz olduğu, bu yetersizliği gidermek için yeni müfettiş görevlendirmesi yapıldığı söylenebilir. Aynı yıl içerisinde Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişlikleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yayınlanmıştır (Resmî Gazete, 2016). Bu yönetmelik ile Rehberlik ve Denetim Başkanlığı yerini tekrar Teftiş Kurulu Başkanlığı'na bırakmıştır.

2017'de eğitim denetiminde tekrar değişikliğe gidilmiştir. Merkez teşkilatından 500 çekirdek personelden oluşan müfettişlerle tüm Türkiye'ye muayene ve muayene hizmeti verilmesi kararlaştırılmıştır. Değişikliğin nedeninin, il yöneticilerine yol göstermek, müfettişleri yerel etkilerden uzak tutmak ve kamu kaynaklarını etkin ve verimli kullanmak olduğu söylenmektedir (<https://www.meb.gov.tr/teftis-ve-denetimde-koklu-degisiklik/haber/12550/tr>).

Gönülaçar'a (2018) göre eğitim denetiminde dönüşümün tutarlı, bilimsel ve rasyonel olmasına, eskiyen eğitim denetiminin yeniden kurulmasına, ahlaki erozyon, meslek kuralları açısından derinlikli bir felsefe ile yeniden kurgulanmasına ihtiyaç vardır. Türkiye'de eğitim denetiminin neredeyse sadece niceliksel konulara odaklandığı, çağın gereklerini yerine getiremeyip gerekli dönüşümü sağlayamadığı ifade edilebilir.

Osmanlı'nın son dönemlerinden başlayarak günümüze kadar eğitim denetiminin birçok değişiklik geçirdiği ifade edilebilir. Eğitim denetimi hala bir değişim süreci içerisinde. Bütün bu değişikliklerin esas amacının eğitim fonksiyonlarının yerine gelip gelmediğini eğitim denetimi ile anlamak olduğu ifade edilebilir. Ancak bu değişim sürecinin bir gelişimi mi işaret ettiği, yoksa dönemselsel ve kararsız atılan

adımlardan mı oluştuğu konusu tartışmaya açık görünmektedir.

3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılarak, tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'nın yetkisi altına alındı. Daha sonra okullaşma oranları artmaya başladı ve eğitim denetiminin önemi de arttı. 1923'te yayınlanan Maarif Müfettişleri Talimatnamesine göre, Heyeti Teftiş-iye Riyaseti (Teftiş Kurulu Başkanlığı) adını aldı. 14 Haziran 1925 Bakanlar Kurulu kararı ile Maarif Müfettişi Umumilerinin Hukuk Selahiyet ve Vezaifi Hakkında Talimatname yayınlandı. Bu talimatname 1926 yılında Milli Eğitim Bakanı olarak göreve gelen Mustafa Necati tarafından, Maarif Müfettişi Umumilerinin Hukuk Selahiyet ve Vezaifi Hakkında Talimatname bir takım değişiklikler yapılarak, müfettişler derece ve istihdam şekillerine göre sınıflandırmıştır. Derece ve istihdam şekillerine göre; 1. Merkez müfettişleri, 2. Mıntıka müfettişleri; görevlerin niteliğine göre merkez müfettişleri; 1. Terbiye ve tedrisat müfettişleri, 2. İdare müfettişleri, 3. Kütüphane, sanayi-i nefise (güzel sanatlar) ve müze müfettişleri olarak branşlara ayrılmıştır (Altunya, 2014, s. 27; Bilir, 2015, s. 44). 1931'de Maarif Vakfı kaldırılınca Kaynak Müfettişleri yeniden Merkez Müfettişleri oldu. 1949-50 ve 1982-84 yıllarında bölgelere bakanlık (daire) müfettişleri tayin edilmiş, ancak kısa bir uygulamadan sonra terk edilerek Ankara, İstanbul ve İzmir merkezlerinde toplanmıştır (Bilir, 2015, s. 44).

11 Haziran 1937 yılında çıkarılan 3238 sayılı Köy eğitimcisi kanununun 1. maddesi. Nüfusu öğretmen göndermeye uygun olmayan köylerde köylülere eğitim-öğretim projelerinin ve tarım işlerinin bilimsel bir şekilde yürütülmesi konusunda rehberlik etmek üzere köy eğitimcileri görevlendirilir. Dördüncü maddesinde, köylerin gerekli sayıda eğitimciyle gruplanmasıyla bölgeler oluşturulur. Her ilçeye, köy öğretmeni yetiştirme kursuna katılmış ilköğretim öğretmenleri arasından seçilen bir gezici müdür veya öğretmen atanır. (Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı [KEÇEV], 2000).

17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanununun 15. Maddesi, köy öğretmenlerinin çalışmalarının gezici müdür ve ilköğretim müfettişleri tarafından denetlenip denetleneceğini açıklayarak, gezici müdürler ve ilköğretim müfettişlerini köyde görev yapan öğretmenler tarafından denetlenmek üzere görevlendirdi (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 1940).

Talim Terbiye Kurulunun 21.09.1967 tarih ve 342 sayılı kararı ile kabul edilen Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği yürürlüğe konmuştur. MEB'in 17 Mart

1973 tarih ve 420/13953 sayılı kararıyla tüm illerde toplu teftişler başlatıldı. Ancak, 1978'de yeni hükümetin kurulması sırasında bu uygulama kaldırıldı. 1980 yılında tekrar yürürlüğe girmiştir (Altunya, 2014).

1983 yılında çıkarılan 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'nın teşkilat ve görevleri hakkında Kanun ile Teftiş Kurulu Başkanlığı yeniden düzenlenmiştir. Bu hükme göre 1993 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği ve Milli Eğitim Teftiş Kurulu Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir (Bilir, 2015, s. 48). 1992 yılında yürürlüğe giren 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 53. maddesine göre İlköğretim Müfettişleri İl Milli Eğitim Bürosu bünyesinde kurulur; 1999 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim, İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliğini yayımladı. Yönetmeliğe göre müfettişlerin yetki, görev ve sorumlulukları netleştirilmiştir.

4 Haziran 2010 tarih ve 5984 sayılı Kanun, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununun 53. maddesini değiştirmiş, ilköğretim müfettişi yerine maarif müfettişi kavramını getirmiştir. Eğitim Müfettişliği, Devlet Eğitim Bürosu bünyesinde kurulmuştur. Bu Kanuna bağlı 5984 sayılı Kanuna göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda eğitim hizmetleri sınıfına giren müfettişler genel yönetim hizmetleri sınıfına aktarılmıştır (Bilir, 2015, s. 49).).

25 Ağustos 2011 tarih ve 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 30. maddesi, maarif müfettişleri yerine müfettişler kavramını getirmiştir. Kararnameye göre, il ilk ve orta öğretim kurumlarının yönetim ve denetim sorumluluğu İl Maarif Müfettişlerine ait.

14. Nisan 2014 tarih ve 28941 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 652 sayılı KHK'nin 17, 37 ve 41 inci maddeleri değiştirilmiştir. Bu değişiklik kapsamında; Milli Eğitim Bakanlığı Milli Eğitim Müfettişi ile İl Milli Eğitim Bürosuna bağlı İl Milli Eğitim Müfettişi Maarif Müfettişi tek çatı altında birleştirilmiştir.

2 Aralık 2016 tarih ve 6764 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri ile Bazı Kanun ve Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe girdi. Kanununun 6. maddesi; 652 sayılı Kanununun 17. maddesinin adı Teftiş Komisyonu Başkanlığıdır, 1. fıkrası Teftiş Komisyonu, Bakanın emri veya onayı ile veya Bakan tarafından yetkilendirilerek, adına Bakan Yardımcısı tarafından (ç) ve (d) bentlerinin 1 inci fıkrası ile ikinci fıkrasında yer alan Maarif Müfettişi

ibareleri aşağıdaki şekilde Bakanlık Maarif Mufettişi olarak değiştirilmiştir. Paragraf (3); Bakanlık, Bakanlık ve Öğrenim Merkezinde görev yapan Başkan, Milli Eğitim Mufettişleri ve Bakanlık Maarif Mufettiş yardımcılarında oluşur. Başkanlığın merkezi Ankara'dadır. Merkez aynı zamanda çalışma merkezidir. Başkanlığın çeşitli birimlerindeki mufettişlerin görevlendirilmesi ile Milli Eğitim Bakanlığı, Bakanlık Teftiş Kurulu kurumunu kurmuş, iller, Milli Eğitim Bakanlığının denetleme kurumunu kaldırmıştır.

Bu Kanunun Geçici 12. maddesinin (b) bendinde Maarif mufettişleri, her il valisinin durumuna göre teftiş, araştırma ve rehberlik hizmetleri ile vali tarafından verilen diğer görevleri yerine getirirler. Maarif mufettişlerinin çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir. c) Bendi; Maarif Mufettişi ve Mufettiş Yardımcısı kadrolarının herhangi bir sebeple boşalması halinde bu kadrolar iptal edilmiş sayılır ve herhangi bir işlem yapılmaz. İl Milli Eğitim Müdürlüğü yetki belgesi.

İlköğretim Mufettişi: İl eğitim denetiminde istihdam edilen, öğretmenlerin rehberlik, denetim, teftiş, soruştırma ve diğer işlerinden sorumlu personeli ifade eder. 1913 yılında Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu çıkarılmıştır.

"...bu geçici kanun, Anayasa ve Çin Cumhuriyeti döneminde çıkarılan kanun hükümlerine uygun bulunmuş ve bazı küçük değişikliklerle yaklaşık elli yıl yürürlükte kalmıştır. Bu kanunun 91. maddesi, Eğitim kurumlarının yetkileri; 1) Bakanlık Mufettişleri, 2) İl Milli Eğitim Müdürleri, 3) Bakanlar İl Milli Eğitim Mufettişleri, 4) İlköğretim Mufettişleri, 5) İl İlköğretim Meclisleri tarafından atanan İl Genel Meclisi üyeleri, 6) Mufettişler ve Mufettiş yardımcıları, 7) Bu görevliler, anaokullarının denetimi sayılarak Maarif mufettişlerine (Bakanlık), 8) Maarif sağlık mufettişleri ve şehir tabiplerine verilir.Uygulamada bu görevin yükü yine belediyeye düşmektedir. İlköğretim mufettişlerinin omuzlarındadır (Altunya, 2014, s. 32).

1922 yılında çıkarılan Türkiye Büyük Millet Meclisi İlköğretim Mufettişleri Mufettişleri Yönetmeliği Umur-U (İlköğretim Mufettişlerinin Görevleri Hakkında Yönetmelik); Milli Eğitim Bürosu Müdürü (Su, 1974). 3 Ocak 1927'de çıkarılan ilk Maarif Mufettişleri Nizamnamesi'ne göre; "Her mahallede en az bir ilköğretim mufettişi bulunur. İlköğretim mufettişi, mahalleye giren kamu ve özel eğitim kurumlarının teftiş, yönlendirme ve soruşturmasını yapar." (Altunya, 2014, s. 33) bu yönetmeliği getirmiştir.5 Ocak 1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu

uyarınca, 1962 yılında İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği çıkarılmıştır.1963 ve 1969 yıllarında İlköğretim Müfettişliği Kanunu revize edilmiştir. 1969 yılında çıkarılan İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği'nden de görüldüğü gibi teftiş kurumsallaşmış, ilköğretim müfettişleri yerine müfettişlik ve ilköğretim müfettişi kavramları kullanılmaya başlanmıştır (Altunya, 2014).

12 Ekim 1983 tarih ve 2917 sayılı Kanun, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nu ilköğretimin teftişine ilişkin bir bölümle sınırlandırarak, Yönlendirme, teftiş ve soruşturma işlerini yürütmek üzere İlköğretim Müfettişlerinin Atanması şeklindedir. (Altunya, 2014, s. 35). Bu Kanuna istinaden Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği 27 Ekim 1990 tarih ve 20678 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

3 Nisan 1998 tarih ve 4359 sayılı Kanunla, daha önce ilkokul öğretmenleri olan İlköğretim Müfettişlerine İlköğretim Müfettişliği görevi verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği 13 Ağustos 1999 tarih ve 23785 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak revize edilmiştir. 4 Haziran 2010 tarih ve 4984 sayılı Kanun ile ilköğretim müfettişi kavramı yerine maarif müfettişi kavramı getirilmiş ve müfettişlerin hizmet kategorileri de değiştirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 25.08.2011, S. 652

Kararname bir yıl önce yeniden isim değişikliğine gitti ve maarif müfettişi kavramını il eğitim müfettişi olarak değiştirdi. 14 Nisan 2014 tarih ve 28941 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6528 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; kurumdan tek kuruma. Arka arkaya Milli Eğitim Başmüfettişi, Milli Eğitim Müfettişi ve İl Maarif Müfettişi görevlerinde bulunanlar, Maarif Müfettişi adı altında birleştirilir. 2 Aralık 2016 Tarih ve 6764 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun, Yönetmelik Kanun Hükmünde Kararname Değişikliği Kanunu ile yapısal reformlar yeniden getirilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Teftiş Kurulu Başkanlığı kurulmuş, il eğitim müfettişlikleri kaldırılmış, maarif müfettişleri özel kadroya alınmış ve bu alanda müfettiş alımı engellenmiştir.

1922 yılında çıkarılan Türkiye Büyük Millet Meclisi İlköğretim Müfettişleri Müfettişleri Yönetmeliği Umur-U (İlköğretim Müfettişlerinin Görevleri Hakkında

Yönetmelik); Milli Eğitim Bürosu Müdürü (Su, 1974). 3 Ocak 1927'de çıkarılan ilk Maarif Müfettişleri Nizamnamesi'ne göre; Her mahallede en az bir ilköğretim müfettişi bulunur. İlköğretim müfettişi, mahalleye giren kamu ve özel eğitim kurumlarının teftiş, yönlendirme ve soruşturmasını yapar. (Altunya, 2014, s.33) bu hükmü getirmiştir.1962 yılında 5 Ocak 1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu kapsamında İlköğretim Müfettişlik Nizamnamesi çıkarılmıştır. 1963 ve 1969'da İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği yeniden düzenlendi. 1969 yılında çıkarılan İlköğretim Teftiş Yönetmeliğinden denetimin kurumsallaştığı görülmektedir. İlköğretim Müfettişleri yerine Müfettişlik kavramı ve İlköğretim Müfettişleri kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Altunya, 2014).

12 Ekim 1983 tarih ve 2917 sayılı Kanun, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununu, İrsat, teftiş ve soruşturma işlerini yürütmek üzere ilköğretim müfettişlerinin atanması şeklinde, ilköğretim teftişlerine ilişkin bir madde ile sınırlandırmıştır (Altunya, 2014, s.35). Bu Kanuna istinaden Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği 27 Ekim 1990 tarih ve 20678 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

3 Nisan 1998 tarih ve 4359 sayılı Kanunla, daha önce ilkokul öğretmenleri olan İlköğretim Müfettişlerine İlköğretim Müfettişliği görevi verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği 13 Ağustos 1999 tarih ve 23785 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak revize edilmiştir. 4 Haziran 2010 tarihinde yürürlüğe giren 4984 sayılı Kanun ile ilköğretim müfettişi kavramı yerine maarif müfettişi kavramı kullanılmaya başlanmış ve müfettişlerin hizmet kategorileri de değişmiştir. 25 Ağustos 2011 tarihinde 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Sorumluluklar Kanunu'nun adı bir yıl önce değiştirilmiş ve maarif müfettişi kavramı il milli eğitim dairesi müfettişi olarak değiştirilmiştir. 14 Nisan 2014 tarih ve 28941 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6528 Sayılı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnameler ile Milli Eğitim Temel Kanunu ve bir kısmı kanun hükmündedir. Müfettişlik tek kuruma dönüştürülmüştür.Daha önceki Genel Milli Eğitim Müfettişi, Milli Eğitim Müfettişi ve İl Maarif Müfettişi unvanları Maarif Müfettişi olarak birleştirilmiştir.Tarih 2 Aralık 2016, sayı 6764'tür.

Türk denetim kurumunun tarihine bakıldığında, denetim kurumunun yapısının ve adlarının kanun ve yönetmelikler nedeniyle sıklıkla değiştiği görülmektedir. Milli Eğitim Bakanı'nın yaptığı değişikliğe göre teftiş sistemi de değişti. Her milli eğitim bakanı kendi sistemini getirmiş ve yeniden değiştirmeye çalışmıştır. Bu değişiklikler

denetim sisteminin sağlıklı yapısını engellemektedir. Bu çalışmada, müfettişin yetki, görev ve sorumluluklarının yeniden tanımlanmasından ziyade, doğrudan öğrenci öğrenmesi için geçerli olan öğretmenler için bir sınıf/ders denetimi ve mesleki gelişim modeli oluşturulmaya çalışılmıştır.

2.7. Türkiye’de Eğitim Denetiminin Değişim Sürecinin Resmi

Denetim, bir örgütün faaliyetlerinin amaç doğrultusunda uygun ilke ve kurallara uygun olup olmadığını belirleme sürecidir (Aydın, 2011). Bu bağlamda eğitim izleme, öğretim kalitesini ve başarısını artırmak için öğretmenleri ve diğer eğitim paydaşlarını eğitim sürecine dahil etmek olarak ifade edilmektedir (Göker ve Gündüz, 2017).

Taymaz'a (2005) göre denetim, tüm kamu hizmeti personelinin kanunla öngörülen kapsamda görevlerini yerine getirme yükümlülüğüdür. Denetim, personelin görevlerini yeterince yerine getirmesini ve ihmalkar veya dikkatsiz olmamasını sağlar. Bunun anlamı, eğer ihmalkar veya dikkatsiz hareket etmişlerse, tüm bu durumların sorumlu müfettişler tarafından yasa veya yönetmelikler çerçevesinde tespit edilmesi ve gerekli cezaların verilmesi gerektiğidir.

Denetim, kamu yararı adına yürütülen tüm faaliyetlerin kontrol edilmesidir. Bunun nedeni, önleyici ve düzeltici faaliyetlerin sürece katılmanın ilk şartı olmasıdır. Bu nedenle denetim, okul yönetiminin bir parçasıdır (Bursalıoğlu, 2012). Bursalıoğlu'nun ifadesinden de anlaşılacağı üzere denetim, eğitim sürecinde önleyici ve düzeltici bir role sahiptir. Önleyici ve düzeltici sorumlulukları nedeniyle denetim, bir kuruluşun amaçlarına ulaşmasını sağlamak için gerekli bir sistemdir. Buluç (1997), önleyici ve düzeltici görevlerle denetime ilk olarak Tanzimat döneminde ihtiyaç duyulduğunu belirtir. Tanzimat döneminde getirilen teftiş ve kontrol sisteminin kanun ve nizamnameler şeklinde günümüze kadar devam ettiğini kaydetti.

Aydın (2011), kamu düzeninde faaliyet gösteren her türlü kuruluşun denetim sisteminin içinde yer aldığına inanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında denetimsiz kuruluşların var olması mümkün değildir ve denetim kurumsal bir gerekliliktir. Taymaz (2005), bu kurumsal zorunluluğun Türk eğitim sisteminde Osmanlı İmparatorluğu'ndan beri var olduğunu, ancak tam olarak başlama saatinin ve üzerinde çalışan yetkililerin isimlerinin belirsiz olduğunu belirtmektedir.

Öte yandan Gönülaçar (2018), eğitim denetimi ile ilgili ilk Osmanlı teşkilatının, ilk

eğitim denetimi kavramının doğduğu 1838 yılında kurulan Meclis-i Umur-ı Nafia olduğuna işaret etmektedir. Ulusoy'a (2007) göre Osmanlı eğitim kurumlarında eğitim, kayıt, ğrenci ve kurumların güvenliğinin sağlanması denetimin grevleriydi. Teftiş kurumlarının özerk bir şekilde faaliyet gösterdiği bilinmekle birlikte, eğitim kurumlarının teftişlerinin merkezi yönetimin lisansı altında yürütüldüğü söylenebilir.

Akyüz'e göre (2007), 1824 II. Mahmud, ilköğretimin zorunlu hale getirileceğini ve bunu tamamlayanlara bugünün diplomalarının verileceğini ve daha sonra ıraklık eğitimine başlayabileceklerini açıkladı. Aksi davranan aileler, okul müdürü veya yakındaki bir imam tarafından tespit edilerek kadıya bildirilir ve kadıya bulgulara göre gerekli ceza verilir. Kontrolün de bu dönemde ortaya çıktığı söylenebilir. Karakaya'ya göre (1989, cf. şahin, Elçiçek ve Tösten, 2013), kapsamlı bir denetim sisteminin kurulması ve Türkiye'nin tüm bölgelerinde eğitim kurumlarının denetlenmesi 17. yüzyıla denk gelmektedir.

Taymaz (2005), 1846'da Maarif Nezareti bünyesinde Mekteb-i Sıbyaniye Muinliği (İlköğretim Dairesi) ve Mekteb-i Rüşdiye Muinliği (Ortaöğretim Dairesi) adı altında iki birim kurulduğunu ve sorumlu nezaret görevlileri atadığını belirtir. 1875 yılında çıkarılan bir yasa, müfettişlerin sadece denetleme görevlerinin olmadığını, aynı zamanda öğretmenlere yardım ve talimat vererek ğretim faaliyetlerini de yürütmeleri gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle liselerde denetim raporlarının tutulması için denetim hesap defterlerinin hazırlanması ve denetimlere ilişkin müfettiş görüş, görüş ve önerilerinin yazılması tüzükte yer almaktadır.

Aydın (2011), Osmanlı Devleti'nde denetimin idari nitelikte olduğunu ve bu bağlamda öğretmenlerin yaptığı işin idari denetim gerektiren bir iş olduğunu ve denetimin 1900' l yıllarda profesyonelleşmeye başladığını ve denetimin bir parçası olduğunu belirtmektedir. Bu dönemde şube idari sorumlulukları, eğitim mfredatlarındaki yenilikler ve değişiklikler denetim alanında uzmanların bilgisine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. 1910 yılında, sıbyan mektebi müfettişlerinin görev ve yetkilerini düzenleyen ilk nizamnamenin, esas olarak sıbyan mektebi müfettişlerinin denetimini içeren Sıbyan Müfettişleri ve Müfettişleri Talimatnamesi'nin çıkarıldığına işaret etmiştir. Okul binası demirbaşları, ğretim araç ve gereçleri ve ğretmenler. Ayrıca sansürün görevlerinden biri de şimdiki Maarif ve Terbiye şurası benzeri Meclis-i Kebire-i Maarif'in onaylamadığı kitapların okunmasını engellemekti.

Taymaz (2005), Maarif Müfettişliği Yönetmeliği ve İlköğretim Müfettişliği Sorumlulukları Yönetmeliği'nin 1923'te çıkarıldığını kaydeder. Böylece teftiş ekibinin sorumlulukları ve yetkileri, teftiş esasları ve teftiş ekibinin oluşumu ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Memişoğlu (2001), 1929 yılında ilköğretim müfettişleri için uygulama sürecinde karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi, ortak denetimlerin yapılmasını sağlamak amacıyla İlk Maarif Müfettişleri İçin Esaslar adlı bir kitapçık hazırlandığını bildirmektedir.

Buluç (1997), müfettişlerin iş başında eğitim yoluyla kendilerini geliştirmeleri konusunun ilk olarak 1945 yılında İlköğretim Müfettişlerinin Stajyerliği Hakkındaki Nizamname'nin yasalaşmasıyla dikkat çektiğini belirtmektedir. Koçer (2003), 1969 yılında yürürlüğe giren İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği ile teftiş sisteminde İlköğretim Müfettişliği adında yeni bir birim oluşturulduğunu açıklamıştır. Bu hükümde müfettişlerin değil, yönetim kurulunun görevleri açıklanmıştır. Bu görevler; a) teftiş ve denetim b) profesyonel yardım ve işbaşı eğitimi c) teftiş ve d) soruşturmadır. Öz (2003), 1980 yılında geliştirilen Toplu Denetim Yönergesi ile toplu denetim sisteminin yeniden gündeme geldiğini belirtmektedir.

1990 yılında yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Denetleme Kuruluna İlişkin Yönetmelik, Millî Eğitim Bakanlığı ilköğretim denetleme kurulu adaylarının nitelikleri, seçimi, yetiştirilmesi, atanması, girişi, nakli, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Eğitim. Milli Eğitim Bakanlığı ile İlköğretim Müfettişliğinin kuruluşu, işleyişi, çalışma usul ve esasları. (Resmî Gazete, 1990). Bu yönetmeliğin yayımlanması ile eğitim teftiş çalışmalarındaki birçok belirsizliğin ortadan kaldırıldığı ve teftiş sistemine standartların getirildiği söylenebilir. 1998 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş ve Değerlendirme Birimi Teftiş Kurulu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge yayımlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğ Dergisi, 1998). 1998 yılında yayımlanan yönerge, teftiş kurullarının nasıl çalıştığına dair daha detaylı bilgi vermektedir. Bu talimat Gözetim Kurulu Kamu Denetçisinin atanma şekli ve görev süresi; denetim, inceleme, çalışma ve soruşturmalara ilişkin yazı, rapor ve usullerin incelenmesinde şekil, usul ve esas itibarıyla uyulması gereken kurallar; bunlara ilişkin ayrıntılı bilgileri içerir. teftiş müfettişleri ve müfettiş yardımcıları tarafından yapılan işlerin denetlenmesi ve değerlendirilmesi gibi konular. 1999 yılında İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği çıkarılmıştır. (Resmî Gazete, 1999). Bu yönetmeliğe göre, ilköğretim

doğrudan il milli eğitim müdürlüğüne bağlıdır. Denetim Bakanlığı kuruldu. Mentorluk ve iş başında eğitimi vurgulayın ve teftişlerin, değerlendirmelerin, teftişlerin ve soruşturmaların kurul tarafından atanan müfettişler tarafından yürütüleceğini söyleyin. Kurulun sorumluluklarından biri, okul yöneticilerine, öğretmenlere ve diğerlerine iş başında eğitim ve rehberlik hizmetleri sağlamaktır.

2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Denetim Dairesi Başkanlığı Yönetmeliği çıkarılmıştır (Resmi Gazete, 2011a). Yönetmeliğe göre iller, il Devlet Maarif Bürosu bünyesinde eğitim teftiş ve teftiş kurulları kurar. Her il denetim bölgelerini bölerek denetim ekipleri kurar. Müfettişlerin uzmanlıklarını güncellemek ve geliştirmek ve uzmanlıklarını geliştirmek için iş başında eğitim alabilecekleri söyleniyor. Bu düzenleme ile denetmenlerin profesyonelleşmesine yapılan vurgunun modern eğitim denetimi yöntemlerinin denetim sistemindeki rolünü yansıttığı söylenebilir.

2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yayımlandı (Resmi Gazete, 2011b). Kanun, il eğitim müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının istihdam edilmesini öngörmektedir. Ayrıca il maarif müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının profesyonelleşmesi için gerekli tedbirlerin alınması da önerilmiştir. Rehberlik ve Teftiş Dairesi Başkanlığı, daha önce kurulan Teftiş Kurulu Bürosu'nun yerini almıştır.

2014 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Daire Başkanlığı ile Maarif Teftiş Daire Başkanlığı Yönetmeliği çıkarılmıştır (Resmi Gazete, 2014a). Maarif Müfettişliği, ildeki çeşitli kurumların rehberlik, teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturma hizmetlerini planlamak üzere kurulmuş ve bunları Maarif Müfettişliği başkanlığının görevlerine dahil etmiştir. Müfettişlerin görevlerine, teftişe eşlik eden müfettiş yardımcılarının da yetiştirilmesini sağlayacak bir hüküm eklenmiştir. Bu doğrultuda iş başında eğitim ve usta-çırak ilişkisinin profesyonelleşmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca denetim raporlarının kuruma özel olarak hazırlanması ve önerilerle birlikte Milli Eğitim Kuruluna sunulması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Aynı yıl yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Teftiş Başkanlığı ve Eğitim Müfettişliği Yönetmeliği, Milli Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atanmasını şart koşmaktadır (Hükümet Gazetesi, 2014b). Bu amaçla Maarif Müfettişliği tarafından görevlendirilen müfettiş sayısı 100 olarak belirlenmiştir.

2016 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Teftiş Kurulu Başkanlığı Rehberlik ve Denetleme Bürosu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlandı (Hükümet Gazetesi, 2016a). Bu hüküm uyarınca, Maarif Müfettişliği Bürosu Atanan müfettiş sayısı 300'e yükseldi. Bu çerçevede, müfettiş sayısının yetersiz olduğu ve bu eksikliği gidermek için yeni müfettişlerin atandığı söylenebilir. Aynı yıl, Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Teftiş Bürosu ve Eğitim Teftiş Dairesi Yönetmeliği Değişiklik Kanunu yayımlandı (Resmi Gazete, 2016b). Bu hükme göre, Rehberlik ve Denetleme Bakanlığı'nın yerini yeniden Teftiş Kurulu almıştır.

2017 yılında eğitim denetimi yeniden değişti. Merkez teşkilatının 500 kişilik çekirdek personelinden oluşan bir eğitim müfettişliği ile tüm Türkiye'ye teftiş ve teftiş hizmeti verilmesine karar verildi. Bu değişikliğin sebebinin, il yöneticilerine maarif müfettişlerini yerel etkilerden uzak tutmaları ve kamu kaynaklarını etkin ve verimli kullanmaları talimatını vermek olduğu söyleniyor ([https://www.meb.gov.tr/teftis-ve\)-denetimde-koklu-degisiklik/haber/12550/tr](https://www.meb.gov.tr/teftis-ve)-denetimde-koklu-degisiklik/haber/12550/tr)).

Gönülaçar (2018), eğitim denetiminin dönüşümünün tutarlı, bilimsel ve makul olması, modası geçmiş eğitim denetimini yeniden tesis etmesi ve ahlaki erozyon ve mesleki kurallar açısından derin bir felsefi yeniden yapılanma gerçekleştirmesi gerektiğine inanmaktadır. Türkiye'de eğitim denetiminin neredeyse tamamen nicel konulara odaklandığı, çağın gereklerine uyum sağlayamadığı ve gerekli değişiklikleri sağlayamadığı söylenebilir.

Eğitim denetiminin Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesinden bu yana birçok değişikliğe uğradığı söylenebilir. Eğitim denetimi hala değişim sürecindedir. Tüm bu değişikliklerin temel amacının, eğitim denetimi aracılığıyla eğitim işlevinin yerine getirilip getirilmediğini anlamak olduğu söylenebilir. Ancak bu değişim sürecinin bir gelişmenin habercisi mi yoksa döngüsel ve belirsiz adımlardan mı oluştuğu tartışmaya açık görünüyor.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma; İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde Okul öncesi, İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerden ve okul yöneticilerinden yarı yapılandırılmış görüşme formuyla verilerin toplanıp analiz edildiği için bu araştırma nitel araştırma modelinde bir olgubilim çalışmadır. Olgubilim deseni, belirlenen bir konu ile ilgili olarak bireyin konuyu nasıl anlamlandırdığını anlamak ve bu yolla konuya açıklık getirmek veya bir konuyu veya durumu anlamlandırmak amaçlanmıştır. Bu tür araştırmalarda araştırmacı bireylerin bir olguyu, kendi süzgecinden geçirerek nasıl anlamlandırdığını anlamaya çalışılmaktadır(Johnson & Christensen, 2004). Esnek ve bütüncül bir yaklaşımla araştırılabilen insan davranışına yönelik bilgilerin elde edilmesi için araştırma sürecine dâhil olan bireylerin görüşleri ve deneyimleri oldukça önem taşımaktadır(Yıldırım & Şimşek, 2011).

3.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın çalışmanın çalışma grubunu, İstanbul ili Küçükçekmece ilçesindeki devlet okullarında görev yapmakta olan okul yöneticilerinden ve öğretmenlerden gönüllülük ve kolay ulaşılabilirlik esasına göre belirlenen 10 öğretmen ve 10 okul yöneticisi oluşturmaktadır.

Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri ve verilen kod numaraları Tablo 4.1'de görülmektedir.

Tablo 0.1: Araştırmaya Katılan Yönetici ve Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Görev	Görev Süresi (Yıl)	Eğitim Durumu
K1-Ö	Erkek	Öğretmen	14	Lisans
K2-OY	Erkek	Okul Yöneticisi	12	Lisans
K3-OY	Erkek	Okul Yöneticisi	15	Yüksek Lisans
K4-OY	Erkek	Okul Yöneticisi	23	Yüksek Lisans
K5-Ö	Erkek	Öğretmen	11	Lisans
K6-OY	Kadın	Okul Yöneticisi	15	Lisans
K7-Ö	Erkek	Öğretmen	23	Lisans
K8-OY	Erkek	Okul Yöneticisi	16	Lisans
K9-OY	Erkek	Okul Yöneticisi	24	Yüksek Lisans
K10-OY	Erkek	Okul Yöneticisi	15	Lisans
K11-OY	Kadın	Okul Yöneticisi	11	Lisans
K12-OY	Erkek	Okul Yöneticisi	14	Yüksek Lisans
K13-OY	Erkek	Okul Yöneticisi	21	Lisans
K14-Ö	Kadın	Öğretmen	13	Lisans
K15-Ö	Erkek	Öğretmen	10	Lisans
K16-Ö	Erkek	Öğretmen	15	Lisans
K17-Ö	Kadın	Öğretmen	13	Lisans
K18-Ö	Erkek	Öğretmen	13	Lisans
K19-Ö	Erkek	Öğretmen	15	Lisans
K20-Ö	Erkek	Öğretmen	16	Lisans

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin 16 tanesini erkek ve 4 tanesini kadın oluşturmaktadır. Katılımcıların 10 tanesi öğretmen ve 10 tanesi okul yöneticisidir. Eğitim durumu açısından incelendiğinde katılımcıların 4 tanesi yüksek lisans mezunu ve 16 tanesi lisans mezunudur. Öğretmen olan katılımcılar “K - Ö”, okul yöneticisi olan katılımcılar “K - OY” şeklinde kodlanmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler araştırmacı yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşmeler, katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde katılımcılarla iletişime geçilmiş, belirlenen gün ve saatte yapılmıştır. Görüşmeler 20-30 dakika civarında sürmüştür. Araştırma için gerekli veriler, kaynak

kişilerle görüşülürken, ses kaydı alınmış sonrasında Microsoft Word programı ile dijital ortama aktarılmıştır. Görüşme tekniği, nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri elde etme tekniğidir. Sanılanın aksine zor bir yöntemdir çünkü çalışma grubumuzla günlük hayatta konuşur gibi bilgi toplayıp bu bilgileri olduğu gibi aktarmak durumundasınızdır (Yıldırım, 1999). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde ise kişinin konuyla ilgili bilgilerine ve hissettiklerine derinlemesine ulaşabilme olanağı vardır. Burada dikkat edilmesi gereken kaynak kişi tarafından gereksiz bilgilerle görüşmenin sağlıklı hale getirilmemesidir (Büyüköztürk vd., 2014).

3.4. Veri Toplama Aracı

Görüşme formu iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde katılımcıların cinsiyet, branş, görev, kıdem ve öğrenim durumu değişkenleri yer almaktadır. İkinci bölümde ise Kel (2020) tarafından geliştirilen Maarif Müfettişleri, Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Değişim Sürecindeki Eğitim Denetimine İlişkin Görüşleri ilişkin Görüşme Formundan faydalanılarak oluşturulan açık uçlu yedi (5) soru yer almıştır.

Nitel araştırmalarda araştırmacının bakış açısı konuyu şekillendirebilir. Bu açıdan çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması önemlidir. Nicel araştırmalarda kullanılan tanımların, yöntemlerin ve testler nitel araştırmalarda yoktur. Nicel araştırmada sayısal veriler ön plandadır. Nitel araştırma daha çok bir olgunun varlığına ve anlamına yönelmektedir. Geçerlilik nicel araştırmada sonuçların doğruluğunu ispatlarken, nitel araştırmada ölçme aracının doğru ölçüm yapmasını hedef alır. İşlemlerin geçerli olabilmesi için önce güvenilir olması gerekmektedir.

Bu çalışmada kullanılan veri toplama aracı daha önce yapılmış ve geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış çalışmalardaki sorulardan alınarak hazırlanmıştır. Bu süreçte Kel (2020) tarafından geliştirilen (7) maddelik Maarif Müfettişleri, Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Değişim Sürecindeki Eğitim Denetimine İlişkin Görüşleri başlıklı veri toplama aracı yeniden düzenlenmiştir. Bu süreçte mevcut ölçme aracındaki sorulardaki ifadeler farklılaştırılmış ya da tamamı değiştirilerek yeniden ifade edilip (6) maddelik yeni taslak veri toplama aracı oluşturulmuştur. Taslak ölçek 5 alan uzmanının görüşü alınarak (5) maddeye düşürülmüştür. (4) yönetici ve (6) öğretmenle gerçekleştirilen ön uygulama sonucu veri toplama aracı maddelerinin anlaşılabilirliği belirlenmiş ve veri toplamak için uygun olduğuna karar verilmiştir. Bu süreçte $KGO = \frac{Nu}{(N/2)} - 1$ formülünden yararlanılmıştır.

3.5. Veri Analizi

Görüşme formu okul yöneticileri ve öğretmenlerin değişim sürecindeki eğitim denetimine ilişkin görüşleri konulu yüksek lisans tezine veri sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Görüşme formu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul İl'inde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerine uygulanmıştır. Tüm bu kodlamalar doğrudan doğruya ortak görüşler doğrudan doğruya kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma verileri; verilerin kodlanması, temaların belirlenmesi, kodların ve temaların birleştirilmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olarak analiz edilmiştir (Can ve Gündüz, 2016).

Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak incelenmiştir. İçerik analizinin temel süreci, benzer verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde toplamak ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Daha sonra katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar içerik analizi aşaması dikkate alınarak analiz edilmiştir. Bu araştırmada içerik analizi kapsamında katılımcıların eğitim denetiminde yaşanan değişim sürecine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlandı. Daha sonra eğitim denetimi ile ilgili kavramlar tanımlanmıştır. Katılımcı görüşlerinin analizine başlanmıştır. Katılımcıların görüşleri birer birer okunmuş, görüşler kodlanmış ve kategoriler oluşturulmuştur. Benzer kategoriler temalar altında toplanmıştır. Ayrıca, oluşturulan kategori ve temaları örneklendirecek biçimde katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilmiştir. İçerik analizinde okul yöneticisi ve öğretmenlerin kişisel bilgilerine yer verilmemiş, K1-Ö, K2-OY, K3-OY,, K20-Ö olarak kodlama yapılmıştır. Görüşme formu 10 öğretmene ve 10 okul yöneticisine uygulanmıştır. Ö, öğretmen ve OY, okul yöneticisini temsil etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Denetimin Ne İfade Ettiğine Dair Görüşlere İlişkin Bulgular

Araştırmada katılımcılara “Sizin için denetim ne ifade etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. En sık ifade edilen görüşün önceden belirlenen kurallara uygunluğunu kontrol etmek, sonra sırasıyla geri bildirim ve değerlendirme, inceleme yapmak, rehberlik etmek ve diğer (otorite varlığı ve kendine şekil verme) olmak üzere 5 ana tema ortaya çıkmıştır. Katılımcıların görüşleri Tablo 4.1’de sunulmuştur:

Tablo 0.1: Sizin İçin Denetim Ne İfade Etmektedir? Sorusuna Verilen Yanıtlar

Temalar	Katılımcılar	Sıklık
Önceden belirlenen kurallara uygunluğunu kontrol etmek	K2-OY, K3-OY, K4-OY, K5-Ö, K6-OY, K7-Ö, K9-OY, K12-OY, K13-OY, K14-Ö, K15-Ö, K17-Ö, K18-Ö	13
Geri bildirim ve değerlendirme	K1-Ö, K2-OY, K11-OY, K16-Ö	4
İnceleme yapmak	K5-Ö, K8-OY, K13-OY	3
Rehberlik etmek	K14-Ö, K20-Ö	2
Diğer (otorite varlığı ve kendine şekil verme)	K2-OY, K19-Ö	2

Tablo 4.1 incelendiğinde önceden belirlenen kurallara uygunluğunu kontrol etmek temasına 6 öğretmen ve 7 okul yöneticisi; geri bildirim ve değerlendirme temasına 2 öğretmen ve 2 okul yöneticisi; inceleme yapmak temasına 1 öğretmen ve 2 okul yöneticisi; rehberlik etmek temasına 1 öğretmen ve 1 okul yöneticisi ve otorite varlığı ve kendine şekil verme temasına da sadece 1 öğretmen cevap vermişlerdir. “Sizin için denetim ne ifade etmektedir?” sorusuna 13 katılımcı önceden belirlenen kurallara uygunluğunu kontrol etmek yanıtlarını vermiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir.

K2-OY kodlu katılımcı, “Denetim, herhangi bir süreç içinde işleyişin olması gerektiği şekle uygun yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi ve kontrol altında tutulmasıdır” şeklinde görüş belirtirken, K3-OY kodlu katılımcının, “Eğitim sürecinde yapılması gerekenlerin, eksiksiz ve doğru bir şekilde yapılıp yapılmadığının kontrolünü ifade etmektedir” şeklinde benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir. K4-OY kodlu katılımcı, “Bir kurumun faaliyetlerinin yapılan iş ve işlemlerinin belirlenmiş kurallar ve amaçlarla uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol etmek için yapılan incelemelerdir” ve K5-Ö kodlu katılımcı “Eğitim-öğretim sürecinin daha sağlıklı ve kontrollü akışını sağlamaya yönelik iş ve işlemleri ifade eder ” şeklinde görüş belirtirken, K6-OY kodlu katılımcı, “Kontrol, gözden geçirme ve uygunluğunu kontrol etmektir” ve K7-Ö kodlu katılımcı “İşleyiş konusunda yapılan kontrol sürecidir. Kontrol sonucunda edinilen bilgiler analiz edilerek sorunlara çözüm arayışlarına gidilir” şeklinde görüş belirtmişlerdir. K13-OY kodlu katılımcı, “Verilen görev ve sorumlulukların amacına uygun bir biçimde yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi, olası eksikliklere göre rehberlik yapılmasını ifade etmektedir” şeklinde görüş belirtirken, K17-Ö kodlu katılımcı, “Denetim, benim için eğitimin kalitesinin artırılması amacıyla yapılması gereken uygulamaya yönelik kontrolleri ifade eder” ve K18-Ö kodlu katılımcı, “Bir otoritenin varlığını düşündürüyor ama biz otoritenin tarafsız, eşit olduğunu düşünüp, ona göre kontrol süreci olduğunu düşünüyorum)” şeklinde benzer durumlara farklı şekillerde görüş bildirmişlerdir.

Farklı katılımcıların yanıtlarından yapılan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

20 katılımcıdan 4’ü denetimin, genel olarak geri bildirim ve değerlendirme olduğunu ifade etmiştir. K1-Ö kodlu katılımcı, “Benim için denetim insanın kendisine şekil vermesi ve üstünü başını düzeltmesi demektir” şeklinde görüş belirtirken, K2-OY kodlu katılımcının, “Kontrolün yanı sıra işleyişle ilgili olabilecek aksaklıkların önüne geçilmesi adına geri bildirim ve değerlendirme sağlanmasıdır” şeklinde farklı görüş bildirmiştir. K11-OY kodlu katılımcı, “Bir kurumun faaliyetlerinin ve işlemlerinin belirlenen amaçlara ve kurallara uygun gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi için denetimin yapılması gerekmektedir. Bu sebeple denetim tüm kurumlarca gerçekleşmesi gereken bir faaliyettir” şeklinde görüş belirtirken benzer şekilde K16-Ö kodlu katılımcı, “Yapılması gereken bir eylemin, önceden belirlenmiş kriterlere göre uygun yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesidir ” şeklinde görüş

belirtmiştir.

20 katılımcıdan 3'ü denetimin, genel olarak inceleme yapmak olduğunu ifade etmiştir. K5-Ö kodlu katılımcı, *“Eğitim-öğretim sürecinin daha sağlıklı ve kontrollü akışını sağlamaya yönelik iş ve işlemleri ifade eder”* şeklinde görüş belirtirken benzer şekilde K13-OY kodlu katılımcı, *“Verilen görev ve sorumlulukların amacına uygun bir biçimde yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesidir ve olası eksikliklere göre rehberlik yapılmasını ifade etmektedir ”* şeklinde görüş belirtmiştir. K8-OY kodlu katılımcı da, *“Bir işin usul ve esaslara uygunluğunu belirli zaman aralığında kontrolünü yapmaktır ”* görüşünü belirtmiştir.

20 katılımcıdan 2'si denetimin, rehberlik yapmak olduğunu ifade etmiştir. K14-Ö kodlu katılımcı, *“Bir kurumun faaliyetlerinin amacına uygun işleyip işlemediğinin belirlenmesidir”* şeklinde görüş belirtirken benzer şekilde K20-Ö kodlu katılımcısı da *“Bir işin usulüne uygun yapılıp yapılmadığını kontrol etmektir”* şeklinde görüş yapmıştır.

20 katılımcıdan 2'si denetimin, otorite varlığı ve kendine şekil verme olduğunu ifade etmişlerdir. K2-OY kodlu katılımcı, *“Denetim, herhangi bir süreç içinde işleyişin olması gerektiği şekle uygun yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi ve kontrol altında tutulmasıdır. Ayrıca kontrolün yanı sıra işleyişle ilgili olabilecek aksaklıklara önüne geçilmesi adına geri bildirim ve değerlendirme sağlanmasıdır”* görüş belirtirken, K19-Ö kodlu katılımcısı da *“Denetim benim için rehberlik ve yönlendirmeyi ifade etmektedir ”* şeklinde görüş belirtmişlerdir.

20 katılımcıdan 4 katılımcı aynı soruya farklı iki cevap vermiştir. K2-OY kodlu katılımcı, *“Denetimin genel olarak geri bildirim ve değerlendirme yapmak olduğunu, otorite varlığı ve kendine şekil vermektir”* şeklinde cevaplarını vermiştir.” K5-Ö kodlu katılımcı, *“Eğitim-öğretim sürecinin daha sağlıklı ve kontrollü akışını sağlamaya yönelik iş ve işlemleri ifade eder”* şeklinde cevaplarını vermiştir. K13-OY kodlu katılımcı, *“Önceden belirlenen kurallara uygunluğunu kontrol etmek ve genel olarak inceleme yapmak”* şeklinde görüş belirtirken K14-Ö kodlu katılımcı da benzer şekilde, *“Önceden belirlenen kurallara uygunluğunu kontrol etmek ve denetimin rehberlik yapmak”* görüşünü belirtmiştir.

4.2. Müfettişlerin Ders Denetimi Yapması Uygulaması Hakkındaki Görüşler

Araştırmada katılımcılara “Müfettişlerin ders denetimi yapması uygulaması hakkında

görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltmiştir. En sık ifade edilen görüşün kaldırılmasını olumlu buluyorum, sonra sırasıyla kaldırılmasını olumlu bulmuyorum, bir ders saatinde öğretmenin değerlendirilmesi doğru değil, daha etkin denetleme mekanizması kurulmalı, öğretmenlere rehberlik edilmeli, öğretmenlerde stres oluşturmakta ve diğer (okul yönetimi tarafından yapılmalı, düzenli bir çalışma ortamı için gerekli) olmak üzere 7 ana tema ortaya çıkmıştır. Katılımcıların görüşleri Tablo 4.2’te sunulmuştur:

Tablo 0.2: Müfettişlerin Ders Denetimi Yapması Uygulaması Hakkında Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna Verilen Yanıtlar

Temalar	Katılımcılar	Sıklık
Kaldırılmasını olumlu buluyorum	K1-Ö, K2-OY, K6-OY, K7-Ö, K18-Ö, K19-Ö, K20-Ö	6
Kaldırılmasını olumlu bulmuyorum	K11-OY, K12-OY, K14-Ö, K16-Ö	4
Bir ders saatinde öğretmenin değerlendirilmesi doğru değil	K2-OY, K10-OY, K19-Ö	3
Daha etkin denetleme mekanizması kurulmalı	K3-OY, K10-OY, K13-OY, K18-Ö	4
Öğretmenlere rehberlik edilmeli	K6-OY, K15-Ö, K16-Ö	3
Öğretmenlerde stres oluşturmakta	K7-Ö, K17-Ö	2
Diğer (okul yönetimi tarafından yapılmalı, düzenli bir çalışma ortamı için gerekli)	K4-OY, K8-OY	2

Tablo 4.2 incelendiğinde kaldırılmasını olumlu buluyorum temasına 4 öğretmen ve 2 okul yöneticisi; kaldırılmasını olumlu bulmuyorum temasına 2 öğretmen ve 2 okul yöneticisi; bir ders saatinde öğretmenin değerlendirilmesi doğru değil temasına 1 öğretmen ve 2 okul yöneticisi; daha etkin denetleme mekanizması kurulmalı temasına 1 öğretmen ve 3 okul yöneticisi; öğretmenlere rehberlik edilmeli temasına 2 öğretmen ve 1 okul yöneticisi; öğretmenlerde stres oluşturmakta temasına 2 öğretmen ve okul yönetimi tarafından yapılmalı, düzenli bir çalışma ortamı için gerekli temasına da 2 okul yöneticisi cevap vermişlerdir. “Müfettişlerin ders denetimi yapması uygulaması hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 6 katılımcı kaldırılmasını olumlu buluyorum yanıtlarını vermiştir. Katılımcıların verdiği

cevaplar aşağıdaki gibidir.

K1-Ö kodlu katılımcı, *“Bu uygulamanın kaldırılmasını olumlu buluyorum. Ancak bir denetim mekanizması muhakkak olmalı diye düşünüyorum. Okul yöneticileri ders yönetimini yeterli düzeyde yapmadıklarını düşünüyorum. Ders denetiminin yapılması zaten sorundur. Bir öğretmenin performansı bir ders saatinde gözlemlenerek ölçülemez”* şeklinde görüş belirtirken, K6-OY kodlu katılımcının, *“Yılın belirli dönemlerinde okuldaki iş ve işleyişin kontrol edilmesi, eksiklerin giderilmesi için müfettişlerin gelip idareye geri dönüt vermesini kısmen doğru buluyorum. Fakat zaten KPSS, mülakat, güvenlik soruşturması, sözleşmeli öğretmenlik ve adaylık basamakları olmak üzere bütün bu şartlardan geçen bir meslektaşımın denetim yapılması kendisine ekstra stres ve yük olduğunu düşünüyorum”* şeklinde benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir. K7-Ö kodlu katılımcı, *“Birçok eğitimci ile birlikte büyüyen birisi olarak özellikle en yakınım olan annemden gördüğüm kadarıyla daha önceki yıllarda yapılan denetimler sebebiyle daha tertipli, daha disiplinli bir çalışma ortamı olduğunu düşünüyorum”* şeklinde görüş belirtirken, K18-Ö kodlu katılımcı, *“Kaldırılmasının iyi olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin ilk defa gördüğü birisiyle ders işlemenin ve beni bir saat içinde dinleyip, değerlendirilmesi doğru bulmuyorum”* ve K19-Ö kodlu katılımcı, *“Kesinlikle, ders denetimi müfettişler tarafından yapılmamalıdır. Ders denetimi değil, ders rehberliği şeklinde bir kişiye değil, bir gruba verilmelidir. Gruplar en az 3 kişiden oluşmalı ve bu denetim değil ders rehberliği şeklinde olmalıdır”* şeklinde görüşler bildirerek benzer durumları dile getirmişlerdir. K20-Ö kodlu katılımcısı da, *“Bu uygulamanın kaldırılmasını olumlu buluyorum. Ancak bir denetim mekanizması muhakkak olmalı diye düşünüyorum. Okul yöneticileri ders yönetimini yeterli düzeyde yapmadıklarını düşünüyorum”* şeklinde farklı görüşler vermiştir.

Farklı katılımcıların yanıtlarından yapılan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

20 katılımcıdan 4’ü ders müfettişlerin ders denetimi yapması uygulamasının kaldırılmasını doğru bulmuyorum şeklinde değerlendirme yapmışlardır. K11-OY kodlu katılımcı, *“Yapılan bütün düzenlemelerin daha iyi eğitim öğretim yılı için ve daha verimli olması açısından kaldırılmasının uygun olmadığını düşünüyorum”* şeklinde görüş belirtirken, K12-OY kodlu katılımcının, *“Eğitimin daha sorunsuz bir şekilde ilerleyebilmesi için ders denetim uygulaması devam etmeli ve daha iyi hale getirilmelidir”* şeklinde benzer durumları destekleyici görüşler bildirdiği

görülmektedir. K14-Ö kodlu katılımcısı, “*Müfettişlerin ders denetimi yapmasından yanayım. Rehberlik ve yol gösterme amaçlı olursa daha verimli olur*” görüş belirtirken K16-Ö kodlu katılımcısı da, “*Ders denetiminin kaldırılması hem olumlu hem olumsuz sonuçları beraberinde getirir. Denetimin yapılacağıın bilinmesi denetlenecek kişi üzerinde strese yol açar. Bununla birlikte ortalama ders saati düşünülduğünde 40 dakikada denetlemek ve sonuca varmak doğru olmayabilir. Nitekim öğretmen o gün psikolojik, fiziksel veya çevre şartları açısından hazır olmayabilir. Hiç denetleme yapılmayacağı varsayıldığında ister istemez yapılması gereken işlemlerde erteleme ya da boş verme eğilimi meydana gelebilir*” şeklinde daha geniş boyutlu, kapsayıcı ve destekleyici görüşler bildirmiştir.

20 katılımcıdan 3’ü bir ders saatinde öğretmenin değerlendirilmesi doğru değil yanıtını vermiştir. K2-OY kodlu katılımcı, “*Öğretmenlerin zaruri durumlar hariç (soruşturma, şikayet vb.) denetlenmesi yerine kendi denetim mekanizmalarını kazanmaları, kendilerini denetleme becerisi edinmeleri daha etkili sonuçlar ortaya koyabilir. Bu sebeple kaldırılan bu uygulamanın yerini kendini denetleme becerisi ile daha yapıcı olarak hayata geçirebiliriz. Kaldırılmasının bir eksikliğe sebep olacağını düşünmüyorum*” şeklinde görüş belirtirken K10-OY kodlu katılımcısı, “*Yerinde bir karar, zira öğretmen denetimi için öğretmenliği uzun yıllar deneyimlemiş kadrolar olmadan yapılan denetimin yerinde olduğunu düşünmüyorum*” ve K19-Ö kodlu katılımcı “*Kesinlikle, ders denetimi müfettişler tarafından yapılmamalıdır. Ders denetimi değil, ders rehberliği şeklinde bir kişiye değil, bir gruba verilmelidir. Gruplar en az 3 kişiden oluşmalı ve bu denetim değil ders rehberliği şeklinde olmalıdır*” şeklinde görüşler vererek benzer durumları desteklemektedir.

20 katılımcıdan 4’ü daha etkin ders denetimi için etkin denetleme mekanizması kurulmalıdır şeklinde cevap vermişlerdir. K3-OY kodlu katılımcı, “*Ders denetimlerinin müfettişlerin yerine okul yönetimlerince yapılması gerektiğini düşünüyorum. Denetimlerin eğitim kalitesini arttırdığını düşünmekteyim*” görüş belirtirken K10-OY kodlu katılımcı, “*Yerinde bir karar zira öğretmen denetimi için öğretmenliği uzun yıllar deneyimlemiş kadrolar olmadan yapılan denetimin yerinde olduğunu düşünmüyorum*” ve K18-Ö kodlu katılımcı “*Kaldırılmasının iyi olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin ilk defa gördüğü birisiyle ders işlemenin ve beni bir saat içinde dinleyip, değerlendirilmesi doğru bulmuyorum*” şeklinde görüşler belirterek aynı durumu desteklemektedir. K13-OY kodlu katılımcısı ise, “*Müfettişlerin ders*

denetimi yapmalarının tarafımca herhangi bir mahzuru yoktur. Hatta doğru ve amacına uygun bir üslupla yapılan ders denetimlerinin faydalı olduğunu düşünmekteyim” görüş belirterek olaya farklı açıdan bakmıştır.

20 katılımcıdan 3’ü ders denetimi için öğretmenlere rehberlik edilmelidir cevabını vermişlerdir. K6-OY kodlu katılımcı, *“Yılın belirli dönemlerinde okuldaki iş ve işleyişin kontrol edilmesi, eksiklerin giderilmesi için müfettişlerin gelip idareye geri dönüt vermesini kısmen doğru buluyorum. Fakat zaten KPSS, mülakat, güvenlik soruşturması, sözleşmeli öğretmenlik ve adaylık basamakları olmak üzere bütün bu şartlardan geçen bir meslektaşımın denetim yapılması kendisine ekstra stres ve yük olduğunu düşünüyorum”* şeklinde görüş belirtirken K15-Ö kodlu katılımcı, *“Tarafsızlık ve rehberlik amacıyla yaklaşılması bakımından olursa kaldırılmasından yana değilim. Ne kadar tecrübeli olursak olalım rehberlik benim için olması gereken bir uygulamadır ”* ve K16-Ö kodlu katılımcı, *“Ders denetiminin kaldırılması hem olumlu hem olumsuz sonuçları beraberinde getirir. Denetimin yapılacağıının bilinmesi denetlenecek kişi üzerinde strese yol açar. Bununla birlikte ortalama ders saati düşünüldüğünde 40 dakikada denetlemek ve sonuca varmak doğru olmayabilir. Nitekim öğretmen o gün psikolojik, fiziksel veya çevre şartları açısından hazır olmayabilir. Hiç denetleme yapılmayacağı varsayıldığında ister istemez yapılması gereken işlemlerde erteleme ya da boş verme eğilimi meydana gelebilir”* şeklinde benzer durumları destekleyici farklı biçimde dile getirdikleri görülmektedir.

20 katılımcıdan 2’si ders denetiminin öğretmenlerde stres oluşturmaktadır cevabını vermişlerdir. K7-Ö kodlu katılımcı, *“Birçok eğitimci ile birlikte büyüyen birisi olarak özellikle en yakınım olan annemden gördüğüm kadarıyla daha önceki yıllarda yapılan denetimler sebebiyle daha tertipli, daha disiplinli bir çalışma ortamı olduğunu düşünüyorum”* şeklinde görüş belirtirken, K17-Ö kodlu katılımcı, *“Müfettişlerin ders denetimi yapması uygulamasının kaldırılması öğretmenin öğrenci karşısındaki imajı açısından olumlu olmuştur. Ancak yerine etkin bir denetleme mekanizması getirilmesi gerektiğini düşünüyorum”* şeklinde tamamlayıcı görüş bildirmiştir.

20 katılımcıdan 2’si ders denetiminin düzenli bir çalışma için gerekli olduğunu, okul yönetimi tarafından yapılması gerektiğini savunmuştur. Farklı katılımcıların yanıtlarından yapılan alıntılara şu şekilde yer verilmiştir: K4-OY kodlu katılımcı, *“Müfettişlerin ders denetimi yapması uygulamasının kaldırılmasını destekleyici bir*

görüşteyim. Denetimlerin öğretmenin başarısını objektif olarak ölçtüğünü düşünmüyorum. Eğitim ve öğretim bir süreç olduğundan denetim yapılan zaman oldukça sınırlıydı. Bu da öğretmenlerin bütün yönlerini tutum ve davranışlarını değerlendirmede eksik kalıyordu. Ders denetiminin öğrencileri ve öğretmenleri olumlu olarak güdülemediğini düşünüyorum” şeklinde görüş belirtirken, K8-OY kodlu katılımcı, “Doğal olmayan uygulamalar fayda getirmez, önemli olan sınıfın durumunun normalde nasıl olduğunu tespit etmektir. Bu durumu okulun geneli belirlemede sorunlu çevrede bireyler bozulmaktadır” şeklinde benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

20 katılımcıdan 5 katılımcı aynı soruya farklı iki cevap vermiştir. K6-OY kodlu katılımcı “*Ders denetiminin kaldırılmasını doğru buluyorum ve öğretmenlere rehberlik edilmelidir*” görüşünü bildirirken ve benzer şekilde K7-Ö kodlu katılımcı da, “*Ders denetiminin kaldırılmasını doğru buluyorum ve ders denetimi öğretmenlerde stres oluşturmaktadır*” görüşünü belirtmiştir. K10-OY kodlu katılımcı, “*Bir ders saatinde öğretmenin değerlendirilmesi doğru değil ve daha etkin denetleme mekanizması kurulmalıdır*” görüşünü belirtirken ve benzer şekilde destekleyici olarak K18-Ö kodlu katılımcısı da, “*Ders denetiminin kaldırılmasını doğru buluyorum ve daha etkin denetleme mekanizması kurulmalıdır*” görüşünü belirtmiştir. K16-Ö kodlu katılımcı, “*Ders denetiminin kaldırılmasını doğru buluyorum ve öğretmenlere rehberlik edilmelidir*” görüşünü belirtmiştir.

4.3. Bakanlık ve İl Düzeyindeki Denetim Yapılanmasının Birleştirilmesine İlişkin Görüşler

Araştırmada katılımcılara “Bakanlık ve il düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. En sık ifade edilen görüşün doğru bir karar, destekliyorum görüşü olduğu, sonra sırasıyla daha düzenli ve etkili olacaktır, bilgim yok, diğer (doğru bulmuyorum, okul idareleri denetlenmeli) olmak üzere 4 ana tema ortaya çıkmıştır. Katılımcıların görüşleri Tablo 4.3’te sunulmuştur:

Tablo 0.3: Bakanlık ve İl Düzeyindeki Denetim Yapılanmasının Birleştirilmesine İlişkin Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna Verilen Yanıtlar

Temalar	Katılımcılar	Sıklık
Doğru bir karar, destekliyorum	K1-Ö, K3-OY, K5-Ö, K6-OY, K8-OY, K9-OY, K10-OY, K11-OY, K14-Ö, K15-Ö, K17-Ö, K18-Ö, K20-Ö	13
Daha düzenli ve etkili olacaktır.	K3-OY, K8-OY, K10-OY, K17-Ö	4
Bilgim yok	K7-Ö, K12-OY, K19-Ö	3
Diğer (doğru bulmuyorum, okul idareleri denetlenmeli)	K2-OY, K13-OY	2

Tablo 4.3 incelendiğinde doğru bir karar destekliyorum temasına 6 öğretmen ve 7 okul yöneticisi; daha düzenli ve etkili olacaktır temasına 1 öğretmen ve 3 okul yöneticisi; 2 öğretmen ve 1 okul yöneticisi bilgim yok şeklinde; doğru bulmuyorum, okul idareleri denetlenmeli temasına da 3 okul yöneticisi cevap vermişlerdir. “Bakanlık ve il düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 13 katılımcı doğru bir karar, destekliyorum yanıtlarını vermiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir.

K1-Ö kodlu katılımcı, “Okul idarelerinin denetlemesi daha uygun olabilir” şeklinde görüş belirtirken, K3-OY kodlu katılımcı, “Eğitimin kalitesini doğrudan arttıracak bir uygulama olmasını tercih ederim”, K5-Ö kodlu katılımcı, “Denetimlerin birleştirilmesi güzel bir uygulamadır. Burada şehir-köy-okul-çevre farklılıklarının göz önünde bulundurulması elzemdir”, K9-OY kodlu katılımcı, “Denetimin tek elden yapılması daha tutarlı ve etkilidir”, K10-OY kodlu katılımcı, “Ders denetimlerinin kaldırılması ile denetimin birleştirilmesini olumlu buluyorum. Eğitimin gerçek sorunlarına odaklanmak adına ve eğitim örgütlerinin başarı ölçütlerinin belirledikleri hedeflere ulaşmak olması gerçekliğinden yola çıkarak yerinde bir karar olduğunu düşünüyorum”, K14-Ö kodlu katılımcı, “Gayet yerinde bir karar olmuş. Farklı birimlerin denetlenmesi hoş değildir”, K15-Ö kodlu katılımcı, “Denetim yapılmasının beni fazla etkileyeceğini düşünmüyorum. Gerçek anlamda bir denetim olacaksa sorun yoktur”, K17-Ö kodlu katılımcı, “Denetim ne kadar yerleşirse o

kadar iyi olabilir. Merkezden gelen Müfettişlerin gittikleri yerin koşulları bilmeyip ona göre yaklaşabiliyordu” ve K20-Ö kodlu katılımcı, “Denetim tek bir merci tarafından yapılmalı, üst merciler karar verme sürecine katılmalılar” şeklinde benzer durumları farklı biçimde dile getirdikleri görülmektedir.

Farklı katılımcıların yanıtlarından yapılan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

20 katılımcıdan 4’ü daha düzenli ve etkili olacaktır yanıtını vermiştir. Verilen yanıtlardan bazıları şunlardır: K3-OY kodlu katılımcı, *“Eğitimin kalitesini doğrudan arttıracak bir uygulama olmasını tercih ederim”* şeklinde görüş belirtirken, K8-OY kodlu katılımcısı, *“Bakanlık ve il düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesine faydalı buluyorum”* ve K10-OY kodlu katılımcısı, *“Denetimin tek elden yapılması daha tutarlı ve etkilidir”* şeklinde benzer durumları destekleyici görüşler belirtmişlerdir. K17-Ö kodlu katılımcısı ise, *“Denetim ne kadar yerleşirse o kadar iyi olabilir. Merkezden gelen Müfettişlerin gittikleri yerin koşulları bilmeyip ona göre yaklaşabiliyordu”* şeklinde görüş belirtmiştir.

20 katılımcıdan 3’ü bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. K7-Ö kodlu katılımcı, *“Bir kişi doğru bulmadığını, diğer bir kişi ise okul idarelerinin denetlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Yapılanmaların birleşmesi ile daha kapsamlı bir denetim sağlanabilmiştir”* şeklinde görüş belirtirken K12-OY kodlu katılımcı, *“Denetim sürecinin daha etkili olabilmesi için bakanlık ve il düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesini doğru bulmuyorum”* ve K19-Ö kodlu katılımcı *“Bakanlık ve il düzeyindeki denetim yapılanmasını birleştirilmesi uygun bir karardır”* şeklinde destekleyici görüşler belirtmişlerdir.

20 katılımcıdan 2’si Bakanlık ve il düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesini doğru bulmuyorum, okul idareleri denetlemelidir şeklinde cevap vermişlerdir. K2-OY kodlu katılımcı, *“Denetim mekanizmalarının birleştirilmesi uygulama farklılıklarını ortadan kaldırılabileceği ve tek elden yürütüleceği için daha düzenli ve etkili olabilir”* şeklinde görüş belirtirken, K13-OY katılımcısı da, *“Her ikisinin de birleştirilmesi uygun karşılayacağımız bir planlama olur”* görüşü ile destek olmaktadır.

20 katılımcıdan 4 katılımcı aynı soruya farklı iki cevap vermiştir. Bakanlık ve il düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesine K3-OY, K8-OY, K10-OY ve K17-Ö kodlu katılımcıları, *“Doğru bir karardır, kararı destekliyorum ve daha*

düzenli ve etkili olacaktır” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4.4. Türkiye’de 1921-2022 Yılları Arasındaki Denetimlere Dair Görüşler

4.4.1. Eğitim Denetimi İşini Yapanlar İçin Müfettiş, İlköğretim Müfettişi, Bakanlık Müfettişi, Maarif Müfettişi, Eğitim Müfettişi Gibi Farklı İsimler Kullanılması Hakkındaki Görüşler

Araştırmada katılımcılara “Eğitim denetimi işini yapanlar için müfettiş, ilköğretim müfettişi, bakanlık müfettişi, Maarif müfettişi, eğitim müfettişi gibi farklı isimler kullanılması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. İsim değişikliği önemli değil, etkinlik sağlanmalıdır, farklı isimlerin kullanılması faydalıdır ve farklı isimlerin kullanılması gereksizdir ve kavram kargaşasına yol açmaktadır, görüşlerine eşit sayıda katılımcı görüş bildirmiştir. Ayrıca tek bir çatı altında toplanmalıdır görüşü belirtilmiştir, toplamda 4 ana tema ortaya çıkmıştır. Katılımcıların görüşleri Tablo 4.4’te sunulmuştur.

Tablo 0.4: Eğitim Denetimi İşini Yapanlar İçin Müfettiş, İlköğretim Müfettişi, Bakanlık Müfettişi, Maarif Müfettişi, Eğitim Müfettişi Gibi Farklı İsimler Kullanılması Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna Verilen Yanıtlar

Temalar	Katılımcılar	Sıklık
İsim değişikliği önemli değil, etkinlik sağlanmalıdır.	K7-Ö, K10-OY, K17-Ö, K19-Ö, K20-Ö	5
Farklı isimlerin kullanılması faydalıdır.	K1-Ö, K6-OY, K11-OY, K12-OY, K16-Ö	5
Farklı isimlerin kullanılması gereksizdir, Kavram kargaşasına yol açmaktadır.	K2-OY, K5-Ö, K8-OY, K9-OY, K14-Ö	5
Tek bir çatı altında toplanmalıdır.	K3-OY, K15-Ö, K18-Ö	3

Tablo 4.4 incelendiğinde isim değişikliği önemli değil, etkinlik uygulanmalıdır temasına 4 öğretmen ve 1 okul yöneticisi; farklı isimlerin kullanılması faydalıdır temasına 2 öğretmen ve 3 okul yöneticisi; farklı isimlerin kullanılması gereksizdir, kavram kargaşasına yol açmaktadır temasına 2 öğretmen ve 3 okul yöneticisi; tek bir

çatı altında toplanmalıdır temasına da 2 öğretmen ve 1 okul yöneticisi cevap vermiştir. “Eğitim denetimi işini yapanlar için müfettiş, ilköğretim müfettişi, bakanlık müfettişi, Maarif müfettişi, eğitim müfettişi gibi farklı isimler kullanılması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 5 katılımcı İsim değişikliği önemli değil, etkinlik sağlanmalıdır yanıtlarını vermiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir.

K7-Ö kodlu katılımcı, “*Ücretli öğretmen, sözleşmeli öğretmen, kadrolu öğretmen vb. şeklinde farklı tabirlere karşı olduğum gibi aynı şekilde müfettişler için de farklı isimler kullanılmasına gerek olmadığını düşünüyorum. Ayrımcılık yapmadan tüm öğretmenler öğretmen, müfettişler müfettiş olarak tanımlanmalıdır. 2022 yılında inceleme ve soruşturma ek rehberlik, denetleme, izleme ve değerlendirme dahil edilirken bunların yerine getirilmesi için Eğitim Müfettişleri Başkanlığı kuruldu. Böylece iller arası uygulama farklılıklarının önüne geçilmesi hedeflendi. Daha kapsamlı bir uygulama yapılacağını düşünüyorum*” şeklinde görüş belirtirken, K10-OY kodlu katılımcı, “*Uzmanlaşma adına bence yerindeydi. Eğitim çok boyutlu bir alandır.*” ve K17-Ö kodlu katılımcı, “*Denetimler tek elden ve yerel müfettişler tarafından yapılmalıdır. Sürekli denetimler olmalıdır. Yalnızca yılda bir defa gelip “evraklara” bakıp gitmek yetersizdir. Son değişiklik hakkında yeterli bilgi sahibi değilim*” şeklinde benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir. K19-Ö kodlu katılımcı, “*Türkiye’de eğitim denetimi terminolojisi sürekli değişmekte ve kalıcı çözümler olmamaktadır. Eğitim denetimleri bakımından sürekli düzenlemeler sürecin etkili olmadığını kanıtıdır*” şeklinde görüş belirtirken, K20-Ö kodlu katılımcı, “*Eğitim-Öğretim sürecindeki farklı alanlara yönelik denetimleri bakanlık, maarif veya eğitim müfettişleri vb. yapmaları, ders denetimleri, bölgesel hatta okul bazlı farklılıkları gözetebilen denetmenler yapmalıdır. Sistemin sürekli değişmesini uygun görmüyorum. Maarif ve bakanlık müfettişlerinin eğitim-öğretim süresince olumsuz yönde etkisini olduğunu düşünüyorum*” şeklinde görüş belirterek olaya daha kapsamlı yaklaşmıştır.

Farklı katılımcıların yanıtlarından yapılan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

20 katılımcıdan 5’i farklı isimlerin kullanılması faydalıdır, yanıtını vermiştir. Verilen yanıtlardan bazıları şunlardır: K6-OY kodlu katılımcı, “*Müfettiş, denetim kademesinde kalifiye memurlardan gerçekten denetimi tarafsız sağlayabilecek, objektif denetim yapabilecek kişilerden ve kurumlardan seçildiği sürece isim*

değişikliğini çok önemli bulmuyorum. Yeniden getirilmesi ile ilgili bir sorun olduğunu düşünüyorum. Yukarıda da belirttiğim gibi idarecilerin denetlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Fakat eğitim kısmı öğretmenlere bırakılmalıdır. Bu bir günde yapılacak bir iş değildir” şeklinde görüş belirtirken, K16-Ö kodlu katılımcı, “Değişimler sistemin özünde yapılırsa faydalı olacaktır. Aynı işi farklı isimlerle yapmak sisteme olumlu ya da olumsuz herhangi bir getirisi olmaz. Yeni yapılan düzenleme ile akıllardaki denetim baskısı biraz daha hafiflemiş oldu. Psikolojik açıdan eğitimcileri rahatlattığını düşünüyorum. Azaltmak uzun vadede olumlu sonuçları beraberinde getireceği kanısındayım” şeklinde benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir. K11-OY kodlu katılımcı, “Yapılanmadan daha verimli ilerlemesi açısından farklı isim ve başlıklarda toplanılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum” şeklinde görüş belirtirken, K12-OY kodlu katılımcı da, “Denetim sürecinin okullarda daha etkili olabilmesi için denetimi yapan kişilerin görevleri ve sorumlulukları da net olmalıdır” şeklinde görüş belirterek olaya farklı yaklaşmıştır.

20 katılımcıdan 5’i farklı isimlerin kullanılması gereksizdir, yanıtını vermiştir. Verilen yanıtlardan bazıları şunlardır: K2-OY kodlu katılımcı, “Tümü denetim görevi yapmakta olup, farklı isimlendirilmesi yerine tek bir çatı altında toplanması daha iyi olacaktır. Bu sayede standart korunacaktır. Bildiğim kadarıyla bakanlık tarafından yapılacak idari denetimler tekrar aktifleştirildi. Sürekli değişiklik yapmak yerine daha yapıcı kalıcı çözümler bulmak gerekiyor” şeklinde görüş belirtirken, K5-Ö kodlu katılımcı “Yapılacak denetimin içeriğine ve boyutuna göre farklı isimler kullanılması daha isabetlidir. Müfettişlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerekiyor. Denetim sistemi daha kapsayıcı bir şekilde yapılmalıdır” şeklinde farklı görüş belirtmiştir. K8-OY kodlu katılımcı, “Kavram karmaşası oluşturmakta olup gereksiz sıfat uydurmak sorunu ortaya çıkarmaktadır” görüşünü belirterek ve K14-Ö kodlu katılımcı, “Tüm bunların tek bir isimle isimlendirilip, tek bir çatı altında toplanmasından yanayım. Yeni düzenlemeyi beğendim. İnşallah hakkıyla yapılır” görüşüyle K2-OY kodlu katılımcıyı benzer durumları belirterek desteklemektedirler. K9-OY kodlu katılımcı, “İsim veya unvan değişikliğinin denetimin etkinliği üzerinde etkisinin olduğunu düşünmüyorum. Denetimin bu kadar sık değiştirilmesi sağlıklı bir durum değildir” görüşünü belirtmiştir.

20 katılımcıdan 3’ü tek bir çatı altında toplanmalıdır, yanıtını vermiştir. Verilen

yanıtlardan bazıları şunlardır: K3-OY kodlu katılımcı, “Eğitim denetimi işini yapanlar görevlerini doğru ve etkili bir şekilde yaptıkları takdirde farklı isimler kullanabilirler. Fakat isim değişikliği yerine var olan uygulamaları etkin bir şekilde sürdürmeleri daha doğrudur. Sürekli bir değişim yerine kalıcı, etkili ve doğru işleyen bir sistem olması gerektiğini düşünüyorum” şeklinde görüş belirtirken, K15-Ö kodlu katılımcı, “Mantıklı. En azından aynı ilde farklı okulların imkanları şartları olumlu ve olumsuz yönleri daha net görülecektir” ve K18-Ö kodlu katılımcı, “İş yapılanması aynı, sadece adı değiştirilerek bir şeyler yapılmış gibi gösteriliyor” şeklinde görüşler belirterek benzer durumları farklı biçimde dile getirdikleri görülmektedir.

20 katılımcıdan 2 katılımcı Eğitim denetimi işini yapanlar için müfettiş, ilköğretim müfettişi, bakanlık müfettişi, Maarif müfettişi, eğitim müfettişi gibi farklı isimler kullanılması hakkındaki görüşleriniz nelerdir? Sorusuna cevap vermemiştir.

4.4.2. 2022 Yılında Müfettişlik ve Denetim Sistemindeki Yeni Düzenleme ve İyileştirmeler Hakkındaki Görüşler

Araştırmada katılımcılara “2022 yılında müfettişlik ve denetim sistemindeki yeni düzenleme hakkında bilginiz var mı? İyileştirmeler hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. 8 katılımcı konu ile ilgili bilgisinin olmadığını belirtirken, bilgisi olduğunu söyleyen 12 kişinin görüşleri daha kapsamlı uygulama yapılacaktır, sistemin sürekli değişmesi doğru değil ve kalıcı çözümler bulunmalı görüşleri 3 tema altında toplanmıştır. Katılımcıların görüşleri Tablo 4.5’te sunulmuştur.

Tablo 0.5: 2022 Yılında Müfettişlik ve Denetim Sistemindeki Yeni Düzenleme Hakkında Bilginiz Var Mı? İyileştirmeler Hakkında Görüşleriniz Nelerdir? Sorusuna Verilen Yanıtlar

Temalar	Katılımcılar	Sıklık	
Bilgin yok	K1-Ö, K8-OY, K10-OY, K11-OY, K12-OY, K15-Ö, K17-Ö, K18-Ö	8	
Bilgin var	Daha kapsamlı uygulama yapılacaktır	K5-Ö, K6-OY, K7-Ö, K14-Ö	4
	Sistemin sürekli değişmesi doğru değil	K2-OY, K7-Ö, K9-OY, K14-Ö, K16-Ö, K19-Ö, K20-Ö	7
	Kalıcı çözümler bulunmalı	K3-OY, K4-OY, K6-OY, K13-OY	4

Tablo 4.5. incelendiğinde daha kapsamlı uygulama yapılacaktır temasına 3 öğretmen ve 1 okul yöneticisi; sistemin sürekli değişmesi doğru değil temasına 5 öğretmen ve 1 okul yöneticisi; kalıcı çözümler bulunmalı temasına da 4 okul yöneticisi cevap vermişlerdir. “2022 yılında müfettişlik ve denetim sistemindeki yeni düzenleme hakkında bilginiz var mı? İyileştirmeler hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 8 katılımcı bilgin yok şeklinde cevap vermiş ve 4 katılımcı daha kapsamlı uygulama yapılacaktır görüşünü bildirmiştir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K5-Ö kodlu katılımcı, “Müfettişlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerekiyor. Denetim sistemi daha kapsayıcı bir şekilde yapılmalıdır” şeklinde görüş belirtirken, K6-OY kodlu katılımcı, “Yeniden getirilmesi ile ilgili bir sorun olduğunu düşünüyorum. Yukarıda da belirttiğim gibi idarecilerin denetlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Fakat eğitim kısmı öğretmenlere bırakılmalıdır. Bu bir günde yapılacak bir iş değildir” şeklinde görüş belirtmiş ve K7-Ö kodlu katılımcı, “2022 yılında inceleme ve soruşturma ek rehberlik, denetleme, izleme ve değerlendirme dahil edilirken bunların yerine getirilmesi için Eğitim Müfettişleri Başkanlığı kuruldu. Böylece iller arası uygulama farklılıklarının önüne geçilmesi hedeflendi. Daha kapsamlı bir uygulama yapılacağını düşünüyorum” görüş belirtirken benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

Farklı katılımcıların yanıtlarından yapılan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Katılımcılardan 7’si sistemin sürekli değişmesi doğru değil, görüşünü paylaşmıştır. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir: K2-OY kodlu katılımcı, “Bildirim kadarıyla bakanlık tarafından yapılacak idari denetimler tekrar aktifleştirildi. Sürekli değişiklik yapmak yerine daha yapıcı kalıcı çözümler bulmak gerekiyor” şeklinde görüş belirtirken, K7-Ö kodlu katılımcı, “2022 yılında inceleme ve soruşturma ek rehberlik, denetleme, izleme ve değerlendirme dahil edilirken bunların yerine getirilmesi için Eğitim Müfettişleri Başkanlığı kuruldu. Böylece iller arası uygulama farklılıklarının önüne geçilmesi hedeflendi. Daha kapsamlı bir uygulama yapılacağını düşünüyorum”, K9-OY kodlu katılımcı, “Denetimin bu kadar sık değiştirilmesi sağlıklı bir durum değildir”, K16-Ö kodlu katılımcı, “Yeni yapılan düzenleme ile akıllardaki denetim baskısı biraz daha hafiflemiş oldu. Psikolojik açıdan eğitimcilerin rahatlatıldığını düşünüyorum. Azaltmak uzun vadede olumlu sonuçları beraberinde getireceği kanısındayım”, K19-Ö kodlu katılımcı, “Eğitim denetimleri bakımından sürekli düzenlemeler sürecin etkili olmadığını kanıttır” ve

K20-Ö kodlu katılımcı, “*Sistemin sürekli değişmesini uygun görmüyorum. Maarif ve bakanlık müfettişlerinin eğitim-öğretim süresince olumsuz yönde etkisini olduğunu düşünüyorum*” şeklinde görüşlerini belirterek benzer durumları farklı biçimde dile getirdikleri görülmektedir.

Katılımcılardan 4’ü sistemde kalıcı çözümler bulunması gerektiğini paylaşmıştır. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir: K3-OY kodlu katılımcı, “*Sürekli bir değişim yerine kalıcı, etkili ve doğru işleyen bir sistem olması gerektiğini düşünüyorum*” şeklinde görüş belirtirken, K4-OY kodlu katılımcı, “*Bildiğim kadarıyla yeni düzenlemeye göre geleneksel değerlendirme (inceleme-soruşturma) kapsamında izleme-rehberlik-değerlendirme dahil edildi. Okulun ihtiyacına göre rehberlik çalışmaları yapılması ve değerlendirilmesi daha objektif olacaktır*” görüşünü belirterek ve K6-OY kodlu katılımcı, “*Yeniden getirilmesi ile ilgili bir sorun olduğunu düşünüyorum. Yukarıda da belirttiğim gibi idarecilerin denetlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Fakat eğitim kısmı öğretmenlere bırakılmalıdır. Bu bir günde yapılacak bir iş değildir*” şeklinde görüş belirterek benzer durumları farklı biçimde dile getirdikleri görülmektedir. K13-OY kodlu katılımcısı da, “*2022 yılı planlamasında olumsuz karşılayacağım bir durum yoktur*” şeklinde görüş belirtmiştir.

20 katılımcıdan 3 katılımcı aynı soruya farklı iki cevap vermiştir. 2022 yılında müfettişlik ve denetim sistemindeki yeni düzenleme hakkında bilginiz var mı? İyileştirmeler hakkında görüşleriniz nelerdir? Sorusuna K7-Ö ve K14-Ö kodlu katılımcılar “*Daha kapsamlı uygulama yapılacaktır ve sistemin sürekli değişmesi doğru değildir*” şeklinde görüş belirtmişlerdir ve K6-OY kodlu katılımcı da “*Daha kapsamlı uygulama yapılacaktır ve kalıcı çözümler bulunmalıdır*” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4.5. Etkili Bir Denetim Sistemine Yönelik Öneriler

Araştırmada katılımcılara “Eğitimde etkili bir denetim için nasıl bir denetim sistemi önerirsiniz?” Sorusu yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerden farklı yanıtlar geldiği için, temalar altında verilen yanıtlar toplanmıştır. Temalar, esnek ve uygulanabilir olmalıdır, kolektif ve işbirliğine dayalı olmalıdır, bilimsel olmalıdır, yeteneği ortaya çıkarır, motivasyonu artırıcı olmalıdır, analitik ve birleştirici olmalıdır, tasarlayıcı ve yansıtıcı olmalıdır, liderlik şarttır, kabul koşul

olmalıdır, kişiler arası etkili iletişim olmalıdır ve diğer durumlar şeklindedir. Katılımcıların görüşleri Tablo 4.6’da sunulmuştur.

**Tablo 4.6: Eğitimde etkili bir denetim için nasıl bir denetim sistemi önerirsiniz?
Sorusuna verilen yanıtlar**

Temalar	Katılımcılar	Sıklık
Esnek ve uyarlanabilir olmalıdır	K6-OY, K17-Ö	2
Kolektif ve işbirliğine dayalı olmalıdır	K15-Ö, K20-Ö	2
Bilimsel olmalıdır	K5-Ö, K12-OY, K13-OY, K18-Ö, K19-Ö	5
Yeteneği ortaya çıkarır	K14-Ö	1
Motivasyonu artırıcı olmalıdır	K7-Ö	1
Analitik ve birleştirici olmalıdır	K16-Ö	1
Tasarlayıcı ve yansıtıcı olmalıdır	K10-OY, K11-OY	2
Liderlik şarttır	K3-OY, K8-OY	2
Kabul koşul olmalıdır	K4-OY	1
Kişiler arası etkili iletişim olmalıdır	K1-Ö, K18-Ö, K19-Ö	3
Diğer	K2-OY, K9-OY	2

Tablo 4.6. incelendiğinde, daha esnek ve uygulanabilir olmalıdır temasına 1 öğretmen ve 1 okul yöneticisi; kolektif ve işbirliğine dayalı olmalıdır temasına 2 öğretmen; bilimsel olmalıdır temasına 3 öğretmen ve 2 okul yöneticisi; yeteneği ortaya çıkarır temasına 1 öğretmen; motivasyonu artırıcı olmalıdır temasına 1 öğretmen; analitik ve birleştirici olmalıdır temasına 1 öğretmen; tasarlayıcı ve yansıtıcı olmalıdır temasına 2 okul yöneticisi; liderlik şarttır temasına 2 okul yöneticisi; kabul koşul olmalıdır temasına 1 okul yöneticisi; kişiler arası etkili iletişim olmalıdır temasına 3 öğretmen ve diğer durumlara da 2 okul yöneticisi önerilerde bulunmuşlardır. “Eğitimde etkili bir denetim için nasıl bir denetim sistemi önerirsiniz?” sorusuna 1 öğretmen ve 1 okul yöneticisi esnek ve uygulanabilir olmalıdır şeklinde öneri bildirmişlerdir. Katılımcıların bazılarının önerileri şu şekildedir:

K6-OY kodlu katılımcı, “Çok iyi bir planlama yapılmalı; il, ilçe, köy, okul ve çevre şartlarına göre değerlendirme yapılmalıdır. Amaç süreci daha verimli hale getirmek

olmalıdır. Okul idaresi ve öğretmenler evrak yükünün altında ezdirilmemelidir.” Şeklinde görüş belirtirken K17-Ö kodlu katılımcı, *“Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişimlere ihtiyaç vardır. Bu değişimler ilerleme ve eskisinden daha iyi olma adına yapılmalıdır. İçerik ve uygulama da yenileşmeye gidilmelidir. Yapılan yenilikler sisteme nüfus etmeli ve yeterince gözlenme olanağı sağlanmalıdır. Rehberliği temel alan bir eğitim denetim sistemi oluşturulmalıdır.”* şeklinde görüş belirterek benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

Farklı katılımcıların yanıtlarından yapılan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

2 öğretmen katılımcı kolektif ve işbirliğine dayalı olmalıdır şeklinde öneride bulunmuşlardır. Katılımcıların önerileri şu şekildedir. K15-Ö kodlu katılımcı, *“Eğitimde etkili bir denetim için eğitimin tüm aksak yönlerinin görülüp planlı ve koordineli bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum.”* Şeklinde öneride bulunurken K20-Ö kodlu katılımcı *“Öncelikle etkili bir denetim için amaç, öğretmenleri açığını çalışmak değil, rehberliği ön planda tutmak gereklidir. Öğretmenler yıllık hedef hazırlamalıdır. Bu planlar teoriden çok sınıf da uygulamaları baz almalıdır. Öğretmenin denetimleri öğretmenlerce değerlendirilmeli okul içi değerlendirme ve komitenin yapacağı dış değerlendirme şeklinde çoklu veri kaynağına dayanmalıdır.”* şeklinde görüş belirterek benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

3 öğretmen ve 2 okul yöneticisi katılımcı bilimsel olmalıdır şeklinde öneride bulunmuşlardır. Katılımcıların önerileri şu şekildedir: K5-Ö kodlu katılımcı, *“Her şarta her ihtiyaca uyabilecek, geniş kapsamlı objektif değerlendirmenin olduğu bir denetim sistemi öneriyorum.”* Şeklinde öneride bulunurken K18-Ö kodlu katılımcı, *“Bir denetmenin yalnızca 5 okuldan sorumlu olduğu denetlediği okulun bir parçası olacağı çevresel faktörlere ve öğrenci seviyelerine hakim olduğu yalnızca gereksiz evraklara değil öğretmenin iletişim becerisinden akademik yeterliliğine kadar birçok alanda denetleyen ve öğretmenlere sürekli dönüt veren, ceza amaçlı olmak yerine öğretmenleri geliştirme amaçlı olduğu koçluk sistemi gibi bir denetim mekanizması kurulmalı uygulanmalıdır”,* K19 kodlu katılımcı, *“Eğitimin denetimle kontrol edileceğini düşünmüyorum. Müfettişler yerine koordinatörler veya uzman kişilerin okulun işleyişinde ya da sorunları danışabileceği kişilerin olması gerekiyor“Böyle böyle yap”* demek yerine sorunun yerinde çözülüp öneriler getirilmelidir”, K12-OY kodlu katılımcı, *“Denetimin beklenen faydalara ulaşabilmesi için amaç ve hedefleri*

net bir şekilde belirlenmelidir. Güvenilir ve geçerli bir denetim sistemi olmalıdır” ve K13 kodlu katılımcı, “Eğitim de denetimin beklenen faydalara ulaşabilmesi için amaç ve hedefleri net bir şekilde belirlenmelidir. Güvenilir ve geçerli bir denetim sistemi olmalıdır” komitenin yapacağı dış değerlendirme şeklinde çoklu veri kaynağına dayanmalıdır.” şeklinde önerilerde bulunarak benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

K14-Ö kodlu katılımcı yeteneği ortaya çıkarır şeklindeki temaya öneride bulunmuştur. Katılımcının önerisi, *“Etkili bir denetim için öğrencilere verilen eğitimin çıktılarının iyi ölçülmesi gerekir. Tüm derslerden beklentinin sınav odaklı değil kazanım-yaşam odaklı olması sağlanmalıdır. Öğrencilerin yaş seviyelerine göre temel becerileri sağlanması öğretmenlerimizi başarılı saymamız için yeterlidir”* şeklindedir.

K7-Ö kodlu katılımcı motivasyonu artırıcı olmalıdır şeklindeki temaya öneride bulunmuştur. Katılımcının önerisi, *“Adil ve hakkaniyetli bir sistem olmalıdır. Zaten defalarca sınavlara girmiş öğretmenleri bir de müfettiş stresiyle doldurmamak gerekir. “Bu yüzden öğretmenlerin alanları ve branşları içerisinde yaptıklarıyla değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum”* şeklindedir.

K16-Ö kodlu katılımcı analitik ve birleştirici olmalıdır şeklindeki temaya öneride bulunmuştur. Katılımcının önerisi, *“Tarafsız, adil, tecrübeye dayalı, üstünkörü olmayan, siyaset içermeyen, eğitim kalitesini yükseltmeyi amaçlayan bir denetim sistemi olmasını isterdim”* şeklindedir.

2 okul yöneticisi tasarlayıcı ve yansıtıcı olmalıdır şeklindeki temaya öneride bulunmuşlardır. Katılımcıların önerileri şu şekildedir: K10-OY kodlu katılımcı, *“Çoğu özel eğitim kurumunun uyguladığı gibi, öğrenci portfolyoları oluşturulmalı ve bu portfolyolar alanında uzman kişiler tarafından değerlendirilmelidir. Elde edilen bulgular sonucunda müfredat revize edilmeli ve sonraki denetimde yapılan değişikliklerin sonuçları incelenmelidir”* şeklinde öneride bulunurken K11-OY kodlu katılımcı, *“Öğretmenlikte 20 yılını tamamlamış başarılı eğitimciler liyakat göz edilerek müfettişlik için sahaya davet edilmelidir. Her öğretmen kendi branşında müfettişler tarafından not olmadan sadece ölçek üzerinden değerlendirilmemelidir”* şeklinde önerilerde bulunarak benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

2 okul yöneticisi liderlik şarttır şeklindeki temaya öneride bulunmuşlardır. Katılımcıların önerileri şu şekildedir: K3-OY kodlu katılımcı, “Öğretmen ve idarecilerde kendilerini denetleme farkındalığı oluşturması daha etkili ve yapıcı bir yol olacağını düşünüyorum” şeklinde öneride bulunurken K8-OY kodlu katılımcı, “Toplumda uzun vadede beri eğitim sektöründe yetkin olan grupların toplanarak ortak bir çalışma yaparak oluşturacağı denetim sistemi esasları gelecek nesiller için ışık tutacaktır” şeklinde önerilerde bulunarak benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

K4-OY kodlu katılımcı kabul koşul olmalıdır şeklindeki temaya öneride bulunmuştur. Katılımcının önerisi, “*Kurum içi denetimin daha etkin olduğu bir sistem olmasını öneririm. Bakanlığın okullara rehberlik desteğini daha fazla sağladığı bir sistemde başarının artacağını düşünüyorum*” şeklindedir.

3 öğretmen katılımcı kişiler arası etkili iletişim olmalıdır şeklindeki temaya önerilerde bulunmuşlardır. Katılımcıların önerileri şu şekildedir: K1-Ö kodlu katılımcı, “Öğretmen-öğrenci ilişkisine katkı sağlayacak, bölgesel farklılıklar ekonomik ve sosyal düzeyler göz önünde bulundurularak yapılması gereken bir denetim olmalıdır. Evrak yükünü hafifletecek bir denetim sistemi gelmelidir” şeklinde öneride bulunurken K18 kodlu katılımcı, “Bir denetmenin yalnızca 5 okuldan sorumlu olduğu denetlediği okulun bir parçası olacağı çevresel faktörlere ve öğrenci seviyelerine hakim olduğu yalnızca gereksiz evraklara değil öğretmenin iletişim becerisinden akademik yeterliliğine kadar birçok alanda denetleyen ve öğretmenlere sürekli dönüt veren, ceza amaçlı olmak yerine öğretmenleri geliştirme amaçlı olduğu koçluk sistemi gibi bir denetim mekanizması kurulmalı uygulanmalıdır” ve K19 kodlu katılımcı, “Eğitimin denetimle kontrol edileceğini düşünmüyorum. Müfettişler yerine koordinatörler veya uzman kişilerin okulun işleyişinde ya da sorunları danışabileceği kişilerin olması gerekiyor“ Böyle böyle yap” demek yerine sorunun yerinde çözülüp öneriler getirilmelidir” şeklinde önerilerde bulunarak benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

2 okul yöneticisi diğer durumlara önerilerde bulunmuşlardır. Katılımcıların önerileri şu şekildedir: K2-OY kodlu katılımcı, “*Önce iyi insan yetiştirmek zorundayız. En iyi denetim insanın kendi vicdanıdır*” şeklinde öneride bulunurken K9-OY katılımcı, “*İstihbarı olarak yapılabilir. Ders giriş saati önemlidir. Çok geç kalınması disiplin sorunu işareti olabilir. (Programı az yoğun ve görece problemsiz sınıfları olan*

öğretmenler için)” şeklinde önerilerde bulunarak benzer durumları farklı biçimde dile getirdiği görülmektedir.

20 katılımcıdan 2 katılımcı aynı soruya farklı iki öneride bulunmuşlardır. “Eğitimde etkili bir denetim için nasıl bir denetim sistemi önerirsiniz?” Sorusuna K18-Ö ve K19-Ö kodlu katılımcılar “*Bilimsel olmalıdır ve kişiler arası etkili iletişim olmalıdır*” şeklinde öneri belirtmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmamda Türkiye’de 1921 – 2022 yılları arasında eğitim denetimi konusunda yapılan araştırmalar farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu şekilde araştırmacıların bazı değişkenler bakımından sonuçları incelenerek genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre bir değerlendirme yapılacaktır.

5.1.1 Eğitimde denetim neyi ifade etmektedir ve Türkiye’de denetimin seyri nasıl olmuştur?

Türkiye’de 2009 ile 2015 yılları arasında eğitim denetimi konusunun yoğun olarak işlendiği görülmüştür. Daha önceki yıllarda Türkiye’de eğitim denetim konusunun son yıllara göre daha az işlendiği anlaşılmıştır. Bu durum son yıllarda Türkiye’de denetim sisteminin önemiyetinin arttığını ispatlamaktadır. Aslan (2015) denetimi hem kontrol hem de rehberlik süreci olarak tanımlamaktadır. Süreci sadece kontrol veya sadece rehberlik olarak görmeye itiraz ediyor. Bazı katılımcılar ise denetimi danışmanlık olarak tanımlamaktadır ve benzer bir bakış açısına sahiptir. Seçen (2010) tarafından gerçekleştirilen İlköğretim okullarındaki öğretim uygulamalarını değerlendiren bir çalışmada, müfettişler sınıf içi öğretimde verilen öğretimi yeterli bulmuş, okul yöneticileri ve öğretmenler ise yetersiz bulmuşlardır. Bu çalışmada da denetimin rehberlik olarak tanımlanması azınlıkta kalmıştır. Bu bağlamda elde edilen bulgular araştırmayı destekler niteliktedir. Denetimin güçlü yanlarının olduğunu söyleyen katılımcıların çoğunluğu ise yöneticilerdir. Olumlu geri bildirimde bulunan katılımcılar, inceleyerek sipariş vermenin eğitimsel verimliliklerini artırdığını söylediler. Benzer şekilde, Köybaşı, Uğurlu ve Demir (2017) motivasyona katkı sağladığı ve geliştirdiği tespit edilen denetimin özellikle öğretmenler için olumlu bir yönü vardır kanaatine varmışlardır. Eğitim denetimi konusunda en fazla çalışma 2011 yılında (24 adet %16.00) yapılmıştır. 2011 yılında yapılan çalışmaların 5 tanesi doktora tezidir. Türkiye’de denetim sistemi 1920 – 1930 Demokratik Denetim Dönemi, 1930 – 1970 Bilimsel Denetim Dönemi, 1970 – 1990 Klinik Denetim Dönemi, 1990-2000 Alternatif Denetimler Dönemi ve 2000–2021 Standarda Dayalı

Denetim Dönemi olarak görülmüştür.

Sonuç olarak, katılımcılara öncelikle eğitim denetiminin ne ifade ettiği sorulmuştur. Alınan yanıtlara bakıldığında eğitim denetimi en çok önceden belirlenen kurallara uygunluğunu kontrol etmeyi ifade ederken, sonra sırasıyla geri bildirim ve değerlendirme, inceleme yapmak, rehberlik etmek ve diğer (otorite varlığı ve kendine şekil verme) görüşleri ifade etmiştir. Bir kısmı ise denetimin amaçlarının düzeltme, pekiştirme, verimlilik artırma, motivasyon artırma ve akademik başarıyı yükseltme olarak ifade etmiştir. Kazanılan bilgi araştırmayı destekler. Çoğu katılımcının denetimi bir kontrol süreci olarak tanımladığını gördük. Kaya'ya göre (2009) denetim, eğitimde eksikliklerin giderilmesi süreci olarak tanımlarken, Bursalıoğlu'na (2012) göre denetim, kamu yararı adına davranışları kontrol etme sürecidir. Taymaz'a göre (2002) denetim, teftiş, denetleme, kontrol, inceleme olarak aktarmıştır. Bu bağlamda, katılımcı gözetiminin tanımları, literatürdeki diğer çalışmalara benzer şekilde iyileştirme, geliştirme ve durum tespittir. Alınan yanıtlar incelendiğinde; denetim, birçok tanımda da kontrol ile eş anlamlı bir faaliyet olarak ele alındığından katılımcılara en çok kontrolü ifade etmesi, hem klasik denetimin yapısını göstermekte, hem de rehberlik etmek gibi modern anlamda denetimi çok az çağrıştırdığını göstermektedir.

5.1.2. Müfettişlerin ders denetimi yapması uygulamasının kaldırılması ve alternatif denetim yapma şekli nasıl olmalıdır?

2000'li yılların başından itibaren birçok öğretmen ve eğitim çalışanı ilköğretim müfettişi, eğitim müfettişi, il eğitim denetmeni ya da maarif müfettişi (meslek adında zaman içerisinde değişiklikler olmuştur) olmak için lisansüstü eğitim yapmaya istekli hale gelmiştir. Bu durum eğitim yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi alanlarında lisansüstü eğitim programlarının ve eğitim denetimi araştırmalarının artmasına neden olmuştur. Ancak 2015 yılına kadar artan çalışma sayısı bu yıla göre azaldı. 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılından itibaren öğretmenlerin sınıf içi gözetimi yani işbaşı eğitim ve öğretimin görev ve yetkisinin müfettişlerden alınarak okul müdürüne bırakıldığı düşünülmektedir. Müfettişlerin dikkatinin azalmasına neden oldu ve eğitim gözetimine tabi tutuldu. Bunun da yapılan çalışma sayısına olumsuz yönde etki ettiği düşünülmektedir. Balcı, Demirkasımoğlu, Erdoğan ve Akın (2011) yaptıkları çalışmada nitelikli müfettiş eksikliği nedeniyle öğretmenlerin müfettişlerden yeterince yararlanamadığı sonucuna ulaşılmış ve teftiş fonksiyonunun

tarafsızlığındaki eksikliklere dikkat çekilmiştir.

Gündüz ve Can'ın (2017) “eğitim denetimi uzmanlık gerektirir mi?” isimli çalışmalarında eğitim denetiminin uzmanlık gerektirip gerektirmeyeceğine ilişkin katılımcıların neredeyse tamamının görüşü eğitim müfettişlerinin uzman olması gerektiği yönündedir. Tok (2013) maarif müfettişlerinin profilini çıkaran bir araştırmaya göre, maarif müfettişlerinin büyük bir çoğunluğu, eğitim geçmişleri göz önüne alındığında, alanlarıyla ilgili bilimsel dergilere abone olmamakta ve yabancı dil yeterlilikleri yetersizdir. Greene (1992) öğretmen denetiminin profesyonel bir süreç olduğunu vurgular. Fakat personel ve ekonomik kaynaklar da göz önünde bulundurulmalıdır. Başarılı eğitimcileri ödüllendirmenin müfettişlerin profesyonelleşmesine katkı sağlayabileceğini savunuyor. Marshall (2005) tüm öğretmenlerin birlikte katılmasına izin veren bir denetim çalışması, eğitim denetimini daha verimli hale getirebilir.

Sonuç olarak Katılımcılar müfettişlerin ders denetimi yapması hakkında çoğunluğu olumsuz görüş bildirmiştir (16 kişi). Bu kapsamda katılımcıların çoğunluğu müfettişlerin ders denetimi yapmalarının kaldırılmasını olumlu karşılamışlar, bir ders saatinde öğretmenin değerlendirilmesinin doğru olmadığını belirterek, daha etkin bir denetleme mekanizmasının kurulması gerektiğini vurgulamışlardır. Müfettişlerce yapılan denetimin öğretmenlerde stres oluşturduğu, denetimlerin okul yönetimlerince yapılması gerektiği ve denetimlerle öğretmenlere rehberlik edilmesinin önemi vurgulanmıştır.

5.1.3. Bakanlık ve İl düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesini ve nasıl faydalar sağlayacağını belirtiniz.

Katılımcıların çoğunluğu il düzeyinde sınav sisteminin kaldırılmasına olumlu görüş bildirmiştir. Olumlu görüş bildiren katılımcılar il düzeyindeki sınav sisteminin yeterlik dışı sınavlarla kaldırılmasını olumlu değerlendirmişlerdir. Bazı katılımcılar, kontrolün bir baskı unsuru olarak kullanıldığını belirtmişlerdir.

Gök (2009) denetimlerin amacının olumsuz temsil olarak kabul edildiğini, Can (2004) denetimlerin sınav kağıtları üzerinde yapıldığını ve olması gerektiği gibi olmadığını, Demirtaş ve Ersözlü (2007), müfettişlerin, öğretmen ve okul yöneticilerinin çalışmalarını değerlendirirken taraflı davrandıklarını, denetimin öğretmenlerin kişiliklerine yapıldığını ve kurumsal kimliğe önem verilmediğini, İnal

(2008) ise müfettişlerin öğretmen yetiştirme sürecine tam anlamıyla katkı sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Tüm bu çalışmalar, katılımcıların denetim kalitesine ve denetimlerin baskı unsuru olarak kullanılmasına yönelik görüşlerini desteklemektedir. Eğitim denetimindeki değişiklikler, ideal eğitim denetiminin ne olması ve nasıl uygulanması gerektiği sorularına tatmin edici cevaplar vermemiştir.

Memduhoğlu (2012) Eğitim denetiminde, değerlendirmeye sınırlı, kontrol odaklı resmi denetime ağırlık verildiğini, denetimi bu denetim biçimleriyle sınırlamanın hata olacağını savunur. Katılımcıların çoğunluğu denetimin uzmanlık gerektirdiğini savunmuştur. Bu sonuçlar, maarif müfettişleri, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından ifade edilen değişikliklerin yüzeysel, gereksiz ve kararsız olduğu hipotezini desteklemektedir.

Sonuç olarak Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticiler bakanlık ve il düzeyinde yapılan denetimlerin olumlu bir değişim olduğunu ifade etmişlerdir. Yeni denetim sisteminin daha düzenli ve etkili olacağını belirtmişlerdir. 3 katılımcı ise konu hakkında bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Araştırmada katılımcılara “Eğitim denetimi işini yapanlar için müfettiş, ilköğretim müfettişi, bakanlık müfettişi, Maarif müfettişi, eğitim müfettişi gibi farklı isimler kullanılması hakkındaki görüşleri” de sorulmuş, katılımcıların çoğunluğu farklı isimlerin kullanılmasının gereksiz olduğunu, isimlik değişikliğinin öneminin olmadığını, farklı isimler kullanılmasının kavram kargaşasına yol açtığı, bunun yerine tek bir çatı altında toplanması ve etkinliğin sağlanmasının öneminden bahsetmişlerdir. Bunun yanında farklı isimler kullanılmasının faydalı olduğu görüşünde olanlarda bulunmaktadır.

5.1.4. Türkiye’de 1921–2022 yılları arasındaki denetimler nasıl olmuştur ve katılımcıların bu konudaki görüşleri nelerdir?

1921 ile 2022 yılları arasında yapılan ve bu çalışmanın bulgularını destekleyen bir araştırma, müfettişlerin danışmanlık işlerinde yetersiz performans gösterdiğini, iletişim sorunları yaşadığını ve öğretmenler ile okul yöneticileri arasında katı bir yapıya sahip olduklarını ve bunun da danışmanlık işlerinin zayıf olmasına neden olduğunu ortaya çıkardı. Bu bağlamda Tok (2013) eğitim müfettişleri üzerine yaptığı araştırma, onların akademik açıdan yetersiz olduğunu ortaya çıkardığını söylerken Kel de (2020) yaptığı araştırmasında denetimdeki olumsuzluklarının çoğunun, sınavı

yapanın akademik uzmanlık eksikliğinden kaynaklandığını göstererek benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bursalıoğlu'nun (2012) çalışmasında ise denetimin, birinci sınıf uzmanların görüşünü gerektirir ve testi profesyonel bir kadroya yaptırmanın avantajları vardır diyerek ulaşılan sonuçları desteklemektedir. Denetim sırasında katılımcılar herhangi bir sorun olup olmadığını tartıştılar ve çeşitli önerilerde bulundular. Katılımcılar müfettişliği ayrı bir uzmanlık alanı olarak görmektedirler. Bu bağlamda denetim, eğitim kurumlarının kaliteyi artıran uygulamaları hayata geçirip geçirmediğini ölçmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar katılımcıların çoğunun ifade ettiği görüşler ile uyumludur ve bu çalışmada ulaşılan sonuçlar literatürde yer alan pek çok araştırmanın bulguları ile uyumludur. 2010 yılında İlköğretim Müfettişi unvanı Maarif Müfettişi olarak değiştirilmiştir (MEB, 2010). 2011 yılında Denetim Alt Sisteminin ulusal düzeyde yer alan Denetim Komitesi Başkanı kaldırılmış, Rehberlik ve Teftiş Kurulu Başkanı oluşturulmuş, Bakanlık Müfettişi unvanı kaldırılmış ve daha önce bu görevi yürüten kişi pozisyona aşağıdaki işler verildi: Adı Milli Eğitim Başmüfettişi, İlköğretim Genel Müfettişi'nin unvanı ise Mahalli Eğitim Başmüfettişi olarak değiştirilmiştir. (MEB, 2011) 2014 yılında ise Daire Başkanlığına bağlı Genel Müfettiş ile Devlet Maarif Müfettişi Maarif Müfettişi adı altında birleştirilmiş, Başmüfettişin görev, yetki ve sorumlulukları değiştirilmiştir (MEB, 2011). 2014). Yılmaz ve diğerlerine (2016) göre, toplumun ve bireylerin eğitime ilişkin talep ve beklentileri, mevzuattaki değişiklikler ve değişimlere eşlik eden yenilikler arttıkça, ilgili eğitim ve araştırmaların denetlenmesi ve uygulanmasının önemi artmaktadır.

Sonuç olarak çalışmada katılımcıların 8'inin 2022 yılında müfettişlik ve denetim sistemindeki yeni düzenleme hakkında bilgisi bulunmamaktadır. Bilgisi bulunan 12 katılımcı; daha kapsamlı bir uygulamanın yapılacağını, sistemin sürekli değişmesinin doğru olmadığını, bunun yerine kalıcı çözümler bulunması gerektiğini vurgulamışlardır. 1920'lerden önce denetim, idari bölümün bir parçasıydı ve deneyimli eğitimciler tarafından yürütülüyordu. Öğretmenlerin yönetimin gözetimine ihtiyaç duyan çalışanlar olarak algılandığı ortaya çıktı. 1920'lerde yönetmenlikte akademik geçmiş. 1930'larda ve 40'larda odak noktası ilişkilerdi. 1940'lı yıllardan itibaren özellikle son yıllarda insan kaynaklarının geliştirilmesine ağırlık verildiğini görebiliriz. Anket bulguları, kurumsal denetimin 1990'dan 2021'e kadar tartışılan ve bugün hala popüler olan bir konu olduğunu gösteriyor.

5.1.5 Eğitimde Etkili Bir Denetimin Yapılması İçin Nasıl Bir Denetim Sistemi Olmalıdır?

Müfettişler denetmenlik yaparken bilimsel verilerden yararlanmalı ve tüm öğretmen ilişkilerine sırayla objektif kurallar uygulamalıdır. Nesnel kurallar kişiden kişiye değişmez. Amirler rollerini kendileri dışındaki objektif kurallara göre yerine getirmelidir. Bu kontrol anlayışı çoğunlukla öğretmenlerin yetersiz olduğu varsayımına dayanmaktadır (Sergiovanni ve Starratt,1979). Öğretmenler kendilerine verilen görevleri idarenin amaçlarına uygun olarak yapmakla yükümlüdürler. Öğretmenler sınıfta liderlik pozisyonundadır (Aydın, 1993). Bu araştırmada elde edilen verilere ve ilgili araştırma bulgularına göre şu sonuçlara varılabilir:

-Etkili denetim esnek ve uyarlanabilir olmalıdır. Ön değerlendirme veya yorumlama mümkün değildir. Mevcut sorunun doğası, ortamın özellikleri ve koşullar, testin amacını ve yöntemini belirler. Ancak değerlendirme ve yorumlar sınavın sonunda yapılır.

-Etkili denetim kolektif ve işbirliğine dayalı olmalıdır. Mesleki sorunların, konuya dahil olan herkes tarafından ele alındığına ve çözüldüğüne inanılır. Müfettişler ve öğretmenler, etkileşimler yoluyla problem çözmede ortak davranışlar ve etkileşimlerinde davranış verme davranışları geliştirebilirler.

-Etkili denetim doğası gereği bilimsel olmalıdır. İlişkiler öznel değil, nesnel olmalıdır. Sorulara tarafsız bir yaklaşım, çoklu bakış açıları ve gerçeklere ve rakamlara dayalı yargılar, sınavın akademik doğasını yansıtan ayırt edici özelliklerdir.

-Etkili denetim yeteneği ortaya çıkarır. İnsanın psikolojik ve duygusal gelişimi ile modern (çağdaş) eğitimin gelişimi için bilgi sağlar. Bir öğretmenin güçlü yanlarını vurgulamak, öğretmenin gelişmeye açık ve istekli olmasını sağlar. Eksiklikler belirlenir, ancak iyi örnekler ve eylemler vurgulanır. Bu, yetenek tarafının (güçlü bir şekilde) geliştirilmesini sağlar.

-Etkin denetim, motivasyonu artırıcı olmalıdır. Öğretme ve öğrenme sürecinde etkin rol oynayan öğretmenler motive edici bir rol oynarlar. Etkili denetim, analitik ve birleştirici olmalıdır. Eğitim ortamındaki (öğretme-öğrenme süreci) her unsurun önemi ayrı ayrı ele alınır. Öğretme ve öğrenme süreçlerinin etkililiği, tüm faktörlerin (amaç ve hedef davranış, peyzaj tasarımı, öğretim teknikleri, yöntem ve teknikleri,

öğretim ilke ve kuramları, öğrenci kaynaklı belirleyiciler, öğretmen kaynaklı belirleyiciler) bağlı olduğu ahenkli mükemmellik ile elde edilebilir. ile ilgili) bu süreçte rol oynar. Etkili denetim, öğretme ve öğrenme sürecinde işlev gören (rol oynayan) her unsurun kendi değeri ve anlamı olduğunu kabul eder. Bu nedenle, öğretme-öğrenme sürecinde rol oynayan her bir faktör ayrı ayrı analiz edilmeye ve bunlar hakkında net ve kesin bilgilere ulaşılmaya çalışılır. Elde edilen bilgiler, süreçlerimizin etkinliğini ve iyileştirilmesini sağlamak için birleştirilir.

-Etkili denetim tasarlayıcı ve yansıtıcı olmalıdır. Bu, geçmiş deneyimlerden ve yeni yaklaşımlardan elde edilen faydaları göstermeyi amaçlayan planlı bir dizi faaliyettir. Denetim süreci mevcut durumu yansıtmalı ve kendi kendini geliştiren bir yapıda gerçekleşmelidir.

-Etkili denetim için liderlik şarttır. Kolaylaştırıcının, öğretme ve öğrenme sürecini geliştirmede zorlayıcı değil, ikna edici ve yönlendirici olması gerektiği vurgulanmaktadır.

-Kabul, etkili denetim için bir ön koşul olmalıdır. Denetçiler ve denetlenenler denetimin kabul edilebilir olduğunu düşünmelidir. İlgili tüm çalışanlar tarafından kabul edilmeyen bir denetim (gizli veya açıkça yetkilendirilmiş) etkisizdir.

-Etkili denetim, kurulan ve sürdürülen kişilerarası etkileşim düzeyi ile doğrudan ilişkilidir. Müfettişler, öğretmenler ve denetime katılan diğer kişiler arasındaki etkileşim ne kadar olumlu olursa, denetim o kadar etkili olacaktır.

5.2. Öneriler

- Eğitim denetimine tabi olabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim denetiminin amacını açıklayan rehber denetçiler için etkili bir hizmet içi eğitim planlayabilir ve uygulayabilir.
- Denetimin değerlendirilmesinde objektif olunmasının ve denetim sürecinde denetmenle denetlenen arasındaki veri alışverişinin önemli olduğunu vurgulayan katılımcılar tarafsız olunmasıyla ilgili, maarif müfettişlerine denetim sürecinde olması gereken durumlarla ilgili bilgilendirme konferansları verilebilir.
- Denetim sürecinde denetçileri gözlemleyebilmek ve denetleyebilmek, denetim sürecindeki eksiklikleri tespit etmemizi ve düzeltmemizi sağlar. Yasal kısıtlamalar nedeniyle, müfettişlerin seçiminde istenilen niteliklere sahip olabilmeleri

için en az üniversite eğitimi almış olmalarına özen gösterilmelidir.

- Hem denetimi yapanların hem de denetlenen kişilerin birbirine karşı hoşgörülü olurlarsa ve sorumluluklarının bilincinde olurlarsa sınav süreci daha verimli olacaktır.
- Bakanlık çağdaş denetim anlayışının gereklerini yerine getirerek eğitim denetimine rehberlik anlayışının daha fazla hâkim olmasını sağlayabilir.
- Bakanlık eğitim denetiminin gereklerinin anlatıldığı etkili hizmet içi eğitimler planlayıp, uygulayabilir.
- Eğitim denetimi üzerine bir konferans düzenlenebilir çünkü eğitim denetimi tasarımı felsefi açıdan sağlam bir bakış açısı gerektirir.
- Katılımcıların çoğunluğu, eğitim desteğindeki sık değişikliklerin haklı olmadığına inanmaktadır. Katılımcıların uzun vadeli sonuçları olan eğitim gibi kısa vadeli değişiklikler yapmanın yanlış olduğuna inanmalarını, bu değişikliklerin hedeflenip planlanmadığının bir göstergesi olarak alıyoruz. Katılımcılar yalnızca tamamlayıcı değişiklikler yapmayı reddederler. Bu bağlamda, katılımcılar değişikliklerin sonucuna bağlı olarak düzeltmeler yapılmasını önermektedir.
- Denetim sistemlerinin doğasını anlayan eğitimciler, teftiş sistemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Bu açıdan bakıldığında, katılımcıların görüşlerini alabilen ve onlara fikirlerini açıklama fırsatı veren internet tabanlı bir platform oluşturmasına imkan tanınabilir.
- Lisansüstü Eğitim-Öğretim Anabilim Dalı, Maarif Müfettişlerinin Bakanlık bünyesinde profesyonelleşmesine katkı sağlamakta ve Üniversitelerin ilgili Bölümleri ile koordineli olarak Müfettişlerin o bölümlerden derece esasına göre seçilmesini sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Acheson, K. ve Gall, M. (1987). *Technique in the clinical supervision of teachers*. Longman Inc.
- Akış, M. (1999). İlkokul öğretmenlerinin çağdaş denetmen rollerine ilişkin algı ve beklentileri [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Akşit, C. (1996). İşitme engelliler okullarında uygulamalarda olan teftiş etkinliklerinin değerlendirilmesi [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi
- Altun, B. (2014). *Denetime eleştirel yaklaşım: Öğretmen denetimi nasıl olmalı?* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Altun, M., Şanlı, Ö. ve Tan, Ç. (2015). Maarif müfettişlerin, okul müdürlerinin denetmenlik görevleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Electronic TurkishStudies*, 10(3), 79-96.
- Altun, S. A. ve Memişoğlu, S. P. (2010). İlköğretim müfettişlerinin denetimin yeniden yapılandırılmasına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 9(2), 643-657.
- Anderson, T. (2000). New teacher-mentor project: moving teachers into the second millennium. *İN: North-West Regional Educational Laboratory. Schoolwide North-west*, Vol. 4-5. Portland.
- Arslan, A. ve Aslan, A. (2015). Türkçe öğretmenlerinin 'eğitim denetimi' ile ilgili çeşitli görüşleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 3(15), 163-178.
- Arslantaş, H. İ. (2007). İlköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik rollerinin öğretmen algılarına göre değerlendirilmesi. Doktora tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aseltine, J. M., Faryniarz, J. O., Rigazio-DiGilio, A. J., (2015). Öğrenme için denetim: öğretmen ve okul gelişiminde performansa dayalı yaklaşım. (S. Şahin & B. Balkar, Çev.) Nobel.
- Aslanargun, E. ve Göksoy, S. (2013). Öğretmen denetimini kim yapmalıdır? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (14), 98-121.

- Aslanargun, E. ve Tarku, E. (2014). Öğretmenlerin mesleki denetim ve rehberlik konusunda müfettişlerden beklentileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(3), 281–306. <http://doi.org/10.14527/kuey.2014.012>
- Aydın, B. (2007). Öğretmenlik mesleğindeki kariyer basamaklarına ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin bireysel değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Aydın, İ. (2015). *Eğitim denetiminde farklı modeller ve yeni paradigmlar*. Geçmişten Geleceğe Eğitim Denetimi ve Müfettişlik Paneli Bildiri Kitabı içinde, (s. 3-11). Ankara.
- Aydın, M. (1993). *Çağdaş eğitim denetimi* (Genişletilmiş üçüncü baskı). Pegem.
- Bakioğlu, A. ve Banoglu, K. (2013). Öğretmenlikte kariyer basamakları uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin metaforlar ve sosyal ağ analizi yoluyla incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 28-55.
- Bakioğlu, A. ve Can, E. (2009). *Kariyer basamaklarında yükselme sınavının değerlendirilmesi*. 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiri Özeti.
- Balaban, C. (2005). *Aday öğretmenlerin işbaşında yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolü*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Balcı, A., Aydın, İ., Yılmaz, K., Memduhoğlu, H. B. ve Apaydın Ç. (2007). *Türk eğitim sisteminde ilköğretimin yönetimi ve denetimi: Mevcut durum ve yeni perspektifler*. S. Özdemir, H. Bacanlı, ve M. Sözer (Ed.). Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri içinde (s. 126-185). Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Başar, H. (1993). Eğitim denetçisi, rolleri, yeterlilikleri, seçilmesi. Pegem
- Başaran, İ. E. (1989). Yönetim. Ankara: Gül Yayınevi.
- Beach, D. M. ve Reinhartz, J. (2000). *Supervisory leadership: Focus on instruction*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Bell, M. (2005). Peer observation partnerships in higher education. Milperra, NSW: HERDSA Inc.

- Beycioğlu, K. ve Dönmez, B. (2009). Rethinking educational supervision. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 71-93.
- Bilir, M. (2015). *Türkiye’de eğitim denetiminin tarihsel gelişimi ve son yapılan düzenlemeler*. Geçmişten Geleceğe Eğitim Denetimi ve Müfettişlik Paneli Bildiri Kitabı içinde (s. 40-65). Ankara
- Borko, H. (2004). Professional development and teacher learning: Mapping the terrain. *Educational researcher*, 33(8), 3-15.
- Bozak, A. (2014). Meslektaş rehberliği yöntemi'nin uygulanabilirliğine ve etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. Doktora tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Bursalıoğlu, Z. (2000). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni spss uygulamaları ve yorum. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Calabrese, R. L. ve Zepeda, S. J. (1997). *The reflective supervisor: A practical guide for educators*. New York: Eye on Education.
- Can, E. ve Gündüz, Y. (2016). İlkokullarda çalışan öğretmenlerin, maarif müfettişleri ve okul müdürlerinin yapmış olduğu rehberlik çalışmalarından yararlanma düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(1), 16-20.
- Cemaloğlu, N. (1996). İlköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik rolünün öğretmenleri güdülemesi (Şanlıurfa İli İlköğretim Okulu Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Christensen, L. B., Johnson, B. ve Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz*. Ankara: Anı.
- Çağan, V. (1998). İlköğretim okulu öğretmenlerinin okul müdürlerinin liderlik ve denetim becerilerine ilişkin algı ve beklentileri (İzmir İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çetin, S. ve Doğan, A. (2021). Osmanlı Devleti’nde 1910 yılında yapılan maarif

müfettişi atamaları üzerine bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 17-45. DOI: 10.33437/ksusbd.802711

Çınkır, Ş. (2015). *Öğretmeni geliştirmenin aracı olarak nitelik değerlendirmesi*. İ. Aydın & Ş. Çınkır (Ed.), Prof. Dr. İbrahim Ethem Başaran'a armağan eğitimde 52 yıl içinde (s. 189-204). Ankara: Anı.

Çogan, M. L. (1973). *Clinical supervision* (p. 14). Boston: Houghton Mifflin.

Dağlı, A. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin algılarına göre ilköğretim müdürlerinin etkili müdürlük davranışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(23), 431-442.

Daresh, J., (1989). *Supervision as a proactive process*. White Plains, NY: Longman.

Darling-Hammond, L. (2000). *Teacher quality and student achievement: A review of state policy evidence*. Educational Policy Analysis Archives, 8(1), 1-44.

Demir, S. B. (2011). Öğretmen kariyer basamakları uygulamasının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (3), 53-80.

Dönmez, B. (2002). Müfettiş, okul müdürü ve öğretmen algılarına göre ilköğretim okulu müdürlerinin yeterlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8(1), 27-45.

Eğitim-İş, (Duyuru) (2018). Bakanlık maarif müfettişliği mülakatlarının tamamının yürütmesi durduruldu, <http://www.egitimis.org.tr/guncel/sendika-haberleri/bakanlik-maarif-mufettisligi-mulakatlarinin-tamaminin-yurutmesi-durduruldu-2743/#.WwNViTSFPIU> adresinden 22.05.2018 tarihinde erişilmiştir.

Ergen, H. ve Eşiyok, İ. (2017). Okul müdürlerinin ders denetimi yapmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 2-19.

Fullan, M. ve Steigelbauer, S. (1991). *The meaning of educational change*. (ikinci baskı). New York: Teacher College Press.

Garubo, R. C. ve Rothstein, S. W. (1998). *Supportive supervision in schools*. London: Greenwood Pres.

- Glatthorn, A. A. (1997). *Differentiated supervision*. (2nd Edition). Virginia: ASCD.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P. ve Ross-Gordon, J. M. (2005). *The basic guide to supervision and teaching leadership*. Boston: Allyn-Bacon.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P. ve Ross-Gordon, J. M. (2014). *Başarılı okullar için denetim*. M. B. Aksu & E. Ağaoğlu (Ed.), *Denetim ve örgütsel liderlik gelişimsel bir yaklaşım* (E. Ağaoğlu. Çev.) içinde (s. 3-16). Ankara: Anı.
- Goldhammer, R. & Anderson, R. H. & Krajewski, R. J. (1993). *Clinical supervision: Special methods for the supervision of teachers (3rd ed.)*. New York: Holt, Rinehart ve Winston.
- Gordon, S. P. (1991). Participatory supervision: Wave of the future or oxymoron?. *Education*, 111(4), 25-63
- Göker, S. D. ve Gündüz, Y. (2017). Eğitim denetimi sürecinde hesap verebilirlik ve şeffaflık uygulamaları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 83-93.
- Graybeal, N. D. (1984). Characteristics of contemporary classroom supervisory process (Clinical supervision). *Doctoral Dissertation. University of Oregon*.
- Guskey, T. R. ve Sparks, D. (1991). What to consider when evaluating staff development. *Educational Leadership*, 49(3), 73-76.
- Gültekin, M. ve Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 185-201.
- Gündüz, Y. (2008). *Avrupa Birliğine uyum sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı teftiş sisteminin yenilenme ihtiyacı*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hinchey, P. H. (2010). Finding freedom in the classroom: A practical introduction to critical theory. *Peter Lang. International Academic Publishers*.
- Holifield, M. ve Cline, D. (1997). Clinical supervision and its outcomes: Teachers and principals report. *NASSP Bulletin*, 81(590), 109-113.
- Hopkins, W. S. ve Moore, K. D. (1993). *Clinical supervision: A practical guide to student teacher supervision*. Madison, WI: Brown & Benchmark.

- Houk, T. A. (1999). The clinical supervision experiences of beginning teachers: A qualitative study. The University of Regina. Canada. İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961). T.C. Resmi Gazete, 10705, 12 Ocak 1961.
- Hoy, W. K. ve Forsyth, P. B. (1986). *Effective supervision: Theory into practice*. New York: Random House.
- İlğan, A. (2006). Adana Kahramanmaraş ve Hatay ili ilköğretim müfettişleri ve öğretmenlerinin farklılaştırılmış denetim modelini, benimseme ve kamu ilköğretim okullarında uygulanabilir bulma düzeyleri, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- İlğan, A. (2008). Klinik denetimden gelişimsel ve yansıtıcı denetime geçiş. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 263-282.
- İlğan, A. ve Kıranlı, S. (2007). Öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerinin denetlenmesinde klinik denetim modeli. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 151-177.
- Jacobs, D. B. (2012). Professional development of science and physics teachers in England. *Journal of Education and Future*, (1), 61-77.
- James, M. ve McCormick, R. (2009). Teachers learning how to learn. *Teaching and teacher education*, 25(7), 973-982.
- Johnson, S. M. ve Fiarman, S. E. (2012). The potential of peer review. *Educational Leadership*, 70(3), 20-25.
- Karakuş, M. (2010). Çağdaş denetim yaklaşımları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 181-200.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Sanem.
- Katipoğlu, İ. (2014). Milli eğitim denetçilerinin risk odaklı kurum denetim modelini benimseme ve okullarda uygulanabilir bulma düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kavçar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2), 1-14.
- Kayıkçı, K. ve Kuralay, M. E. (2011). Eğitim müfettişlerinin ilköğretim okullarında rehberlik ve işbaşında yetiştirme çalışmalarının değerlendirilmesi: Bir durum

çalışması. III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi, 22-24 Haziran 2011 (ss. 415-432). Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve TEM-SEN.

Kimbrough, R. B. ve Burkett, C. W. (1990). *The principalship: Concepts and practices*. Prentice Hall.

Kitzinger J. (1995). Qualitative Research Introducing focus groups. *BMJ (British Medical Journal)*, 311, 299-302

Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı (KEÇEV) (2001). *Köy Enstitüleri ile ilgili yasalar (Cilt.1)*. Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.

Köybaşı, F., Uğurlu, C. T. ve Demir, D. (2017). Çağdaş eğitim denetimi modeli olarak okullarda farklılaştırılmış denetim uygulamalarına ilişkin bir araştırma. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 15(1), 43-57

Kurt, M. (2007). Öğretmen ve yöneticilerin öğretmenlik kariyer basamakları uygulamasına yükledikleri anlamlar. Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Laçın, N. (2006). İlköğretim Öğretmenlerinin kariyer basamaklarında yükselme sisteminde performans değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri (Kütahya İli Örneği). Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Lee, G. E. A. (1996). Teaching visually impaired students in a multimedia-enriched environment. *THE Journal: Technological Horizons in Education*, (23), 88-90.

Lindstrom, J. (1983). *The preobservation conference in clinical supervision*. Doctoral Dissertation, University of California, Los Angeles.

Lucio, W. H. ve McNeil, J. D. (1968). *Supervision: A synthesis of thought and action*. McGraw-Hill.

MEB, Mevzuat. (2018). 06.03.1924 tarih ve 63 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/110.html> adresinden 20.03.2018 tarihinde erişilmiştir.

- Memduhoğlu, H. B. (2012). Öğretmen, yönetici, denetmen ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye' de eğitim denetimi sorunsalı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 12(1), 135–156.
- Memişoğlu, S. P. (2004). İlköğretim müfettişlerinin denetimsel davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 29(131), 30-39.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1937). 3238 Sayılı Köy Eğitimcileri Kanunu. <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2000). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okulları Müdürlüğü Görev Tanımı. *Tebliğler Dergisi*. Sayı: 2508, Tarih: Ocak 2000.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). *Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*, Kararname Numarası 652, Resmi Gazete, 14/09/2011 tarih ve 28054 sayı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017) *Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği*http://tkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_10/14224902 adresinden indirilmiştir.
- Murphy, G. A. ve Calway, B. A. (2008). Professional development for professionals: Beyond sufficiency learning. *Australian Journal of Adult Learning*. 48 (3), 424-444.
- Olivia, P. F. ve Pawlas, G. E. (2001). *Supervision fortoday's schools*. New York: John Wiley&Sons.
- Owen, S. (2003). School based professional development building morale, professionalism and productive teacher learning practices. *Journal of Educational Enquiry*. 4, 102-128.
- Özdemir, İ. (2003). Öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesinde okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 9(3), 448-465.
- Özdemir, T. Y., Özcan, M. B. ve Akgün, M. (2011). Denetlenenlerin rehberlik/teftiş sürecinde memnun oldukları/olmadıkları hususlar. *III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi bildirileri, 22-24 Haziran 2011*, 506-518.

- Özer Ö. Y. ve Anıl, D. (2014). Öğretmen mesleki gelişim değişkenlerinin ayırt edicilik düzeyi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 205–216.
- Özgözcü, S. (2008). İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin, denetmenlerin sözlü iletişim becerilerine ilişkin algı ve beklentileri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 6 (23), 70-93.
- Özmen, F. ve Batmaz, C. (2006). İlköğretim okul müdürlerinin öğretmen denetimindeki etkililikleri–hizmet yılı ve görev türü değişkenine göre öğretmen görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 102-120.
- Pajak, E. (2010). The history and future of instructional supervision in the united states. *Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi, 23-25 Haziran 2010*, 1-19.
- Patton, M. Q.(1987). How to use qualitative methods in evaluation. Newbury Park, CA:Sage.
- Rauth, M. ve Bowers, G. R. (1986). Reactions to induction articles. *Journal of Teacher Education*, 37(1), 38-41.
- Rehberlik ve Denetim Kurulu Başkanlığı, (2015). Maarif Müfettişleri Görev Standartları, <http://tkb.meb.gov.tr/> adresinden 04.05.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Sabancı A. & Şahin A. (2007). Denetmenlerin öğretmenlik yeterlik alanları açısından devlet ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerine rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 32(145), 85- 95.
- Sarı, D. (2005) İlköğretim okulları ve denetim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 6, 64-65.
- Sarpkaya, R. (2004) İlköğretim denetmenlerinin denetim sürecinde karşılaştıkları sorunlar. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (8), 114-129
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Senemoğlu, N. (1992). İngiltere'de ilköğretime öğretmen yetiştirme ve Türkiye ile karşılaştırılması Türkiye'de ilköğretime öğretmen yetiştirmenin geliştirilmesi

için bazı öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 143-156.

Sergiovanni, T. J. ve Starrat, R. J. (1993). *Supervision a redefinition*. New York: McGraw Hill.

Smyth, J. (1991). *Teachers as collaborative learners: Challenging dominant forms of supervision*. Open University Press.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Spicer, D., Ehren, M., Bangpan, M. ve Khatwa, M. (2014). Under what conditions do inspection, monitoring and assessment improve system efficiency, service delivery and learning outcomes for the poorest and most marginalised? A realist synthesis of school accountability in low-and middle-income countries. Protocol. London: EPPI-Centre. *Social Science Research Centre, Institute of Education. University of London*.

Su, K. (1974). *Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi*. İstanbul: MEB.

Sullivan, S. ve Glanz, J., (2015). *Okullarda Eğitim ve Öğretimi Geliştiren Denetim* (s.4) (A. Ünal, Çev. Ed.). Ankara: Anı.

Şahin, S., Çek, F. ve Zeytin, N. (2011). Eğitim müfettişlerinin mesleki memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(2), 221-246.

Şahin, S., Elçiçek, Z. ve Tösdemir, R. (2013). Türk eğitim sisteminde teftişin tarihsel gelişimi ve bu gelişim süreci içerisindeki sorunlar. *International Journal of Social Science*, Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS133>, 6(5), p. 1105-1126.

Tanner, D. & Tanner, L. (1985). *Supervision in Education Problems and Practicer*. New York: Mc Miilan Publishing Comp.

Tanrıöğen, A. (1997). Öğretimin denetimine yönelik bir model: Yönlendirilmiş yoğun denetim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3(1), 111-121.

Taymaz, H. (2002). *Teftiş (Kavramlar, İlkeler, Yöntemler)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Taymaz, H. (1997). Eğitim sisteminde teftiş, kavramlar, ilkeler, yöntemler. Ankara: Gül.
- Tonbul, Y. ve Baysülen, E. (2017). Ders Denetimi ile İlgili Yönetmelik Değişikliğinin Maarif Müfettişlerinin, Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(1), 299-311.
- Turan, B. ve Turan, S. (2009). Çalışma statüleri farklı öğretmenlerin kendi algılarına göre yeterlik düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (3), 799–820.
- Turan, S. & Zıngıl, G. (2013). *Okul Değerlendirme, Teori, Araştırma ve Uygulama*. Ankara: Pegem.
- Turner, U. ve Unruh, A. (1970). Supervision for change and innovation. *Boston. Houghton Mifflin Company*.
- Türk Dil Kurumu, (2023). www.tdk.gov.tr
- Ünal, A. (2011). İlköğretim Okul Müdürlerinin Ders Denetim Uygulamaları. 20. *Eğitim Bilimleri Kurultayında Sunulan Bildiri (8-10 Eylül 2011) Bildiri Özetleri*. <http://egitim.mehmetakif.edu.tr/files/ozet.pdf>. Burdur.
- Ünal, A. (2016). *Yeni Nesil Denetim*. M. Yavuz (Ed.), Yeni Nesil Okul “Araştıran Okul” içinde. (s. 224-316). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Ünal, A. (2018). *Okulda Denetim ve Rehberlik Hizmetlerinin Yönetimi*. N. Cemaloğlu, M. G. Gülcan (Ed), Kuramdan Uygulamaya Okul Yönetimi içinde (s.267-301). Ankara: PegemA
- Ünal, A., Şentürk, R. (2011). İlköğretim okul müdürlerinin ders denetimi uygulamaları.20.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Burdur. Erişim Tarihi ve Adresi:15.05.2017.http://www.pegem.net/akademi/bildiri_detay.aspx?id=125145.
- Waite, D. (1995). Rethinking instructional supervision: Notes its language and culture. *Bristol: The Falmer Press*.
- Yaşar, Ş. (2000). *Bir meslek olarak öğretmenlik*. (Editör: Ersan Sözer). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- Yeşil, D. ve Kış, A. (2015). Okul müdürlerinin ders denetimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 27-45.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (5. bs.). Seçkin.
- Yıldırım, B. (1996). *Halk Eğitiminde Denetimin Etkililiği (Zonguldak İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Bolu.
- Yılmaz, K. (2004). Sanatsal denetim. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 38, 292-311.
- Yılmaz, K. (2009). Okul Müdürlerinin Denetim Görevi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 19-35.
- Yılmaz, Y. (2018). Okul müdürleri tarafından ders denetimi yapılmasına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. Yüksek Lisans Tez Projesi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli
- Yin, R.K. (2017). *Durum çalışması araştırması uygulamaları* (İ. Günbayı, Çev.). Nobel.
- Zepeda, S. J. (2006). High stakes supervision: We must do more. *The International Journal of Leadership in Education*, 9(1), 61-73.
- Zepeda, S. J. (2016). *Öğretim Denetimi Uygulama Araçları ve Kavramlar* (A. Balcı & Ç. Apaydın, Çev.). Pegem.
- Zepeda, S. J. ve Ponticell, J. A. (1998). At cross-purposes: what do teachers need, want, and get from supervision?. *Journal of Curriculum and Supervision*, 14(1), 68-87.

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

Ek 2. Anket ve Araştırma İzin Belgesi

Ek 3. Anket Araştırma Komisyon Değerlendirme Formu

Ek 4. Ölçek Kullanım İzni

Ek 1: Görüşme Formu

Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Türkiye’de Eğitim Denetimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi Görüşme Formu

Görüşme

Tarihi:

Görüşme

Yeri:

Görüşme Başlangıç ve Bitiş

Saatleri:

Değerli meslektaşım;

Bu görüşme formu okul yöneticileri ve öğretmenlerin değişim sürecindeki eğitim denetimine ilişkin görüşleri konulu yüksek lisans tezine veri sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Görüşme formundaki cevaplar sadece araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılacak ve anonim şekilde değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Hiçbir şahıs ve kurumla paylaşılmayacaktır. Görüşme esnasında objektif davranacağınıza inanmaktayız. Duyarlılığınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz.

Görüşme verilerinin daha sağlıklı biçimde kayıt altına alınabilmesi için izniniz olursa ses kaydı yapmak istiyoruz. Alınacak ses kayıtları araştırmacının teminatı altındadır. İzin veriyor musunuz?

Serkan YILMAZ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman: Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

Demografik Bilgiler

1. Cinsiyetiniz : Erkek Kadın
2. Branşınız :
3. Göreviniz : Öğretmen Okul Yöneticisi
4. Kıdem yılınız :(yıl)
5. Öğrenim durumunuz: Lisans Lisansüstü

Görüşme Soruları

1. Sizin için denetim ne ifade etmektedir?

.....

.....
.....

2. Müfettişlerin ders denetimi yapması uygulamasının kaldırılmasına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

3. Bakanlık ve il düzeyindeki denetim yapılanmasının birleştirilmesine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

4. Türkiye’de 1921-2022 yılları arasındaki denetimler hakkında görüşleriniz nelerdir?

- a. Eğitim denetimi işini yapanlar için müfettiş, ilköğretim müfettişi, bakanlık müfettişi, Maarif müfettişi, eğitim müfettişi gibi farklı isimler kullanılması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

- b. 2022 yılında müfettişlik ve denetim sistemindeki yeni düzenleme hakkında bilginiz var mı? İyileştirmeler hakkında görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

5. Eğitimde etkili bir denetim için nasıl bir denetim sistemi önerirsiniz?

.....
.....
.....
.....

Katıldığınız için teşekkür ederiz.

Ek 2. Anket ve Araştırma İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-73768407
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Serkan YILMAZ)

05/04/2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinin 27.03.2023 tarihli ve 48907 sayılı yazısı.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 27.03.2023 tarihli tutanağı.

Araştırma Konusu : Türkiye'de 1921-2022 Dönemi Eğitimde Denetim Politikaları ile Eğitim Denetimine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri
Araştırma Türü : Anket
Araştırma Yeri : İstanbul'da Bulunan Eğitim Kurumları
Araştırma Yapılacak Kişiler : Yönetici, Öğretmen
Araştırmanın Süresi : 2022 - 2023 Eğitim - Öğretim Yılı

Yukarıda bilgileri verilen araştırmanın; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, araştırma sonucunda elde edilen verilerin bilimsel amaç dışında kullanılmaması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılmaması ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, ilgi (a) genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Dr. Hasan Hüseyin CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek 3. Anket Araştırma Komisyon Değerlendirme Formu

73048954/3

İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü ANKET ARAŞTIRMA KOMİSYONU DEĞERLENDİRME FORMU								
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN								
Adı Soyadı			Serkan YILMAZ					
Kurumu / Üniversitesi			İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi					
Araştırma Yapılacak İller			İstanbul					
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi			Resmî Anasınıfı, Resmî Bağımsız Anaokulu, Resmî İlkokul, Resmî Ortaokul, Resmî Yatılı Bölge İlkokulu, Resmî Yatılı Bölge Ortaokulu, Resmî Anadolu Lisesi, Resmî Fen Lisesi, Resmî Sosyal Bilimler Lisesi, Resmî İmam Hatip Ortaokulu,, Resmî İmam Hatip Anadolu Lisesi, Resmî Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Resmî Meslek Eğitim Merkezi, Resmî Çok Programlı Anadolu Lisesi, Resmî Güzel Sanatlar Lisesi,Resmî Spor Lisesi, Resmî Görme Engelliler İlkokulu, Resmî Görme Engelliler Ortaokulu, Resmî İşitme Engelliler İlkokulu, Resmî İşitme Engelliler Ortaokulu, Resmî Bilim Sanat Merkezi, Resmî Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Resmî Halk Eğitim Merkezi, Resmî Öğretmenevi, Resmî Akşam Sanat Okulu,.....					
Araştırmanın Konusu			Türkiye'de 1921-2022 Dönemi Eğitimde Denetim Politikaları ile Eğitim Denetimine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri					
Üniversite / Kurum Onayı			Var					
Veri Toplama Araçları			Anket					
MEB 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Genelge Kapsamında Araştırma, Yangına ve Sosyal Etkinlik İznilerinde Dikkat Edilecek Hususlar								
Maddeler	Uygun	Uygun Değil	Maddeler	Uygun	Uygun Değil	Maddeler	Uygun	Uygun Değil
2020/2 Genelgenin 1. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 2. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 3. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 4. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 5. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 6. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 7. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 8. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 9. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 10. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 11. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 12. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 13. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 14. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 15. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 16. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 17. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 18. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 19. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 20. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 21. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 22. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 23. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 24. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 25. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 26. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 27. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 28. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 28. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 30. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 31. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 32. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 33. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 34. Maddesi	☐	☐						
KOMİSYON GÖRÜŞÜ								
Veri toplama araçlarının eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllük esasına dayalı olarak uygulanması ve araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla yürütülmesinde bir sakınca bulunmamaktadır ☐ bulunmamaktadır ☒								
Komisyon Kararı Uygun						Oybirliğiyle Alınmıştır.		
KOMİSYON								
Açıklama:						Ünvan-Adı Soyadı-İmza		
						(27.03.2023) Üye: Dr. Erkan K.		
						(27.03.2023) Üye: Hale Geyik		
						(27.03.2023) Üye: Yunus E.		

bout:blank

1/2

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, "Türkiye' de 1921-2022 Dönemi Eğitimde Denetim Politikaları ile Eğitim Denetimine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri" adıyla, Serkan YILMAZ tarafından 15.11.2022-30.05.2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Türkiye' de 1921-2022 Dönemi Eğitimde Denetim Politikaları ile Eğitim Denetimine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşlerinin belirlenmesi

Araştırmanın Nedeni: Bilimsel araştırma Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): İstanbul Avrupa yakasında bulunan Resmi Okullar

Araştırma Uygulaması: Anket

Görüşme

Gözlem

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamen gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık, verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı :Serkan YILMAZ

İletişim Bilgileri

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.....
İsim-Soyisim İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

- Şahin, S., Elçiçek, Z., ve Tösten, R. (2013). Türk eğitim sisteminde teftişin tarihsel gelişimi ve bu gelişim süreci içerisindeki sorunlar. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 1105-1126.
- Taymaz, H. (2011). *Eğitim Sisteminde Teftiş Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi (8.bs).
- TBMM, (2022). 1982 Anayasası, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/31/05/2022> tarihinde erişilmiştir.
- Tebliğler Dergisi. (1991). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, TG Sayı: 28.10.1991/2346.
- Teftiş Kurulu (2007). *Geçmişten günümüze teftiş kurulu*. Ankara: Teftiş Kurulu Yayınları.
- Tezcan, M. (1994). Ülkemizde Göç ve Eğitim Sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi (JFES)*, 27 (1), 61-67.
- Yılmaz, E. A. (2019). 2011 sonrası Türkiye'ye gelen Suriyelilerin toplumsal uyum süreci ve sorunları: Aydın ilinde bir alan araştırması.

Ek 4. Ölçek Kullanım İzni.

 Serkan YILMAZ < [Redacted] 1 Haziran Çar 18:50 (2 gün önce) ★ ↩ ⋮
Alıcı: ugr.akin ▾

Sayın hocam ben İstanbul Sabahattin Zaim üniversitesi eğitim yönetimi tezli yüksek lisans öğrencisi Serkan YILMAZ. Sayın hocam tez danışmanı olduğunuz öğrenciniz Muhammed Ali KEL ile hazırlamış olduğunuz Maarif Müfettişleri, Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Değişim Sürecindeki Eğitim Denetimine İlişkin Görüşleri Görüşme Formunu tezimde kullanmak için izin istedim. İzni tek başına veremeyeceğini siz değerli hocamızın da izninin olması gerektiğini söyledi. Sizin de izniniz olursa Maarif Müfettişleri, Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Değişim Sürecindeki Eğitim Denetimine İlişkin Görüşleri Görüşme Formunu tezimde kullanmak üzere değerli müsadelerinizi bekliyorum.

 Uğur Akın 2 Haziran Per 09:25 (17 saat önce) ☆
Kaynak göstererek kullanmanızda sakınca yok kullanmanızda. Kolay gelsin. -- Doç. Dr. Uğur AKIN Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim ...

 Serkan YILMAZ [Redacted] 2 Haziran Per 09:32 (17 saat önce) ☆ ↩ ⋮
Alıcı: Uğur ▾

Çok teşekkür ederim sayın hocam. İyi çalışmalar.

2 Haz 2022 Per 09:25 tarihinde Uğur [Redacted] zdi:

ÖZGEÇMİŞ

Serkan YILMAZ

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans:İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Yönetimi

Lisans:Dicle Üniversitesi-Eğitim Fakültesi (Siirt)-İlköğretim Bölümü-Sınıf Öğretmenliği

B. MESLEKİ DENEYİM

- 03.2021-Şu ana kadar Müdür Yardımcısı (Görevlendirme)-Arif Nihat Asya Ortaokulu (İSTANBUL/KÜÇÜKÇEKMECE)
- 01.2020-Şu ana kadar Öğretmen-Arif Nihat Asya Ortaokulu (İSTANBUL/KÜÇÜKÇEKMECE)
- 07.2019-01.2020 Öğretmen-100. Yıl Ortaokulu (İZMİR/MENEMEN)
- 11.2018-06.2019 Öğretmen (Görevlendirme)-Maden Asım Sürücü Yatılı Bölge Ortaokulu (ELAZIĞ/MADEN)
- 06.2015-07.2019 Öğretmen-Maden Asım Sürücü Yatılı Bölge Ortaokulu (ELAZIĞ/MADEN)
- 12.2013-06.2015 Öğretmen-Sergenli Ortaokulu (DİYARBAKIR/DİCLE)
- 09.2013-12.2013 Öğretmen-Gürüz İlkokulu (DİYARBAKIR/ÇERMİK)
- 10.2012-09.2013 Öğretmen-Sarmaşık Ortaokulu (DİYARBAKIR/EĞİL)
- 06.2012-10.2012 Öğretmen-Gürüz İlkokulu (DİYARBAKIR/ÇERMİK)
- 08.2009-06.2012 Öğretmen-Gürüz İlköğretim Okulu (DİYARBAKIR/ÇERMİK)
- 02.2006-08.2009 Öğretmen-Yabanardı İlköğretim Okulu (DİYARBAKIR/ÇERMİK)

02.2006-08.2009 Müdür Yetkili Öğretmen (Görevlendirme)-Yabanardı
İlköğretim Okulu (DİYARBAKIR/ÇERMİK)

09.2005-02.2006 Ders Karşılığı Ücretli-Esendere İÖÖ
(HAKKARİ/YÜKSEKOVA)

